

www.halkinpartisi.biz

Halkın Partisi

Parti Programı

1. Partinin Amacı	4
2. Temel İlkelerimiz	4
2.1 İyi Yönetim İlkesi	4
2.2 Sosyal Adalet İlkesi	4
3. Eğitim	5
4. Sağlık	7
5. Turizm	10
6. Kıbrıs Sorunu ve Çözüm Müzakereleri	10
7. Ayrımcılığa ve Ötekileştirmeye Karşı Mücadele	11
8. Yolsuzluklara Karşı Etkili Mücadele	12
9. Çağdaş Bir Hukuk Sistemi	15
10. Yerel Yönetimler	19
11. Engelleri Birlikte Aşacağız	20
12. Sivilleşme	21
13. Çevre Politikası	22
14. Sanat ve Kültür Politikalarımız	25
15. Spor	25
16. Din ve Vicdan Hürriyeti	26
17. Toplumsal Cinsiyet Politikalarımız	27
18. Kamu Reformu	27
19. Türkiye ile İlişkilerde Dostluk ve İyi Komşuluk	28
20. Su Konusu	29
21. Trafik ve Toplu Taşımacılık	30
22. Enerji	32
22.1 Yenilenebilir Enerji ve Enerji Verimliliği	33
22.2 Doğal Gaz	33
23. Ekonomi	34
23.1 Model ve Temel Hedef	34
23.2 Sosyal Adalet Temelli Piyasa Ekonomisi	35
23.2.1 Devletin Ekonomideki Rolü	35
23.2.2 Sosyal Adaletin Sağlanacağı Alanlar	36
23.2.2.1 Eğitim	36
23.2.2.2 Sağlık	36
23.2.2.3 Kuralların Uygulanacağı Bir Çalışma Yaşamı ve İstihdam	36
23.2.2.4 Adil Bir Vergi Politikası	38
23.2.2.5 Sosyal Hizmetler	41
23.3 Kamu Maliyesi	41
23.3.1 Denetim	41
23.3.2 Bütçe Disiplini	41
23.3.3 Kamu İhaleleri	42
23.3.4 Kamu Yatırım Bütçesi ve Projeler	42
23.3.5 Gümrükler	43

23.4 Özelleştirmeye Dair Duruşumuz.....	44
23.4.1 Orta ve Uzun Vadeli Hedef.....	44
23.4.2 Yasal ve Yapısal Reformlarla Kurumsallaşma	44
23.4.3 Bağımlılık Yaratabilen Kurumlar	45
23.4.3.1 Elektrik Kurumu	45
23.4.3.2 Limanlar	46
23.4.3.3 Telekomünikasyon	47
23.4.4 Denetim.....	48
23.4.5 Zamanlama.....	48
23.4.6 Şeffaflık.....	48
23.5 Sektör Odaklı Stratejik Eylem Planları.....	48
23.5.1 Dış Talebe Dayalı Büyüme Stratejisi.....	48
23.5.2 Öncü ve Destekleyici Sektörler	49
23.5.2.1 Turizm.....	49
23.5.2.2 Yüksek Öğrenim	51
23.5.2.3 Tarım ve Hayvancılık	53
23.5.2.4 İmalat Sanayi	56
23.5.2.5 İnşaat Sektörü.....	57
23.6 Bilişim Sektörü	58
23.7 Teşvik Sistemi.....	58
23.8 Para ve Bankacılık	59
23.8.1 Finansal Ürün ve Hizmetlere Erişim.....	59
23.8.1.1 Finansman Maliyeti	59
23.8.2 Finansal Eğitim	60
23.8.3 Finansal Tüketicinin Korunması.....	60
23.8.4 Borç Alacak İlişkisi.....	61
23.8.4.1 Kredi Sicil Birimi.....	61
23.8.4.2 Tavan ve Temerrüt Faizleri.....	62

Kıbrıs Türk siyasi yaşamında köklü bir değişime, yeni bir siyaset anlayışına ihtiyaç vardır.

Bugüne değin ülke yönetimine hakim olan eski siyaset anlayışı, partisel, zümresel, ailesel ve kişisel çıkarlar temelinde mevcut sistemi yaratmış, beslemiş ve beslemeye devam etmektedir. Bu durum ülke yönetimine dair bir değerler erozyonuna neden olmuş, bu da halkın iradesinin her düzeyde yok sayılması ve kendi geleceğini belirleme kapasitesini giderek kaybetmesi sonucunu doğurmuştur. Mevcut eski siyasetin yarattığı bu yapının ve yönetim anlayışının köklü şekilde değiştirilmesi artık kaçınılmazdır.

Ülkemizin içinde bulunduğu sıkıntıların faturasının sadece eski siyaset anlayışına ve bu türden bir siyaset yürütenlere kesilmesi kuşkusuz gerçekçi ve adil olmaz. Yaşamakta olduğumuz sadece ülkenin yönetilmesine dair bir değerler erozyonu değil aynı zamanda toplumsal anlamda yaşanan bir değerler aşınmasıdır. Üstelik benzer sıkıntı sendika ve sivil toplum örgütlerinin önemli bir bölümüne dönük olarak da yaşanmaktadır. Bu durum ciddi bir güven bunalımını da beraberinde getirmektedir. Bizler, verilen sözlerin tutulmasına, ülke yararını esas alan bir ortak paydada buluşmaya engel teşkil eden hususun toplumun farklı kesimleriyle, siyasetin kurmuş olduğu ilişkinin doğasıyla doğrudan bağlantılı olduğunu düşünüyoruz. Bu nedenle, bir yandan seçmen, diğer yandansa iş insanları, sendikalar, meslek kuruluşları ve diğer sivil toplum örgütleri ile irademizi ipotek altına koyacak türden bir ilişkiye girmeyeceğiz. Yeni siyaset anlayışı, gelecekte verdiği sözleri tutabilmek için bugünden, iktidara gelmezden önce göstereceği duruş ile iradesini koruyacak, toplumun farklı kesimleriyle kişisel, zümresel, ailesel ve partisel menfaate dayalı ve bağımlılık yaratacak ilişkileri kurmayı kabul etmeyecektir.

Bugün yaşamakta olduğumuz sorunların temelinde ideolojilerdeki sıkıntılardan çok siyasetteki yozlaşma yatar. Siyasi yelpazenin neresinde olduğunu iddia ederse etsin bugüne değin eski siyaset anlayışını takip eden partiler, kararların alınmasında ve uygulanmasında çağdaş yönetim ilkelerinin ve değerlerin erozyonuna neden olarak siyasetteki yozlaşmayı ortaya çıkaran en önemli unsur olmuşlardır. Bugün geldiğimiz noktada bu ülkenin ihtiyacı, erozyona uğratılan ve yıpratılan çağdaş değerleri yeniden güçlendirmek ve bunlar temelinde tanımlanan temiz siyasete dayalı iyi yönetimdir¹.

Partimiz, bunu sağlayacak değerleri kendisine ilke edinen, farklı ideolojik görüşten vatandaşların çok seslilik içerisinde bu ortak paydada bir araya geldiği ve ülke yararı için mücadele edeceği bir siyasi oluşumdur.

Bu parti halk iradesine dayanan yeni bir siyaset anlayışını bu ülkede hakim kılacaktır. Halkın iradesine sadece saygılı olmakla kalmayacak, bu iradenin her düzeyde alınacak kararlara yansıtılmasını sağlayacak, toplumsal kimliği koruyacak politikalar geliştirecek ve dolayısıyla birilerinin değil halkın partisi olacaktır.

¹ “İyi yönetim” kavramı, “iyi yönetişim” (good governance) anlamında kullanılmaktadır, ancak “iyi yönetişim” kavramı ülkemizde sık kullanılmadığından ve yerleşmemiş olduğundan bu belgede “iyi yönetim” kavramı tercih edilmektedir.

1. Partinin Amacı

Halkın Partisinin amacı, yeni bir siyaset anlayışıyla insan haklarına, demokrasi, laiklik, sosyal adalet, şeffaflık, hesap verebilirlik, liyakat ve hukukun üstünlüğü temelinde halk iradesini esas alan iyi yönetim ilkesine dayalı bir sistem kurmak ve halkın hayat kalitesini ve refahını artırmaktır. Bunu gerçekleştirerek halkın bağımlılığını azaltacak, öz güvenini yeniden tesis edecek ve gerek diğer devletler, gerekse diğer toplumlar nezdinde Kıbrıs Türk halkına saygınlık kazandıracaktır.

Bu amaçları hayata geçirebilmek için her hal ve şartta partizanlığa, yolsuzluğa, usulsüzlüğe, hukuksuzluğa, adaletsizliğe, eşitsizliğe, ayrımcılığa, ötekileştirmeye, israfa, keyfiliğe ve kötü yönetime neden olabilecek her türlü tutum ve davranışa karşı etkili bir mücadele içerisinde olacağız.

2. Temel İlkelerimiz

2.1 İyi Yönetim İlkesi

Yeni siyaset anlayışının hayata geçireceği iyi yönetim ilkesi;

- Devletin her kademesinde işinin ehli olan bireylerin görev aldığı;
- Yapılacak icraatlarda toplumun tamamının yararının esas alındığı;
- Kamu kaynaklarının planlamaya dayalı bir verimlilik çerçevesinde kullanıldığı ve israf edilmediği;
- Etkili denetim mekanizmalarıyla yürürlükteki kuralların uygulandığı;
- Şeffaflık ve hesap verebilirliğin sağlandığı;
- Hesap sormanın mümkün olduğu;
- Partizanlık, yolsuzluk ve diğer hukuksuzluklara müsamaha edilmeyen

bir sistemi tarif eder.

2.2 Sosyal Adalet İlkesi

Bizim için sosyal adalet ilkesi somut politikalarla hayata geçirilmesi gereken ve toplumun geleceği açısından olmazsa olmaz bir ilkedir. Yeni siyaset anlayışına göre devlet vatandaş için vardır. Bu nedenle bir yandan dar gelirlilerin desteklenmesi, diğer yandansa devletin sağlamakla mükellef olduğu hizmetlerde bireylerin gelir farklılıkları nedeniyle mağdur olmayacakları dengeli, adil bir yapı oluşturacağız.

Yeni siyaset anlayışı sosyal adalet ilkesini öncelikli olarak aşağıdaki alanlarda uygulayacağı politikalarla hayata geçirecektir:

- Eğitim
- Sağlık
- Çalışma yaşamı
- Vergi
- Sosyal hizmetler

3. Eğitim

Eğitim, temel ilkelerimizden birini teşkil eden sosyal adaleti gerçekleştirmeye yardımcı olacak en önemli başlıklardan birisidir. Ülkemizde yaşayan bireylerin gelir düzeyleri ve ikamet yerleri ne olursa olsun zorunlu temel eğitimin gelişmiş ülkelerdeki standartlarda herkese devlet tarafından sağlanması bizim için sosyal adalet ilkesinin gerçekleştirilmesi bağlamında olmazsa olmazdır. Yıllardır eğitim konusunda sürekli olarak değişen ve üstelik çoğu zaman da işinin ehli olmayan siyasiler, bakanlar, müsteşarlar ve müdürler nedeniyle ülkemizin geleceğini şekillendirecek yeni nesillerin tehlikeye atıldığı bir durum yaratılmıştır. Hedefimiz, eğitimi, siyasi etkilerden arındırılmış planlamaya dayalı kaliteyi ön plana çıkaran bir devlet politikası haline dönüştürmektir. Uygulamaya koyacağımız ve laiklik temelinde şekillendirilecek olan eğitim politikamız kendine, kültürüne, çevresine sahip çıkan, özgüveni ve farkındalığı yüksek, sorumluluk sahibi, her türlü kalıplaşmış, dogmatik düşüncüyü sorgulayabilen, her türlü şiddete ve ayrımcılığa karşı durabilen, hümanist, empati yapabilen, çok kültürlülüğü bir zenginlik olarak gören, tüm inançlara ve evrensel değerlere saygılı bireyler yetiştirmeyi hedefler.

Bizler yukarıda tarif ettiğimiz nitelikte bireyler yetiştirecek bir eğitim sistemi için eğitim kalitesinin artırılmasına dönük olarak şu adımları hayata geçireceğiz: Eğitim kalitesi ancak ve ancak şeffaf, objektif ve etkili bir denetim ile yükseltilebilir.

- Bu bağlamda öncelikle okul müdürlerinin, halihazırda görev tanımlarında yer alan, sınıflarda verilecek eğitimi gerek müfredatın takibi gerekse kalite bağlamında, sadece öğretmenler tarafından sunulan haftalık ders programına göre kağıt üzerinde değil uygulamada ve etkili şekilde denetlemesi sağlanacaktır.
- Eğitim Bakanlığı bünyesindeki müfettiş sayısını ve müfettişlik sistemini revize etmek kaçınılmazdır. Öğretmenlerimizin meslek yaşamları boyunca, ya hiç ya da sınırlı sayıda müfettiş denetimini tecrübe ettiklerini gözlemliyoruz. Sistemin yozlaşmasına ve kalitenin düşmesine neden olan bu durumu gidermek için bir yandan müfettişlerin sayısını diğer yandansa denetimleri bir sisteme oturtup arttıracğıız.
- Eğitimde her düzeyde gerek öğretmenlerin gerekse öğrencilerin genel anlamda değerlendirilmesine yardımcı olacak şekilde planlı önceden iyi tasarlanmış seviye belirleme sınavlarını hayata geçireceğiz. Eğitim sistemi içerisinde ölçme ve değerlendirme yapılmasına, hangi okul ve bölgelerde kalite denetiminin sıklaştırılmasına karar verilmesine yardımcı olacak olan bu uygulama sonucunda elde edilecek bulgular, eğitim bakanlığı bünyesinde oluşturulacak bir birim tarafından değerlendirilecek.
- Ülkemizde bulunan üniversitelerin sınıf öğretmenliği ve okulöncesi öğretmenliği bölümlerine yetiştirilen KKTC vatandaşı öğretmenlerin eğitim sistemi içerisinde kalite açısından sıkıntı yarattığı ve plansız bir biçimde ülke kaynaklarının verimli kullanılmasını olumsuz yönde etkilediği bir gerçektir. Bu nedenle bir yandan yüksek öğrenim politikamızda yer alan üniversitelerin belirli bölümlerine KKTC vatandaşları açısından kota koyma uygulaması, diğer yandansa sınıf öğretmenliği ve okul öncesi öğretmenliği bölümlerinden mezun olacak

bireylerin ciddi bir sınava tabi tutulması yöntemini uygulamaya koyacağız. Avukatlık, mimarlık, mühendislik ve benzeri bazı meslekler için ülkemizde bu meslekleri icra edebilmenin ön koşulu olarak öngörülen sınav modelini uygulamaya geçireceğiz. Bu bağlamda yapılacak olan sınav ilgili sendika da dahil tüm paydaşların katılımı ile eğitim bakanlığı tarafından yapılacaktır.

- Anayasamıza göre her türlü öğretim ve eğitim etkinliği devletin gözetim ve denetimi altında yapılmalıdır. Bu nedenle Anayasa'nın emrettiği zorunlu öğrenim yaşına değin eğitim bakanlığı kamuda uygulayacağı denetimle aynı düzeyde özel eğitim kurumlarını hem müfredat hem de kalite açısından denetleyecektir.
- Eğitim Bakanlığı kontrolünde görev alan tüm öğretmenler için akademik performans kriterleri belirlenecektir. Her öğretmenin akademik performansı müfettişler, okul müdürleri ile müdür muavinleri ve seviye belirleme sınavları sonuçları yanında ayrıca kullanılacak özel performans değerlendirme yöntemleri ile değerlendirilecek ve elde edilecek sonuçlara göre yükseltmeler düzenlenecektir.

Eğitimde çalışma yaşamını ve dolayısıyla eğitim kalitesini olumsuz yönde etkileyen bir diğer önemli sıkıntı 2011 yılından bu yana yürürlükte bulunan göç yasasıyla ilgilidir. Eşit işe eşit ücret prensibini ciddi şekilde erozyona uğratan bu yasa kapsamındaki istihdamlar konusunda genel bir düzeltmeye gidilmesi ihtiyaç olmakla birlikte bu durum sosyal adalet ilkesi ile doğrudan bağlantılı eğitim çalışanları bakımından çok daha acil bir ihtiyaç olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğretmenler arasında önemli bir fark yaratarak ciddi bir motivasyon bozukluğuna neden olan bu durumu kademeli olarak düzeltmek için birtakım adımlar atacağız.

Sağlıklı bir eğitim sistemi için hem öğrencilerin hem de öğretmenlerin bina, sınıf, eğitim araç-gereçleri açısından (bilgisayar, laboratuvar vb.) hijyen koşullarının sağlandığı sağlıklı bir ortamın oluşturulması ve temel alt-yapı ihtiyaçlarının acilen karşılanması en önemli önceliğimiz arasında olacak.

Okul öncesi ve ilkokullarda rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmeti verilmiyor olması bize göre önemli bir eksikliktir. Bu anomaliyi en kısa sürede ortadan kaldıracğıız.

Gerekli alt-yapı yatırımlarının ve okullarımızdaki eksikliklerin tamamlanması ve eğitim müfredatında gerekli düzenlemelerin yapılmasının ertesinde eğitim süresinin haftanın belirli günlerinden başlamak üzere arttırılmasını ve sonuçta tam gün eğitime geçilmesini hedefliyoruz. Bunu eğitim alanındaki tüm paydaşlarla istişare ederek ve dünyadaki diğer uygulamaları dikkate alarak yapacağız. Bu uygulamayı hayata geçirirken müfredatın da buna göre revize edilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Her durumda asıl hedefimiz eğitimin kalitesinin arttırılmasıdır.

Eğitim sistemimizi yapılandırırken önemle ele alınıp geliştirilmesi gereken ana başlıklardan bir tanesi de ülkemizde verilen yabancı dil eğitimi olacak. Bir yandan İngilizce'nin iyi ve yaygın şekilde öğretilmesi, diğer yandansa ikinci yabancı dil

eğitiminin verilmesinde yaşanan eksikliklerin giderilmesi gençlerimizin evrensel değerleri çok daha etkili şekilde öğrenmelerini ve 'dünya vatandaşı' olabilmelerini kolaylaştıracaktır. Devlet okullarımızda yabancı dil eğitiminde yaşanan eksikliklerin giderilmesi konusunda özel bir planlama yaparak yürürlüğe koyacağız.

4. Sağlık

Sağlık, sosyal adalet ilkesinin hayata geçirilmesinde devletin varlığını hissettireceği ve ülkede yaşayan bireylerin bir hak olarak sağlık hizmetinden adil şekilde yararlanacağı en önemli alanlardan biridir. Ülkemizde yaşayan bireylerin gelir düzeyleri ya da ikamet ettikleri bölge ne olursa olsun asgari temel sağlık hizmetlerinden yararlanmasını mümkün kılarak Anayasamızda da yer alan "sosyal hukuk devleti" hedefini somut şekilde uygulayacağız. Bir toplumda adalet duygusunun sadece hukuk alanında değil aynı zamanda bireylerin yaşamını yakından ilgilendiren sağlık gibi en temel ihtiyaçlar konusunda da tatmin edilmesi gerekir ve devletin bu konuda sorumluluğu vardır. Anayasamızda da açıkça ifade edildiği üzere, herkesin beden ve ruh sağlığı içinde yaşayabilmesini ve tıbbi bakım görmesini sağlama ödevi devletindir. Bizler bu Anayasal hakkın ve ödevin bilinç ve sorumluluğu içerisinde, sosyal hukuk devletini kağıt üstünde bir kavram olmaktan çıkarıp, ülkede yaşayan bireylerin sağlık alanında da kendilerini güvende hissedecekleri, ya devlet eliyle ya da devletin desteği ile, temel sağlık hizmetlerinden yararlanacakları bir sistem olarak hayata geçireceğiz. Sağlık alanında yaşanan sorunlar, çalışma yaşamındaki kuralların uygulanması, bireylerin beslenme alışkanlıkları, çevre kirliliği, gıda güvenliği, ülkeye giriş çıkış politikası, sağlıklı yaşamın gerektirdiği sosyal aktivite altyapısı ve benzeri daha pek çok ilgili alandan kaynaklanmaktadır. Bu nedenle sağlıkla ilgili diğer başlıklardaki politikalarımızı sağlık sistemimizi kaliteli bir sağlık hizmetinin verilmesi ve sağlıklı bir toplumun oluşturulması ana hedefine uygun olarak şekillendireceğiz.

Bütünlüklü, etkili şekilde çalışan, hasta odaklı bir sağlık sistemi yaratma hedefiyle ülkemizin şartlarına uygun bir genel sağlık sigortası mekanizmasını hayata geçireceğiz. Buna göre farklı nedenlerle ülkemizde bulunacak olan turist, öğrenci, işçi ya da diğer yabancıların tümü de bu sisteme dahil edilerek sağlık hizmetlerinden yararlandırılacaktır. Genel sağlık sigortası sistemi kişilerin gelirine göre belirlenecek farklı sigorta primlerine dayalı olarak kurulacak bir fon ile idame ettirilecektir. Bu sisteme dahil olacak bireylerin, gerek kamu gerekse özel sağlık kurumlarından kendi tercihlerine bağlı olarak alacakları sağlık hizmeti bu fondan karşılanacaktır. Ancak bu sistemin sağlayacağı ilave olanaklardan yararlanmak istemeyen vatandaşların devlet eliyle verilen asgari temel sağlık hizmetlerinden yararlanma hakkı devam edecektir. Öte yandan sosyal adalet ilkesinin gereği olarak dar gelirli vatandaşların sağlık sigorta primleri devlet tarafından karşılanacaktır. Bir başka ifadeyle dar gelirli vatandaşlar daha iyi bir sağlık hizmetini kendi tercih edecekleri sağlık kurumlarından pratikte ücretsiz olarak alabilecekler. Dünyanın farklı ülkelerinde uygulanmakta olan genel sağlık sigortası sisteminde gözlemlenen kimi istismar ve yanlış uygulamaların önüne geçilebilmesi için çok ciddi bir denetim mekanizması kurulacak ve sistem ülkemizin kendi koşulları dikkate alınarak şekillendirilecektir.

Sağlıkta bütünlüklü ve etkili çalışan bir sistem güvenilir bir veri tabanına dayalı otomasyon ile desteklenecektir. Bu bağlamda gerek kamu gerekse özel sağlık kurumlarının tümünü, laboratuvar ve ecza depoları da dahil, tüm ilgili kurum ve kuruluşların elektronik ortamda bilgi paylaşımı ve etkili denetimi mümkün kılacak şekilde bir birine bağlanacaktır. Bu türden bir otomasyon sistemi bir yandan sistem içerisinde ortaya çıkabilecek istismların önüne geçilmesini, diğer yandansa ilaç israfı ve sağlık alanında vergi kaçaklarının ortadan kaldırılmasını mümkün kılacaktır.

Sağlık sistemimizdeki örgütlenme ve yönetim aksaklıkları en önemli kök sorunlarından birisini oluşturur. Bunun düzeltilebilmesi için tüm sağlık kurumlarında yasalar ve etik kurallar çerçevesinde kimseye bir ayrıcalık tanımaksızın disiplinin sağlanması esas olacaktır. Sağlık konusunda gerçekçi ve uygulanabilir politikaların belirlenmesi ve yukarıda belirtilen temel politikaların zaman zaman gözden geçirilebilmesi sağlıklı ve güvenilir bir veri tabanı çerçevesinde yapılacaktır. Bu amaçla güvenilir ve hızlı bir elektronik kayıt ve veri toplama sistemi hayata geçirilecek ilk uygulamalardan birisi olacaktır.

Kamu kaynaklarının doğru kullanılması ilkesi sağlık alanında yapılacak yatırımlarda da dikkate alınarak popülist uygulamalardan uzak durulacaktır. Bu bağlamda belirli bölgelerde siyasi kaygılarla yeni hastane yapılması yaklaşımı yerine özellikle merkezlerde bulunan sağlık kurumlarının yükünü azaltmak için bölgelerde (periferide) sağlık hizmeti veren mevcut kurumların (hastane, sağlık merkezi, sağlık ocağı) hizmet kalitesi ve verimliliğinin artırılması, paramediklerle desteklenecek etkili, iyi organize olmuş bir merkezi ambulans ağının oluşturulması sağlık politikamızın esasını teşkil eder.

Ülkemizde sağlık alanında yaşanan sıkıntıların en önemli nedenlerinden birisi sağlık bütçesinin verimli kullanılmaması ve planlama eksikliğidir. Bizler, ülkenin ihtiyacı olan sağlık profesyonellerinin iyi bir planlama ve insan kaynakları yönetimi ile en kısa sürede sisteme dahil edilmesini sağlayacağız. Sağlık Bakanlığı'na bağlı teşkilat şemalarının eksik uzman personel kadroları eklenerek, güncel hale getirilmesi ve ivedilikle yürürlüğe girmesini sağlayacağız. Buna ek olarak eksik veya güncellenmesi gereken yasaların da dünya standartlarına uygun şekilde yazılması için gereken çalışmaları yapacağız. Öte yandan ihaleler de dahil olmak üzere sağlık harcamalarının etkili şekilde denetleneceği ve sağlık bütçesinin verimli kullanılacağı bir yapıyı ortaya çıkaracak adımları atacağız.

Uzun yıllar ülkemizde tedavi edici hekimliğe dayalı sağlık hizmetleri anlayışıyla hareket edildiği bilinmektedir. Oysa korumak, önleyici bir takım tedbirleri almak, tedavi etmekten her zaman daha insancıl, daha rasyonel ve daha ekonomiktir. Bu nedenle sivri sinek öldürmek yerine, bataklığı kurutmayı hedef alan bir yaklaşımla koruyucu sağlık hizmetleri sağlık politikalarımızı şekillendirirken önceliğimiz olacaktır. Bu çerçevede örneğin toplumumuzda neredeyse her ailede bir yakınımızın maruz kaldığı ve toplum psikolojisini de derinden sarsmakta olan kanser hastalığına karşı önleyici içerikte tedbirlerin alınabilmesi için öncelikle hastalığa neden olan faktörlerin ortadan kaldırılmasına odaklanacağız. Bu çerçevede hastalığa sebebiyet veren faktörlerin başında gelen denetimsiz gıdalar konusunda adım atacağız ve gıda güvenliğinin

sağlanması için gerekli hukuki alt-yapıyı hızla tamamlayıp kimseye ayrıcalık tanınmayacak caydırıcı yaptırımlar içeren etkili bir denetim sistemini hayata geçireceğiz.

Sağlık çalışanlarının çalışma şartları ve özlük haklarının adil bir performans sistemine dayalı olacak şekilde revize edilmesi ve kendilerini geliştirerek dünyada sağlık alanında yaşanan gelişmeleri yakından takip edebilmelerini sağlayacak hizmet içi eğitim programlarının sağlanması da sağlık politikamızın bir parçası olarak hedeflerimiz arasında yer almaktadır.

Son yıllarda insan haklarının bir parçası olarak ele alınan hasta haklarının korunması, sağlık hizmetlerinin geliştirilmesinde ve toplumun kurulacak olan yeni sağlık sistemine güven duymasında en önemli unsurlardan birini oluşturacaktır. Bu çerçevede sağlık alanında hak ihlallerinin önlenebilmesi için hasta hakları uygulaması başlatılarak sistemin kendi içinde bir denetim misyonu getirecek olan ilgili bakanlık bünyesinde hasta hakları kurulu oluşturulacaktır. Bu kurul hasta ve hasta yakınlarından gelecek hak iddiası başvurularını değerlendirerek çözüm önerileri üretecek ve aynı zamanda gerek kamu gerekse özel sağlık çalışanlarının hasta hakları konusunda eğitim ve bilgilendirme faaliyeti sürdürecektir.

Kamu sağlık çalışanlarının tam gün, çalışma saatleri içerisinde görev yapmalarını sağlayarak randevu sistemi için ayrılan saat aralığını genişletmek gerekmektedir. Yürürlükteki kuralların uygulanması kamu otoritesinin görevidir. Bu nedenle ikinci iş yasağının kamu sağlık çalışanları açısından uygulanması zorunluluktur. Bizler Anayasa değişikliği imkanı doğduğunda ikinci iş yasağının bazı noktalarda daraltıp, bahse konu ikinci işe çok daha yüksek bir vergi ödenmesi ve çalışma saatleri dışında yapılması kaydıyla izin verilmesi düşüncesini ilgili tüm paydaşlarla ele alarak değerlendireceğiz. Ancak bu yasak yürürlükte olduğu süre zarfında hukuk devletinin gereği olarak kuralların uygulanmasını mümkün kılacağız. Öte yandan, genelde tüm sağlık çalışanlarının ama özellikle 2011 ertesinde kamuda çalışma hayatına dahil olan sağlık çalışanlarının maaşlarında iyileşme yapılması kaçınılmazdır. Aksi durumda dünyanın başka bölgelerinde çok daha yüksek maaş alabilecek olan doktorlarımızın kamu sağlık hizmetlerine gelip dahil olmasını beklemek gerçekçi değildir.

Ülkemizde gençlerimiz arasında giderek artan madde bağımlılığını ortadan kaldırmak için bir yandan ülkemize giriş kapılarındaki denetimleri sıklaştırmayı ve bugüne değin bu konuda kurulan farklı birimlerin çalışmalarını koordine edecek bir yapı kurmayı hedefliyoruz.

Gerek kamu sağlık kurumlarının, gerekse diğer özel klinik ve hastanelerin hem Tabipler Birliği hem de Sağlık Bakanlığı tarafından etkili şekilde denetlenmesini mümkün kılacağız. Zaman zaman bazı saptamaları yapmaları ve bir nevi “uzman görüşü raporu” yazarak denetleme görevini yerine getirebilmeleri için yurt dışından gelecek sağlık uzmanlarından oluşacak ad hoc komite düşüncesini hayata geçireceğiz.

5. Turizm

Kendi ayakları üzerinde duran ve toplumun genelinin ekonomik refahtan adil pay almasını hedefleyen bir ekonomik yapı için turizm sektöründe planlamaya dayalı ciddi bir yeniden yapılanmayı hayata geçireceğiz. Burada temel hedef sürdürülebilir bir turizm sektörü yaratarak bunu bir devlet politikası haline dönüştürmek; turizmin gerek yerli istihdam gerekse yerli üretimini desteleyecek şekilde yeniden yapılandırmak ve ekonominin diğer sektörleri ile karşılıklı olarak bir birini besleyecek şekilde faaliyet gösterecek planlı bir sisteme geçmektir. Bu hedeflerin gerçekleştirilebilmesi için turizm ekonomik vizyonumuzun iki öncelikli sektöründen birisini teşkil edecektir.

Turizm sektörünün büyümesi ve bu alandan elde edilen gelirlerin arttırılması için dünyada hızla değişen iletişim teknolojileri de kullanılarak ülkemize özgü etkili bir tanıtım stratejisi geliştirilip kısa sürede hayata geçirilecektir. Bu strateji tasarlanırken bugüne değin hazırlanan ancak kağıt üzerinde kalan ve uygulanmayan çalışmalardan da yararlanılacaktır. Böyle bir tanıtım ve pazarlama stratejisi gerek genel anlamda ülkemizin gerekse ülke içerisindeki bazı turizm bölgelerinin markalaştırılması anlayışıyla tasarlanacaktır. Bunun hayata geçirilmesinde sektördeki tüm paydaşlarla birlikte hareket edecek olan ilgili bakanlık bütçede bu konuda dünyadaki örnekleri esas alan bir yüzdeliği ayıracaktır. Bu tür harcamalar dahil genel anlamda turizm için ayrılacak fonun turizm maksatları dışında kullanımına kesinlikle izin verilmeyecek ve her tür keyfi kullanım ihtimalini ortadan kaldıracak düzenlemeler yapılacaktır.

6. Kıbrıs Sorunu ve Çözüm Müzakereleri

Kıbrıs sorununun her iki topluma hem geçmişte, hem günümüzde mağduriyetler yaşattığı ve çözümün bu mağduriyetleri karşılıklı olarak, mümkün olduğunca giderecek bir çerçevede gerçekleşmesi gerektiği inancındayız. Kıbrıs'ta her iki toplumun da içine sindirebileceği, karşılıklı kabul edilebilir bir çözümü destekleyeceğiz. Hak ve menfaatlerimizin korunacağı, adadaki iki toplumdan herhangi birinin kendisini "kaybeden" taraf olarak görmeyeceği dengeli, adil bir çözümün mümkün olduğuna inanıyoruz ve bu türden bir çözümü destekliyoruz. Bu çerçevede bugün yerleşmiş BM parametreleriyle iki taraf arasındaki ilgili ortak açıklamalara dayalı olarak devam eden müzakere sürecine destek vereceğiz. Bu siyasi oluşum, müzakere sürecini yakından takip ederek halkın elde edilen ilerlemeleri sağlıklı şekilde tartışmasına, önerilerde bulunarak sürece katkı koymaya ve gerektiğinde de uyarılarda bulunmaya çalışacak, bu yolla toplumun kamplara bölünmesine karşı çıkarak çok-sesliliğe imkan sağlayan bir duruş sergileyecektir. Bununla birlikte, Kıbrıslı Rumlar ile (partiler düzeyinde ve farklı sosyal alanlarda) temas içerisinde olarak diyalog, yakınlaşma ve karşılıklı anlayış ilkelerinin güçlenmesine yardımcı olmayı amaçlıyoruz.

Öte yandan bizler Kıbrıs Türk toplumunun siyasal ve ekonomik yaşamındaki bütün sorunların çözümünü tamamen Kıbrıs Sorununun çözümü ile bağdaştırma ve erteleme yaklaşımına karşıyız. Çözüm gerçekleşene kadar etkili dönüşümler gerçekleştirilerek Kıbrıs Türk halkının adil ve üretken bir siyasal ve ekonomik yaşam sürmesinin önünün açılmasını amaçlıyoruz. Müzakere sürecinin sonuçları ne olursa olsun bu topraklarda kendi kendimizi iyi yönetme mücadelemizi sürdürmemizin

irademize gerçek anlamda sahip çıkmak anlamına geldiğini düşünüyoruz. Eski siyaset anlayışının kurumları, kurumların çalışma biçimlerini ve siyasetin toplumla ilişkisini, BM parametrelerindeki çözüme ve Avrupa Birliği ile bütünleşmeye uygun halde tasarlamadığı kanısını da taşıyoruz. Hayata geçirmeyi amaçladığımız yeni siyaset anlayışının Kıbrıs Türk kurumlarının ve siyasal yaşamının hem BM parametrelerindeki çözüme, hem de Avrupa Birliği ile bütünleşmeye uygun hale getirilmesine yardımcı olacağı inancındayız. Kıbrıs Türk toplumunun hukukun üstünlüğüne ve çağdaş değerlere dayalı kurumlara sahip olarak kendi kendini yönetmesi, olası bir çözümden sonra çözümle birlikte elde edilecek olan hakların kağıt üzerinde kalmasını önleyecek, hayata geçmesini sağlayacak en önemli unsurdur. Çağdaş ve iyi yönetilen devlet kurumlarının çözümün bulunmasında dengeli bir müzakereye, çözüm ertesinde ise bu çözümün sürdürülebilir ve yaşayabilir olmasına katkısını akılda tutarak hareket edeceğiz. Müzakere süreçlerindeki gelişmelere bakıp atalete kapılmadan sosyal adalet ve iyi yönetim ilkelerini hayata geçirmek için var gücümüzle çalışacağız.

Kapsamlı çözüm müzakereleri devam ederken taraflardan birinin uluslararası zeminde diğerine göre önemli avantajları ve üstünlükleri bulunmasını sağlıklı bulmuyoruz. Bu noktada, bazı uluslararası aktörler tarafından toplumumuza verilen ve henüz yerine getirilmemiş olan sözlerin yerine getirilmesini sağlamak için politika üretmeyi, çözüm çabaları sürerken halkımızın yaşam kalitesinin yükseltilmesi ve her iki tarafta da çözüm motivasyonunun yükselmesi açısından faydalı bulmaktayız. Ayrıca devam eden müzakere sürecinde ilgili uluslararası aktörlerin bu yönde ikaz edilmesinde ve dengeleyici politikalar üretilmesinde Cumhurbaşkanına gerekli katkıyı ve desteği vereceğiz. Kapsamlı bir çözüm öncesinde, iki toplum arasındaki ilişkilerin gelişmesi, önyargıların kırılması, tarafların birbirini daha iyi anlaması ve bir güvenin oluşması için atılacak adımları destekleyeceğiz. Bizler için bu adımların dengeli olması, kurumsal düzeyde iki toplumun eşitliği ilkesine dayanması ve irademizi yok saymayan bir yaklaşımla şekillendirilmesi esastır. Öte yandan güven yaratıcı önlemlere ilaveten, yine dengeli olması ve tarafların pozisyonlarına hanel getirmemesi kaydıyla iki tarafın ekonomi, ticaret, turizm, eğitim, sivil havacılık, haberleşme, elektrik gibi alanlarda işbirliği yapmasını sağlayacak önerileri destekleyeceğiz. Bunun yanında, iki toplumun kayıp şahıslarının bulunabilmesi için işbirliğini artıracak ve kolaylaştıracak adımların destekleyicisi olacağız.

7. Ayrımcılığa ve Ötekileştirmeye Karşı Mücadele

Bizler ister yurttaş olsun ister yabancı, bu coğrafyada hangi nedenle olursa olsun bulunan herkesin Anayasa ve yasalar önünde eşitliğini savunuruz. Öte yandan dünyanın her yerinde bazı hakların yurttaşlara özgüleştirildiği bir gerçektir. Bizler yurttaşlığı devletle olan hukuksal bağın ötesinde bir kavram olarak görmekteyiz. Yurttaşlık, bireyin toplumla bütünleşmesine, siyasal, toplumsal, ekonomik ve kamusal alanla kurduğu ilişkiye dair bir yaklaşımla ele alınmalıdır. Bu ilişkinin sağlıklı olması, yurttaşlar arasında her ne nedenle olursa olsun herhangi bir ayrımcılığa ya da ötekileştirmeye izin verilmemesi ve bunun ekonomik, toplumsal ve siyasal zemininin hazırlanması amaçlarımız arasındadır. Bizler farklı alanlarda ülkenin yönetimi konusunda somut politikalarımızı belirlerken evrensel düzeyde kabul gören insan haklarını kendimize rehber olarak alacağız.

Ülkemize KKTC'nin kuruluşu öncesinde veya ertesinde gelip yerleşen, yaşamını bu topraklarda kuran ve kendinin ve çocuklarının geleceğini bu ülkede gören yurttaşlarımızı çok-kültürlülük temelinde toplumsal bir zenginlik olarak değerlendirmekteyiz. Bu yurttaşlarımızın popülist politikalar ve eski siyaset anlayışıyla siyasi iradelerinin uzun yıllar istismar edildiğinin ve bu yanlış politikalar sonucunda toplumsal bütünleşmenin tam anlamıyla gerçekleşemediğinin, bunun zaman zaman ötekileştirme düzeyine vardığının farkındayız ve bu sorunların ortadan kaldırılmasını önemsiyoruz.

Bu sorunların hem eski siyaset anlayışından, hem de uzun yıllardır yürürlükte bulunan ülkeye giriş-çıkış düzenlemelerindeki; vatandaşlık uygulamalarındaki ve yabancı işçilere verilen çalışma izinlerindeki yanlış yaklaşımlardan kaynaklandığını ve çoğu zaman da bunların faturasının bu yurttaşlarımıza kesildiğini, toplumda işlenen bu suçların sorumlusu bu vatandaşlarımızmış gibi bir algı yaratıldığını kabul etmek gerekiyor. Nihayetinde bunun bedelini toplumun tamamı farklı şekillerde ödemiştir ve ödemektedir. Bu nedenle her nevi ayrımcı uygulamayı ve ötekileştirmeyi ortadan kaldırmak için bu alanlarda ülkenin ihtiyaçlarını, ekonomik, toplumsal, kültürel yapısını dikkate alan sağlıklı politikalar geliştireceğiz. Ortaya koyacağımız kararlı mücadele sonucunda hedefimiz genel anlamda toplumsal bütünleşmeyi sağlamak ve tüm yurttaşların sadece kağıt üzerinde değil gerçek anlamda ve uygulamada kendilerini eşit hissedecekleri bir yapı ortaya çıkarmak olacak.

Bu yönde çaba ortaya koyarken ülkemizde toplumsal bütünleşmenin önündeki bir diğer engeli oluşturan gelir ve istihdam adaletsizliklerini ortadan kaldırmamız gerekmektedir. Bu nedenle, yurttaşlar arasında herhangi bir ayrımcılığa ve ötekileştirmeye izin vermeden kamudaki istihdam, tayin ve terfilerde liyakata dayalı yaklaşımların izlenmesi bizim için esas olacak. Öte yandan ülkemizin özellikle belirli bölgelerinde yaşanan işsizlik sorunuyla ekonomik gelir eşitsizlikleri sorunu üzerine özel olarak eğileceğiz. Ekonomik vizyonumuzda temel ilkeri tanımlanan ve bölgeler arasındaki gelir adaletsizliklerini gidermeye dönük olan bu yaklaşım, toplumsal bütünleşmeyi başarmamızda katkı yapacak bir diğer unsuru oluşturacaktır. Eşit muamele temelinde tüm yurttaşlarımızın ekonomik ve sosyal entegrasyonu bizim için son derece önemlidir. Kültürel çeşitlilikse evrensel bir değer haline dönüşen çok-kültürlülüğün temelini oluşturacak, saygı duyulması gereken bir zenginlik olarak değerlendirilecektir.

8. Yolsuzluklara Karşı Etkili Mücadele

Kamu kaynaklarının ve dolayısıyla çocuklarımızın geleceğinin çalınması anlamına gelen yolsuzluklara karşı etkili ve sonuç alıcı bir mücadele en önemli hedeflerimiz arasında olacak. Kendi irademize sahip çıkabilmemiz için olmazsa olmazlardan birisi de yolsuzluklara karşı etkili mücadeledir.

İyi yönetim için yönetimin etkin ve verimli denetimle sınanması gereklidir. Kamu kurumların çalışmalarının devamlı gözetim ve denetim altında tutulması, kaynakların yerinde kullanılıp kullanılmadığının saptanması ve kurumların verimliliğinin devamlı olarak artmasını sağlayacak tedbirlerin alınması zorunludur. Öte yandan ülkemizde mali denetim ve yolsuzluklara ilişkin denetim yapan personelin kadro sayısının

sadece yarıya yakını doldurulmuştur, bir başka ifadeyle kadrolarda 2015 yılı itibarıyla Sayıştay da dahil sadece 60 civarı kişi görev yapmaktadır. Bu sayının tüm kamuya bakıldığı zaman oldukça az ve istenileni vermekten uzak olduğu rahatlıkla görülmektedir.

Katılımcı, şeffaf, hesap verebilir yönetim anlayışı, insan hak ve özgürlüklerini esas alan bir kamu yönetiminin oluşturulması gibi amaçlar doğrultusunda kurumların ve kişilerin denetimini daha etkili hale getirmek amacıyla aşağıda kısaca özetlenen adımları atacağız.

Yasalarda tüm kurumlarda mali ve idari açıdan sorumlu olanlar açıkça belirtilecek, kayıt, defter ve muhasebe hesaplarını zamanında ve doğru tutmayanlar, sorumluluklarını yerine getirmeyenler hakkındaki cezai yaptırımları düzenleyeceğiz. Teftiş neticesinde düzenlenecek raporlarda verilen önerilere uyulmasını sağlayacak, uymayanlar hakkında cezai yaptırımları netleştireceğiz. Yolsuzluklara karşı etkili mücadele bağlamında bilişim suçlarının önlenmesi ve cezalandırılması konusunda da yasal alt yapının hazırlanması ve uygulanmasının gerekli olduğunu düşünüyoruz ve bunu da ivedi bir şekilde yürürlüğe koyacağız. Bir diğer yasal boşluk ise kamu ihalelerine dair mevzuatımızla bağlantılıdır. Bizler zaman zaman Bakanlar Kurulu tarafından keyfi kararlar almaya müsait ihale mevzuatımızı değiştireceğiz. Avrupa Birliği müktesebatında yer alan ve katılım müzakereleri sırasında uyumlaştırması yapılan ihale kanununu en erken zamanda iç hukukumuzun parçası haline getireceğiz. Yolsuzluklara karşı etkili mücadelede yasal alt yapı eksikliklerinden bir diğeri ise kamuda, gerek yerel yönetimler gerekse merkezi yönetimlerde usulsüzlüklerin yolsuzluk tanımının dışında tutularak hafife alınmasıdır. Bu iki eylem birbirinden farklı olsa da, her ikisinin de cezai yaptırımlarının artırılması yoluna gidilmeli ve aralarındaki ilişki doğru tanımlanmalıdır. Yapılan denetimlerde suç unsuru bulunduğu zaman Savcılığa gönderilmesi kararını Başbakan ve/veya Maliye Bakanı'nın ve/veya müsteşarlarının takdir yetkisinden çıkaracağız. Bu konuda mücadele ederken sadece geçmişte görev alanları denetlemeye ve hesap vermelerini sağlamaya değil, kendi görev dönemimizde bizi de denetleyecek, hesap vermemizi sağlayacak bir yapılanmayı yaratmak kararlılığında olacağız.

Yolsuzluklara karşı etkili mücadelede şeffaflık ve hesap verebilirlik en önemli unsurlardandır. Oysa ülkemizde gerçek anlamda bir denetimin söz konusu olmadığı, kaynak belirtilme zorunluluğu net olmayan genel mal bildirimi düzenlemesi bu ihtiyaca hiç bir biçimde cevap vermemektedir. Bizler gerek seçilmişlerin gerekse üst düzey kamu görevlilerinin periyodik olarak mal varlıklarını ve bunları nasıl elde ettiklerini, yani kaynağını, kamuoyunun da denetleyebileceği şeffaf bir yöntemle beyan edecekleri bir sistemi hayata geçireceğiz. Nereden Buldun Yasası olarak da adlandırılabilir olan bu düzenlemeyi iktidara gelip hayata geçirene değin partimiz içerisinde bireylerin gerek mal varlığını, gerekse kaynağını açıklama yaklaşımını, hem üyelik hem de adaylıklar öncesinde hayata geçireceğiz.

Geçmişte kamu bankalarından alınan borçların bir bölümü batık kredi haline dönüşmüş ve bu kaynaklar maalesef heba edilmiştir. Gelecekte benzer yanlışları yaşamak istemediğimiz için bizler geçmişte yapılan bu gibi uygulamaların üzerine

gideceğiz. Bu adımları atarken olası sorumluların hangi partiden olduğuna hiç bakmaksızın hareket edeceğiz.

Denetimlerin kısa sürede etkin ve verimli yapılabilmesi için kurumlarımızın alt yapısını çağdaş seviyeye getireceğiz. Bu bağlamda; kurumlar arası koordinasyon ve işbirliği sağlanarak, e-teftiş yapılabilmesini mümkün kılacağız. Denetim görevi yapan personele gereken önemin verilmesi, müfettişliğin özendirilmesi ve teftiş edilen kurumlarca gerekli saygının gösterilmesi için kamuda denetim hizmetleri sınıfı oluşturacağız. Buna göre denetim hizmetlerine girmek ve kalmak belirli kriterlere bağlı olacak. Bahse konu hizmet sınıfına ilişkin etik kuralların yer aldığı, raporlamaya ve teftişe ilişkin standardizasyonun getirileceği düzenlemeler yapılacaktır. Denetimden sorumlu personele teftiş ettikleri yerlerde teftişle ilgili her türlü bilgi ve belgeye ulaşabilecekleri yetkiyle donatılmaları sağlanacak.

Sayıştay güçlendirilecektir. Bu bağlamda mali bağımsızlık verilecek, kadrosu etkin, verimli ve zamanında denetim yapabilecek şekilde artırılacaktır. Dünyadaki farklı Sayıştay örneklerine bakıldığında bazı hukuk sistemlerinde Sayıştay'ın yargı yetkisi ile donatıldığı gözlemlenmektedir. Ülkemizde Sayıştay kendi bulgularını rapor haline getirdikten sonra konunun mahkeme önüne taşınmasına karar verme yetkisine sahip değildir. Bir başka ifadeyle Sayıştay raporlarında suç teşkil eden bulgular Savcılığa gönderilmekte ama bu aşamadan sonra konunun Polis ve Savcılık arasındaki uzun bir süreç sonucunda mahkemeye taşınması durumu ortaya çıkmaktadır. Bu gecikme ve aksaklığın sebeplerinden biri, Savcılıkta yeterli personelin bulunmaması veya mevcut savcılarının her birinin birçok farklı davaya bakmasıdır - ki bu da savcılar arasında uzmanlaşma söz konusu olmadığından yine sorunlara sebep olmaktadır. Bu sıkıntının giderilebilmesi için savcılık personel açısından güçlendirilmelidir. Bir diğer alternatif olarak mevcut savcılar belirli konularda görevlendirilerek, her bir Savcı bir konuda uzmanlaşabilir. Öte yandan Sayıştay'ın kendi raporları temelinde ortaya çıkan bu süreçlerde daha fazla söz sahibi olması sağlanmalı, konunun mahkeme önüne taşınması sadece Polis yahut Savcılık inisiyatifine bırakılmamalıdır. Hukuk Dairesi ile Polis arasında gerek Sayıştay raporları, gerekse diğer suç unsuru içeren olaylarda konunun yargıya havalesi konusunda yaşanan gecikmeler ve hatta suistimallerin önüne geçilmelidir. Bizler bu bağlamda Adli şubenin Savcılığa bağlanarak, polis değil yetkili kılınacak bir savcı tarafından yönetilmesi modeli üzerinde durulması gerektiği düşüncesindeyiz. Ayrıca mali bağımsızlık verilecek Sayıştay'ın da mali denetiminin yapılabilmesi için Meclis çatısı altında bir komisyon kurulacaktır. Bir diğer bağımsız denetim organı olan Yüksek Yönetim Denetçisi Ombudsman'ın daha etkin ve verimli kullanılması için yasal düzenleme yapmanın yanında Ombudsman tarafından idarenin hukuk dışı eylemlerine dair yaptığı saptamalara saygı gösterip uyacağız. Bu yolla bahse konu kurumun ve denetimin de kamuoyu nezdinde çok daha iyi algılanması mümkün olabilecek. Farklı denetim kurumlarının bazen benzer işler yaptığı göz önünde bulundurulduğunda Maliye Teftiş ve İnceleme Kurulu'nun Başbakanlık Denetleme Kurulu ile birleştirilmesi yolsuzluklara karşı daha etkin bir mücadele verilmesi için düşünülebilir.

Yozluluklara karşı etkili mücadele bağlamında bir yandan bilişim suçlarının önlenmesi ve cezalandırılması konusunda yasal alt yapının hazırlanması, diğer yandansa mal

bildirimi ve nereden buldun yasası önceliklerimiz arasında yer alacak. Kamuoyunda yolsuzluk yapanın yanına kar kaldığı, hiçbir şekilde cezalandırılmadığı inancı olduğunun bilincindeyiz. Geleceğimiz olan çocuklarımız da maalesef böyle bir ortamda büyümektedirler. Bu bağlamda dürüstlük ve sorumlu davranmak gibi erdemlerin çocuklarımıza kazandırılması için eğitim müfredatımızda bu hususlara yer vereceğiz. Medya ve sivil toplum kuruluşlarının da desteğinden yararlanacağız, dürüstlük kültürünün bir hayat tarzı olarak benimsenmesine çalışacağız.

9. Çağdaş Bir Hukuk Sistemi

Bir ülkede, yargıya güvenin oluşturulmasında yargının sadece adalet dağıtması yeterli olmayıp adaletin sağlandığının kamu tarafından görülmesi de gereklidir.

Elbette ki bir sistemin adil kılan tek şey şeffaf, hesap verebilir, hızlı ve etkili hukuk sisteminin sağlanması ve mahkemelerin verdiği hizmetin etkinleştirilmesi değildir. Ancak toplumda en büyük güveni her şeyin sonunda adil bir mahkemenin bulunabileceği inancı sağlar. Bu nedenle hukuk sisteminin nasıl bir yapı üzerine oturtulduğu ve ne oranda çalıştığı, mahkeme kararlarının ne oranda uygulandığı büyük bir önem arz etmektedir. Hukuk, yasama yürütme ve yargının her alanına, devlet kurumlarından vatandaşların evlerinin içerisine kadar nüfuz eden bir kurallar bütünü olduğundan çağdaş bir hukuk sistemi oluşturulması ve yargı reformu ile yargının gelişen hukuk biliminin güncellemelerine yetişmesi sağlanmalıdır. Bu hedefle hukuk sistemimizde ve yargıda var olan (yürütmenin yargı kararlarına uyması, iyi idare anlayışının benimsenmesi, geri kalmış yasaların güncellenmesi, yeni gelişen hukuk dallarına ilişkin oluşan boşluğun doldurulması, yargının etkin hızlı karar üretmesi, yargı kararlarının icrasının önündeki engellerin aşılması vb.) sıkıntıların çözümü için çalışmak en önemli görevlerimizden olacak.

Herşeyden önce “geciken adalet adalet değildir” noktasından hareketle gerek mahkeme hüküm ve emirlerinin alınmasında gerekse bu hüküm veya emirlerin uygulanmasında yaşanan gecikmeleri önleyebilmek için birtakım tedbirlerin yürürlüğe konulması gerekmektedir. Bu açıdan yargıç sayısının ve yargıda çalışan personel sayısının artırılması, buna bağlı olarak mahkeme binalarının düzenlenmesi, en önde gelen teşkilatsal yenilikler olacaktır. Devamında özellikle belirli bir miktara kadar olan hukuk davalarında hem mahkemelerin iş yükünü azaltmak hem de seri yargılamayla erken sonuç alınmasının mümkün kılınması için hakemlik mekanizmasının ve/veya uzlaşma kurulunun kurulması gerektiği düşüncesindeyiz. Böylece belli miktara kadar olan hukuki uyuşmazlıkların daha hızlı bir şekilde çözümlenmesi sağlanacak, diğer davaların ise azalan iş yükü sayesinde daha etkili bir biçimde çözüme kavuşturulması mümkün olabilecektir. Öte yandan gerek polis teşkilatı gerekse hukuk dairesinin (savcılık) online sisteme geçmeleri de özellikle ceza davaları açısından gecikmelere dair sorunu bir ölçüde ortadan kaldıracaktır. Yargının bağımsızlığının sağlanması ve kendi harcamaları için Maliye Bakanlığı’ndan onay bekliyor durumunda olmasının önüne geçilebilmesi için mahkemelerin bütçesinin ayrılması yoluna gideceğiz. Ayrıca, mevcut mahkeme binaların yetersizliği ve özellikle engelli vatandaşlarımız için neredeyse hiç bir kolaylığın sağlanmamasının çağdaş bir hukuk sistemi içerisinde kabul edilebilir bir durum olmadığını düşünmekteyiz.

Ülkemizde ekonomiyi ve piyasadaki ilişkileri yakından ilgilendiren, çok sayıda kişinin mağdur edilmesi sonucunu doğuran iflas ve tasfiye düzenlemelerinin gözden geçirilmesi kaçınılmazdır. Çoğu zaman kişisel iflas konusunda sağlıklı düzenleme bulunmadığından, belirli bir şirketin iflasına neden olan şahısların kısa süre sonra Resmi Kabz Memurluğu ve Mukayyitlik Dairesi'ne yapacakları kayıtlı başka şirket kurabildikleri görülmektedir. Kişilerin ticari hayata katılırken faaliyetlerini özel veya tüzel kişilik temelinde yürütmelerine dair ciddi düzenlemeler getirilmesini ve piyasaya bu yolla güven verilmesini önemsiyoruz. Şahısların iflas etmeleri ve bunu basiretli bir tacirden beklenenden daha ihmalkar bir şekilde gerçekleştirmeleri halinde yeniden ticari hayata atılırken veya yeni kredi alırken belli bir zaman geçmesi, veya teminatların artırılması için düzenleme yapılması gerekmektedir. Ekonomi başlığı altında açıklandığı üzere bankalardan kredi alımında kişi yahut kurumların kredi sicil birimi yoluyla denetlenmesi tedbirini hayata geçireceğiz.

Öte yandan mahkeme kararlarının icrası konusunda bazı tedbirler alınması gerektiğini düşünüyoruz. Her şeyden önce bireylerin ikamet adresleri ve adres değişikliği durumunda bunun kamu otoritelerine kısa sürede bildirmeleri fiilen de cezai yaptırımlarla uygulanmalıdır. E-devlet uygulaması ile bu sağlanabilir ve kişilere ulaşmada yaşanan sorunlar giderilebilir. Bu konuda cezaların yetersiz kalması durumunda artırılmaları düşünülebilir. Ayrıca tebliğ ve icra mukayyitliklerinin teşkilat yapısının değiştirilmesi için çalışma yapacağız. Tebliğ ve icra açısından atılabilecek bir diğer adımsa bilgilere hızlı erişimin elektronik ortamda mümkün kılınması, tebliğ ve icra memurlarına gerekli araç gereç ve donanımın sağlanmasıdır. İcra edilebilir taşınır ve taşınmaz malların gecikmeksizin ve başkaları üzerine aktarılmaksızın tespiti ve hileli mal devrinin önlenmesi amacı ile icra dairesinin ilgili kayıtlara kısa yoldan ulaşımını sağlamak gerekir. Örneğin bir yandan motorlu araçlar mukayyitliği kayıtlarına, diğer yandansa tapu kayıtlarına on-line ulaşım ve güncel bilgi edinme imkanı konusunda düzenleme yapılmalıdır. Bu konuda atılabilecek bir diğer adımsa dünyadaki başka örnekler temelinde ipotekli malların bazı hallerde mahkeme kararı olmaksızın doğrudan satışının mümkün kılınmasıdır. Öte yandan kendi malını başkaları üzerine geçirerek borcuna karşılık alınacak malı olmadığını ileri sürenlerin bu davranışlarının önüne geçilebilmesi için eşlerin, yakın akrabaların ve diğer üçüncü kişilerin ellerindeki mallara geçici olarak el koyma (mülkiyet hakkının temeline zarar vermeden) gibi yöntemler, dünyadaki diğer örnekleri de dikkate alınarak hayata geçirilebilir. Ayrıca zaptedilen taşınır malların muhafazası için icra dairesine ait depo ve benzeri teşkilatın sağlanması yoluna gidilmesi zaruridir. Son olarak, borçlunun borcu kesinleştikten sonra düzenli olarak mal beyanında bulunmasının zorunlu kılınması, bu beyanın 1. Derece yakın akrabalarını da içermesi ve herhangi bir kötü niyetli veya borçtan kaçma maksatlı varlığını eksiltmesi durumlarında ise mevcut yasal mevzuatı güncelleyerek caydırıcı cezalar getireceğiz. . Tebliğlerin hızlandırılması için dünyadaki başka bazı örneklerde olduğu gibi farklı modellerin ne oranda gerçekçi ve toplum yararına olacağının verilere dayalı olarak hesaplanması yoluna gideceğiz ve kararımızı ona göre vereceğiz.

Hukuk sistemimizde yaşanan bir diğer önemli sorun cezaların uygulanması bağlamında cezaeviyle ilgilidir. Bizler cezaevinin zaman içerisinde suçlulara farklı suç işleme yöntemlerinin öğretildiği bir mekana dönüştüğü düşüncesindeyiz. Mevcut ceza

yaşamızda öngörülen cezaların günümüz koşullarına uyarlanarak, bazı konularda ceza oranlarının değiştirilmesini bazı durumlarda ise alternatif ceza yöntemleri geliştirilmesini düşünmekteyiz. Mahkumların ıslahı ve yeniden topluma kazandırılmaları amacıyla cezaevinde ıslah ve topluma kazandırma yöntemlerinin geliştirilmesi üzerinde duracağız. Yapılması öngörülen yeni cezaevini bu ihtiyaçlara cevap verebilecek şekilde şekillendireceğiz. Öte yandan bir ıslah evinin olmaması nedeniyle çocuk suçluların da cezaevine gönderilmeleri büyük bir sıkıntı olarak yıllardır karşımızda durmaktadır. Bizler çocukların ileride yeni suçlar işlemelerini önlemek ve onları yeniden topluma kazandırmak için ıslah evi kurulması için bir proje hazırlayıp hayata geçirme kararlılığında olacağız.

Sosyal adalet ilkesinin bir gereği olarak ve hukuk sisteminin adil olabilmesi için bir diğer önemli husus adli yardım kurumuyla ilgilidir. Maddi gücü olmayan sanıkların ve zanlıların avukatlık hizmetinden yararlanmasını sağlayacak yasal değişiklikleri hayata geçireceğiz. Bugün sadece dar tanımlanmış bazı konular haricinde bu yardım verilmemektedir. Kısa süre önce yasada yapılan değişiklikle maddi gücü olmayan kadınların aile davalarında avukatlık hizmetinden yararlanmasını sağlamak için gerek tüzük gerekse bütçeye bu konuda kalem konulması da dahil gerekeni yapacağız. Adli yardımın belirli bazı hukuk davalarında da uygulanabilmesi için gerekli düzenlemeleri yapıp bu konu için bütçe ayıracağız.

Anayasa'da yer alan sosyal devlet kavramının hayata geçirilmesi, içi boş soyut bir ilke olarak kalmaması için aile içi şiddet ve benzeri nedenlerle mağdur durumda olan kadın ve çocuklar için sığınma evi yapımını ve doğru şekilde işletilmesini sağlayacağız. Sığınma evi eksikliğe nedeniyle birçok kadın ve çocuk mağdur olmakta ve maddi gücü olmadığı veya gidecek hiçbir yeri olmadığı için şiddet ve baskı altında yaşamaktadır. Öte yandan başta uyuşturucu maddelerin ülkemize girişi konusunda gerek kara gerekse hava ve deniz limanlarımızda sıkı bir denetim uygulama yoluna gideceğiz. Madde bağımlılarının tedavileri ve topluma kazandırılmaları ile ilgili olarak bu kişilerin doğrudan cezaevine gönderilmeleri yerine bir yandan denetimli serbestlik diğer yandansa tedavi amaçlı kurulacak bir merkezde tedavi edilmeleri ya da ıslahın kamu hizmeti şeklinde uygulamaya konulması gibi yöntemleri uygulamaya geçireceğiz.

Hukuk sistemimizde gecikmeksizin düzeltilmesi gereken bir diğer husus da zanlı ve sanık haklarıyla ilgilidir. Gönülsüz olarak verilen ifadelerin gönüllü ifade olarak kabulünün önlenmesi için gönüllü ifadelerin sadece avukat huzurunda alınması yönünde hukuki düzenleme yapılması gerekmektedir. Bu, özellikle polis nezaretindeyken alınan ifadelerde olası yasa dışı yöntemlerin kullanımını en aza indirecektir. Polis karakollarında ve merkezlerde kamera olmaması büyük bir eksikliktir. Özellikle ifadelerin kayıt altına alınmasında ama genel olarak tüm süreçlerde kamera kaydı pek çok suistimali engelleyebilecektir. Avukatların müvekkillerini mesai saati dışında da görebilmesini mümkün kılacağız. Öte yandan şartlı tahliye sistemindeki aksaklıkların giderilmesi ve askıda davası olanın (davasını istinafa götürenler dahil) şartlı tahliyeden yararlanamamaları şeklindeki düzenlemenin değiştirilmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Avukatların özellikle üniversitelerimizdeki hukuk bölümlerine herhangi bir düzenleme ve planlama olmaksızın KKTC vatandaşı öğrenci kaydının mümkün olması nedeniyle sorunları giderek artmaktadır. Yüksek öğrenim başlığı altında belirtildiği üzere hukuk da dahil bazı bölümlere KKTC vatandaşı öğrencileri açısından düzenleme getirilmesi yoluna gideceğiz. Avukatların ücret tarifelerine dönük olarak yasal düzenleme yapacağız. Avukatlık mesleğinin icrasında vatandaşların mağdur olmasına neden olan birtakım davranışların başta Barolar Birliği kanalıyla olmak üzere gerekli tedbirler alınarak caydırılması için adım atacağız. Öte yandan her hükümet değişikliğinde kamu kurum ve kuruluşlarına ait davaların hükümete ya da belirli bir siyasi partiye yakın olan avukatlara verilmesi şeklinde karşımıza çıkan partizanlık temelli uygulamalara son vereceğiz. Bu konuda belirli bir dönemde göreve gelen siyasilerin keyfi uygulamalarını engellemeye dönük olarak yasal düzenleme yapacağız.

Ülkemizde tasdik memurluğu konusunda da önemli sıkıntılar yaşanmaktadır. Siyasi saiklerle partizanlık yapılarak sadece Bakanlar Kurulu'nun kararıyla tasdik memurluğu verilebilmektedir. Oysa dünyadaki başka hukuk sistemlerinde bu görev genellikle hukuk mezunlarına verilebilmektedir. Ülkemizdeki bu yanlış uygulama nedeniyle zaman zaman vatandaşların aldığı hizmet yanıltıcı olabilmekte, bu da bir yandan vatandaşların mahkeme aşamasında mağdur olmasına diğer yandansa ortaya çıkan sıkıntıların avukatlar ve mahkemeler tarafından düzeltilmesi için ayrı bir uğraş gerektirmektedir. Sistemde yavaşlamalara ve mağduriyetlere neden olan bu durumu ortadan kaldırarak kimlerin tasdik memuru olabileceği ve tasdik memurlarının hangi hizmetleri ne şekilde ve hangi ücretler karşılığında verebilecekleri konusunda yasal düzenleme yapacağız.

Hukuk sistemimizin daha sağlıklı çalışabilmesi hakim ve savcılarının niteliklerinin ve donanımlarının artırılmasıyla da desteklenmelidir. Dünyadaki başka uygulamalar çerçevesinde Savcı atamalarının sınavla yapılması düşünülmelidir. Hakimlerin belirlenmesinde ve atanmasında ülkemizde sadece Yüksek Adliye Kurulu tarafından ve çoğu zaman da gerekçe gösterilmeksizin ve denetime tabi olmaksızın yapılan değerlendirme yöntemini gözden geçirmek gerektiğini düşünüyoruz. Yapılacak olan özel bir sınavla objektif olarak değerlendirme yapılacak bir yapı üzerinde düşünülebilir. Bunun yanı sıra hakimlerin seçilmesinde aranan şartların objektif değerlendirmelere tabi olması ve denetlenebilmesi için niteliklerin tespitinin önceden belirtilmesini sağlayacak bir sistem için Yüksek Adliye Kurulu ile görüşerek düzenlemeler yapılmasını sağlayacağız. Zira, mevcut uygulamalarda bu hususlarda sınava tabii tutulanlar için somut veya yazılı kriterlerin olmayışı kişiler arası fırsat eşitliğini ve adil bir rekabeti olumsuz yönde etkilemektedir.

Kira konusundaki yasal düzenlemelerin önemli sıkıntılara neden olduğu bilinmektedir. Kira denetim yasasında mal sahiplerinin haklarının da dikkate alınacağı, yükümlülüklerini yerine getiren kiracıları korumanın da yanı sıra kiracıların taşınmaz malları tahliye etmeyerek mevcut durumu istismar etmelerinin önüne geçecek yasal değişiklik yapılması gerektiğini düşünüyoruz.

Bilgi ve teknolojinin son derece hızlı geliştiği, sosyal hayatın da ticari hayat gibi internet üzerinden farklı bir anlayışla yürütölmeye başlandığı günümüzde, gerek bilişim suçları kapsamında ceza hukuku alanında, gerekse ticari uyusmazlıkların çözümü için medeni hukukta gerekli yasal altyapının oluşturulması için çalışacağız. Bu bağlamda gençlerimizin birtakım kötü alışkanlıklar edindikleri mekanların, örneğin internet kafelerin tabi olacakları kuralların netleştirilmesi ve sıkı bir denetime tabi tutulmaları önceliklerimiz arasında olacak. Eğitim kurumları yakınlarında açılan ve denetlenmeyen bu türden mekanlar şiddetten madde bağımlılığına birtakım kötü alışkanlıkların edinildiği alanlara dönüşmüştür. Bunun önlenmesi kaçınılmazdır.

Öte yandan uzun bir zamandır çalışmaları devam eden Şirketler Yasası'nın tadil edilmesi ve yine henüz yasalaşma imkanı bulamayan hizmet markalarının tesciline yasal olanak sağlanması da gündemimizde yer alan konular arasında olacak.

Yukarıda izah edilen hususların yanı sıra, gerçekleştirilmesini düşündüğümüz diğer yasal değişiklikler ve yapılacak hukuk reformuna ilişkin görüşlerimiz parti programının diğer ana başlıkları altında paylaşılmaktadır. Bizler güven veren bir adalet anlayışı için yargının hesap verilebilirliği, şeffaflığının sağlanması, hızlı bir şekilde işleyişi, özgürlükleri koruyan ve geliştiren bir sistemin etkinliğinin artırılması ve adaletin erken tecellisi için hukuk reformunu tüm ilgili kurumlarla istişare ederek, bu kurumların görüşlerini de dikkate alarak yargı reformunu sağlayacağız.

10. Yerel Yönetimler

Dünyada önemi giderek artan yerinden yönetim ilkesinin hayata geçirilmesi ve belediyelerin sürdürülebilir bir yapıya kavuşmaları hedeflerimiz arasındadır. Bugün yaşam kalitesini yakından ilgilendiren ve vatandaşların gündelik yaşamındaki bazı temel hizmetleri yerine getirmeleri beklenen çok sayıda belediyemizin ciddi idari ve mali sorunlar içerisinde oldukları bilinmektedir. Öte yandan bazı Sayıştay raporlarına yansıyan yolsuzluk ve usulsüzlüklerin sorumlularının cezasız kalması nedeniyle kamu kaynaklarının israfı ve şahsi menfaat için yok edilmesi adeta teşvik edilmektedir. Öte yandan belediyelerimizde genelde olası tepkiler nedeniyle ülke yöneticilerinin itiraf etmekten hep çekindikleri aşırı istihdam sorununu da kabul etmek ve bu durumlarıyla pek çok belediyemizin sürdürülebilir bir yapıya sahip olmadıklarını görüp buna göre adımlar atmak gerekir.

İşte bu sıkıntıların aşılması ve belediyelerimizin sürdürülebilir mali ve idari bir yapıya kavuşturulabilmesi için bazı adımların acilen atılması gerektiği inancındayız. Her şeyden önce belediyelerde çalıştırılan ve o bölgedeki beledi hizmetlerin verilmesi için gerekli olan sayının çok üzerinde olan istihdam sorununa acil bir çözüm bulunması gerekmektedir. Bu bağlamda hiç popülizm yapmadan belediyelerdeki gerçek ihtiyaç temelinde bir çalışma yapılması ertesinde bir miktar çalışanın devletin özel sektördeki işletmelerle yapacağı özel bir anlaşma ile özel sektöre kaydırılması yönünde bir projeyi hayata geçireceğiz. Bunu hizmet içi eğitim ve çeşitli teşvikler yoluyla uygulamaya koyacağız.

Öte yandan belediyelerin devletten aldıkları katkı konusunda bazı yeni düzenlemelere ihtiyaç olduğu, bunun sadece o bölgedeki nüfusu değil gelişmişlik düzeyini ve temel

ihtiyaçları da dikkate alarak hesaplanması gerektiği dūřūncesindeyiz. Ayrıca belediyeler tarafından yapılacak alt yapı yatırımları sonucunda taşınmaz malların değeri artışı yaşamaları durumunda bu konuda ilave bir verginin (değer artışı oranında) toplanabilmesine imkan yaratılmalıdır. şerefiye (değerlenme) vergisi olarak da bilinen bu uygulamayı hayata geçirerek belediyelerin gelirlerini artırmayı hedefliyoruz. Öte yandan pek çok mal ve hizmet alımı yapan belediyelerimizin belirli bir süre KDV muafiyeti kullanmalarına imkan yaratılabileceğini dūřūnuyoruz.

Kaynakların daha verimli kullanılması bağlamında zaman zaman gündeme getirilen belediyelerin sayısının azaltılması dūřūncesi istisnai örneklerde dūřūnülebilir, ancak hizmet bekleyen bölge ve hane sayısı azalmayacağından sorunlar da kendiliğinden özölmeyecektir. Bundan ziyade farklı belediyeler arasında işbirliği modelleri geliştirilmesi ve verimli kaynak kullanımının da bu şekilde hayata geçirilmesi için düzenleme yapacağız.

Vizyonumuzda yer alan denetleme mekanizmalarına dair düzenlemeler yoluyla belediyelerin bu hale gelmesine neden olan, gerek kötü yönetim gerekse yolsuzluk ve usulsüzlük yaparak bu kurumlarımızı zarara uğratan kişilere karşı sonuç alıcı süreçleri çalıştıracak siyasi iradeyi gösterme kararlılığındayız.

11. Engelleri Birlikte Aşacağız

Anayasamız devlete engelli bireylerin özel olarak korunmasını sağlama görevi yüklemektedir. Buna göre devlet ruhen ya da bedenen engelli olan bireylerin topluma uyumlarını sağlamak amacı ile bu kişilerin eğitim, rehabilitasyon, istihdam ve sosyal yardımları için gerekli kurum ve kuruluşların kurulmasını sağlamakla yükümlüdür. Bizler gerek bu hukuksal sorumluluğun, gerekse toplumsal ve insani sorumluluğumuzun bilinci içerisinde engelli bireylerin hayatını kolaylaştıracak, kendilerini geliştirmelerini ve toplumun gerçek anlamda parçası olmalarını sağlayacak aşağıdaki somut adımları atma kararlılığında olacağız.

Engellilere dair koruma ve istihdam yasası ağdaş bir yaklaşımla, Cumhuriyet Meclisi'nde oybirliği ile kabul edilen 'Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Bildirgesi' de özetilerek yeniden düzenlenmelidir.

Bugün sırf engelli oldukları için istihdam edilen bireylerin kamuda belirli bir kadroları olmadığından uygulamada, bir yandan engelli bireyler ile diğer kamu görevlileri ve öte yandan engelli bireylerin kendi arasında bir eşitsizlik yaratılmış durumdadır. Bizler engelli bireylerin objektif bir sınav yöntemiyle istihdam edilmeleri ve eğitim durumlarına uygun olarak yükseltilmeleri gerektiği dūřūncesindeyiz.

Özel sektörde çalışan sayısı esas alınarak hesaplanan engelli birey alıştırma konusundaki yasal zorunluluğun yerine getirilmediği, bir başka ifadeyle yürürlükte bulunan bu kuralın uygulanmadığı gözlemlenmektedir. Bir yandan yürürlükteki bu kuralın uygulanması, diğer yandansa engelli bireylere özel sektörde bu imkanın verilmesinin teşvik edilmesi yöntemleri üzerinde durma kararlılığında olacağız. Benzer şekilde iş kurmak isteyen engelli bireylere devletin özel olarak yardımcı olması konusunda mevzuat değişikliği yapacağız.

Engelli bireylerin kamuya açık alanlardan ve kamuya yönelik hizmetlerden eşit şekilde yararlanmaları önündeki en önemli engellerin ulaşım, erişim, dolaşıma dair olduğu bilinmektedir. Öncelikle yeni yapılacak olan kamu binalarında ve kamuya açık yeni inşa edilecek diğer tüm alanlarda bu engelleri ortadan kaldırmaya dönük olarak tedbirleri zorunluluk haline getirerek uygulayacağız. Yapılacak fizibilite çalışması ertesinde makul bir süre sonra mevcut kamu binalarını da bu şekilde dönüştüreceğiz. Bu geçiş aşamasında bu binaların giriş katlarında geçici bazı tedbirle sıkıntıları hafifleteceğiz. Kuşkusuz bu açıdan en önemli ve öncelikli kurumların başında eğitim kurumları gelecektir. Bu nedenle tekerlekli sandalyeye bağımlı olan engelli bireylerin de eğitim alabileceği ve eğitim hakkını kullanabileceği eğitim kurumlarına öncelik vereceğiz.

Ülkemizde özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin aldığı eğitimin yetersiz olduğu, yaş grupları birbiriyle uygun olmayan bireylerin aynı sınıflarda eğitim almak durumunda kaldığı bir yapı son derece sağlıksızdır ve en erken zamanda bunun düzeltilmesi için tedbir alınması gerekir.

Bunlar hızlı ve öncelikli olarak hayata geçirilecek tedbirlerin sadece bazılarıdır. Bize göre asıl önemli olan husus, engelli bireylere yönelik bakış ile sadece devletin değil toplumun bu konudaki sorumluluğunun farkına vararak bu bireyleri kendisiyle bütünleştirecek önyargılardan arınmış bir bakış geliştirilebilmesidir. İşte bu anlayışın geliştirilmesi engelli bireyler konusundaki temel vizyonumuzu teşkil edecek.

Yukarıda özetlenen yaklaşımları ve somut adımları planlayacak, belirli bir öncelik sırasına göre hayata geçirmek için gerekli tüm Bakanlıklarla istişare halinde koordinasyonu sağlayacak ve kurumsal olarak Başbakanlık bünyesinde faaliyet gösterecek bir birim oluşturacağız. Engellilerin sıkıntılarını profesyonel olarak yakından bilen işinin ehli isimlerden oluşacak olan bu birim, engellilerin sorunlarına hızlı ve uygulanabilir çözümler üretecek ve Başbakanlık da bunların hayata geçmesini sağlayacak. Bu bağlamda iyi bir planlama ve takip olabilmesi için önceden hazırlanacak bir eylem planı çerçevesinde hareket edilecek.

12. Sivilleşme

Kendi irademize dayalı bir sistemin kurulacağı bu dönemde Anayasa'da yer alan ve kurumlar arası görevlendirmelere hükmeden maddelerin tam anlamıyla uygulanmasını sağlamak en önemli ödevlerimiz arasındadır. Bu bağlamda Anayasamızda halen geçici 10. Madde ülkemizi sadece polisin askere bağlı olması bağlamında değil, başka açılardan da olağandışı bir şekilde yönetilen bir rejim haline getirmektedir. Bu maddeden dolayıdır ki, Cumhurbaşkanı'nın sahip olduğu ve Anayasa'nın 117'nci maddesinde yer alan savunma ve güvenliğe dair yetkiler uygulanmamaktadır. Yine Anayasa'nın 111'inci maddesindeki Cumhuriyet Güvenlik Kurulu vardır ama bugüne kadar işlevsel hale getirilmemiştir.

Sözde değil özde sivilleşme için mevcut durumun köklü olarak değiştirileceği ve yasal belirginliğin getirileceği bir mekanizma oluşturulacaktır. Bu mekanizma oluşturulmazdan önce, Türkiye ile yapılacak olan bir savunma anlaşmasıyla bugün iç hukukumuz açısından statüsü belirsiz olan sıradan bir uyuşmazlıkta dahi hangi

kuralların hangi mahkeme tarafından uygulanıp, uygulanamayacağını belli olmadığı ve adadaki askeri birliklerle ilişkili olan durumlar netleştirilecektir. Savunma işbirliği antlaşması, bazı uluslararası örgütlerde görülen kuvvetler antlaşması (Status of Forces Agreement) benzeri bir antlaşma olacaktır. Gerek hukuken, gerekse fiilen yapılacak değişikliklerle ülkemizde etkili kontrol olması gerektiği gibi yürütmeye devredilecektir.

Savunma işbirliği antlaşması, anlaşmalar hukuku çerçevesinde, ilgili iki imzacı tarafın çıkarları da gözetilerek, Garanti Antlaşmasına hâlel gelmeyecek şekilde düzenlenecektir. Bu bağlamda ülkenin iç güvenliği kurumsal bir yapıya oturtulacak ve Garanti Antlaşması çerçevesinde adada konuşlu silahlı kuvvetlerin de hukuki statüsü net şekilde ortaya konacaktır. Bunun yanında sivil otoriteye bağlı şeffaf ve demokratik sistemlerde yer alan bir istihbarat örgütü özellikle iç güvenliğin daha etkin bir şekilde çalışmasına imkan verecek şekilde oluşturulacaktır. Son yıllarda artan ve bir türlü çözülemeyen vakaların üzerine gidilmesine yönelik olarak bir istihbarat örgütü gerekliliktir.

Güvenlik ihtiyaçlarımız da düşünülerek bazı askeri bölgelerin statülerinin yeniden ele alınması istihdam ve yatırım anlamında büyük önem arz etmektedir. Güvenlik yetkilerimiz ve ilgili bakanlıklarımızın ortak değerlendirmeleri sonucunda güvenlik zaafiyeti yaratmayacak bahse konu yerlerin sivil kullanıma açılması ülke imkanlarının daha etkin şekilde değerlendirilmesi anlamına gelecektir. Biz bu konuyu ivedilikle ele alacak ve çevreyi korumaya önem göstererek somut şekilde hayata geçireceğiz.

Artık AB üyesi tüm ülkelerle Avrupa Konseyi'ne üye ülkelerin çoğunda kabul edilen, bazı temel insan hakları sözleşmelerindeki din ve vicdan hürriyeti üzerinden yapılan yorumla yerleşen ve özellikle de Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarında somutlaşan iyi tanımlanmış bir vicdani ret hakkını ülkemizde de uygulamaya koyacağız. Bu konuda herhangi bir Anayasa değişikliği gerekmeksizin askerlik hizmeti yerine ölçülü alternatif kamu hizmeti düzenlenebilir. Kuşkusuz bunun herhangi bir istismara neden olmayacak şekilde tanımlanması, belirlenecek kurullarda dünyada yerleşmiş bir uygulama halini alan samimiyet testine başvurulması gerekli olacaktır. Uluslararası hukukun parçası olmak istiyoruz diyorsak bu ve benzeri gelişmelere, hukuk normlarındaki değişimlere ayak uydurmamız önemlidir.

13. Çevre Politikası

Bizler, çevre sorunlarını çözme ve sürdürülebilir bir sistem yaratma konusunda kararlıyız. Bu anlayışıyla her bireyin üzerine düşeni yapmaya hazır olduğu ön kabulüyle çevre konusundaki düzenlemeleri yaptırımlara dayalı olarak hayata geçireceğiz. Çevre sorunlarını bilim, teknoloji, tasarım, yönetim ve yaptırımlar (denetim, teşviklendirme ve vergilendirme) kullanarak çözeceğiz.

Çevre politikamızı, insan ve mali kaynakların iyi yönetimi, denetleme, ceza, ve “kirlenen temizler” mantığı üzerine kuracağız ve aşağıda ifade edilenleri öncelikli olarak ele alacağız:

- Mevcut yasalar eksiksiz uygulanacak. AB müktesebatına uyumlu olan yeni Çevre Yasası'nın hayata geçmesi ve etkili şekilde uygulanabilmesi için öncelikli olarak gerekli tüzükler çıkarılarak Çevre Koruma Dairesi'nin kapasitesi buna bağlı olarak güçlendirilecek.
- Çevre ile ilgili müdahaleler içeren faaliyetlerden sorumlu ilgili diğer kurumların çevreye uyumlu şekilde proje uygulamasını sağlayacağız. Çevre Dairesi ve ilgili diğer kurumlar arasında iletişim ve işbirliğini sağlayacak bakanlık bünyesinde bir koordinasyon birimi oluşturulacaktır.
- Tarımsal üretimde kullanılan kimyasalları kontrol altına alan sertifikasyon sistemine (GLOBALG.A.P. - Good Agricultural Practices - İyi Tarım Uygulamaları) geçiş sürecini tamamlayacağız. Sertifikalı üretime geçiş; eğitim, bilinçlendirme, teşviklendirme, vergilendirme ile sağlanacak. Bu doğrultuda toprak verimini ve bio-çeşitliliği koruyan türden (organik tarım) tarımı teşvik ederek yaygınlaştıracacağız. Tüketici sağlığını korumaya yönelik olarak etkili denetimi üretimin her safhasında sağlayacağız. Harupluk, zeytinlik ve diğer benzeri geleneksel üretim çeşitleri ve metotlarını kültürel değerlerin, biyolojik çeşitliliğin ve doğal kaynaklarımızın korunmasına katkı sağladığı için sübvansiyeye edeceğiz.
- Doğal kaynakların kullanımına olan ihtiyacı azaltacak girişimler teşviklendirilecek ve inşaat sektöründe de doğal kaynakları tüketen malzemenin kullanımını azaltmaya yönelik tedbirler alacağız.
- Mevcut taş ocakları ülke ihtiyaçlarının fazlasını karşıladığından yeni taş ocağı izni verilmeyecektir. Taş ocakları ve diğer ocakların faaliyetlerini etkili şekilde denetleyeceğiz. Bağımsız olan denetleme kurulu ve ilgili daire tarafından uygun aralıklarla ve standartlarda denetimleri gerçekleştireceğiz. "Teknik Nezaretçi" sistemi uygulanarak bu ocakların çevre kirliliği yaratmaları önlenecektir. Doğal tahribata uğramış yerlerin rehabilitasyonu için uluslararası alanda kullanılan metotların ocağı kullanan işletmeler tarafından yerine getirilmesi sağlanacak, yasal düzenlemeyle geçmişte kullanılan ve ekonomik ömrünü yitirmiş taş ocaklarının rehabilitesi için de bu zorunlu kılınacaktır.
- Her gün tonlarca atık ülkemizin çeşitli yerlerine boca edilmekte ve yer altı kaynaklarımızın kirlenmesi giderek daha da büyük bir tehdit olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun önüne geçilmesi, bir yandan çevrenin korunması diğer yandansa atıklara dayalı geri dönüşüm sektörünü geliştirmek ve atık hiyerarşisinin uygulanabilmesi için gerekli olan teknolojiden yararlanacak projelere dayalı yatırımı teşvik edeceğiz. Etkin bir atık yönetimi oluşturarak hayata geçireceğiz. YAGA aracılığıyla teşvik edeceğimiz yatırımlarla bu atıklar değerlendirilecek, gerek enerji üretimi gerekse diğer geri dönüşüm işlemleriyle bu sektörden ilgili yatırımcı ve paydaşların gelir elde etmesi sağlanacaktır.
- Girne Dağları Özel Çevre Koruma Bölgesi olarak Bakanlar Kurulu tarafından ilan edilerek yönetim planları uygulamaya geçirilecektir. Özel Çevre Koruma Bölgeleri içinde veya dışında kalan küçük ölçekli alanlardan doğal miras için önemli olanlar belirlenerek "mikro-reserv" statüsü kazandırılacaktır. Özel çevre koruma bölgeleri içindeki veya kırsaldaki işletmelerin çevreci bir işletme

yönetim sistemi olan “eco-label” sertifikasyon sürecine girmeleri sağlanacaktır. Özel Çevre Koruma Bölgeleri dışında kalan kaplumbağa, Akdeniz foku, ada martıları ve diğer ender türler için önemli noktalarda mikro-reserv alanları oluşturacağız.

- Emisyonu yüksek olan araçların trafiğe çıkışını azaltma yönünde önlemler alacağız ve uygulayacağız. Düşük enerji ihtiyacı (pasif ısıtma / soğutma) ekolojik evleri teşvik edeceğiz. Binalarda elektrik üretimi için güneş enerjisi kullanımını yaygınlaştırmak için hem bu konuda toplumu bilgilendirecek hem de etkili bir teşvik sistemini devreye sokacağız. Elektrik santrallerinde baca filtrelerinin eksiksiz olması ve etkin çalışması sağlanacak, kaliteli ve uygun yakıt kullanılması sürekli şekilde denetlenerek mümkün kılınacak.
- Denize atık bırakan deniz taşıtlarına karşı Türkiye sahil güvenlik birimleri ile işbirliği yapılarak mücadele edeceğiz. Denize akan kanalizasyon ve arıtılmış suların denetimi ve kontrol altına alınması , deniz ve insan sağlığına verilen zararın en aza indirilmesi için denetime dayalı tedbir alacağız.
- Ülkesel Fiziki Plan’ın çevreye duyarlı şekilde hayata geçirilmesi önceliklerimiz arasında olacak. Ekolojik önemi yüksek bölgelerin korunacağı, çevreye uyumlu şehir planlaması şarttır. Bu bölgelerde yapılacak binalara inşaat izni, ilgili bölgenin ekolojisine göre belirlenecek “çevreci kriterler”e uymak şartı ile verilecektir.
- Avlanacak türler, miktarları ve boyları, yaşları, av bölgeleri, av tarihleri ve av hayvanı üretimi sürekli olarak yapılacak bilimsel araştırmaların sonuçlarına göre belirlenecektir. Kaçak ve yasa dışı yöntemlerle yapılan avı önlemek için denetimleri ve cezai yaptırımları artıracacağız.
- Orman arazileri üzerinde yapılan uygulamalara biyoçeşitliliği destekleyecek projeleri ekleyeceğiz. Orman zararlıları ile mücadelenin biyolojik yöntemler ile yapılmasını son derece önemlidir. Yangın tehlikesi bulunan yerlerde yangını engellemek ve yangına müdahale etmek için geniş alanların traşlanması ve çıplak bırakılması yerine yangını yavaşlatan bitkilerle ağaçlandırma yoluna gideceğiz.
- Tarımsal amaçlı kiralanan Orman arazilerinde harup, zeytin, alıç, badem, hurma gibi az bakım gerektiren gelir getirici ağaçlarla tarım yapılmasına izin vereceğiz.
- Orman Dairesi Teşkilat Yasası AB’ye uyumlaştırılarak kadrosu teknik uzman personelle takviye edilerek güçlendirilecek.
- Çevre bilinci kazandıracak eğitim ve öğretim faaliyetleri eğitim sistemine dahil edilmesi eğitim süresinin uzatılması çerçevesinde yapılacak müfredat değişikliğiyle ele alınacak. Halka çevre bilinci kazandırmak için sürekli olarak ve farklı platformlarda devam edecek çevre eğitim programları uygulayacağız. Temizlik ve haşare kontrol amaçlı kimyasalların kullanımı ile ilgili halkı bilgilendirecek, çevre-dostu alternatif uygulamaların piyasasını geliştireceğiz.
- Ülkemiz plansızlık ve vizyon eksikliği nedeniyle yukarıda da detaylı olarak izah edildiği üzere çeşitli çevre sorunlarıyla karşı karşıyadır. Lefke-Gemikonağı

bölgesindeki CMC maden şirketinin yarattığı çevre sorunu sadece ülkemizin sorunu değil, çevre uzmanları tarafından Doğu Akdeniz'in en büyük çevre felaketlerinden biri olarak gösterilmektedir. KKTC kurulduğundan bugüne değin gelmiş geçmiş tüm hükümetler bu büyük çevre kirliliğinin ortadan kaldırılmasına yönelik kapsamlı ve planlı bir vizyon ortaya koyamamış veya durumu ciddiyetle ele almamışlardır. Bu büyük çevre kirliliği hem bölge insanımızın sağlığını tehdit etmekte hem de ciddi bir ekolojik sorun yaratmaktadır. CMC'nin yarattığı kirlilikten doğan çevresel sorunların aşılması için hem bölge belediyemiz hem de ilgili sivil toplum örgütlerimiz ile istişare ederek kapsamlı bir eylem planını hayata geçireceğiz. CMC şirketinin yarattığı ve Doğu Akdeniz'in en büyük çevre kirliliklerinden biri olarak işaret edilen bu sorun ortada dururken bölgede yeni maden arama lisansı verilmesinin sakıncalı olduğunu düşünüyoruz.

14. Sanat ve Kültür Politikalarımız

Sanat, bir toplumun kültürel kimliğinin inşasında, gelişmesinde ve tanınmasında başlıca unsurlardan biridir. Sanat ve kültür sadece toplumsal değil taşıdıkları evrensel değerler açısından da yaşamlarımızın vazgeçilmezidir; toplumsal kimliğin oluşmasına hizmet ettiği gibi evrensel kimliğin oluşmasına da hizmet eder. Özelde bir toplumun insani, toplumsal ve politik değerlerinin inşasında ve gelişmesinde, geneldeyse başka toplumlarla, dünyayla bağının kurulmasında, gelişmesinde evrensel bir önem taşır. Bu nedenle, devletin kültür sanat politikaları ve bu alanlarla ilişkisinin nasıl kurulduğu, ne şekilde işlediği son derece önemlidir. Kültür sanatı toplumsal kimliğin ayrılmaz bir parçası olarak gören devletin öncelikle sanatla ilişkisinde onun özgürlüğünü ve özerkliğini kabullenmesi ve maddi destek ve teşvik yoluyla onu yaygınlaştırması gerekir.

Bu anlayışla, ülkemizdeki sanat ve kültür alanlarındaki sorun ve tikanıklıkların tespiti ve bunların giderilmesi adına gerekli politikaların üretilmesi için tüm sanat dallarında üretim yapan sanatçılarımız, akademisyenlerimiz, sivil toplum örgütleri ve kurumlarımızla birlikte, ortak ve sürdürülebilir çözümler için çalışacağız. Tiyatrolar, müzeler ve sanat merkezlerinin eksikliğinin giderilmesi, bu alanlardaki faaliyetlerin teşviği için mevzuat düzenlemesi, sanatçı ve kültür insanlarımızın uluslararası platformlarda temsiliyetleri için imkânlar yaratılması ve sanat eğitimlerinin ve eğitimde sanatın çağdaş bir yapıya kavuşturulması için çalışacağız. Bunların gerçekleştirilmesi için imkân yaratmak, bütçe sağlamak için politikalar (örneğin, özel sektörün sanatı desteklemesini özendirecek vergi-teşvik uygulamaları) geliştireceğiz.

15. Spor

Parti olarak sporu sağlıklı nesillerin yetişmesinde ve sosyal yaşamın kalitesinin yükseltilmesinde önemli bir araç olarak görmekteyiz. Spor hizmetlerinin kalitesi ve çeşitliliğinin artırılarak sporu geniş kitlelere yaygınlaştırmayı hedeflemekteyiz.

Engelsiz spor için olanaklarımızın artırılması öncelikli hedeflerimiz arasında olacak. Bu bağlamda engelli yurttaşlarımızın sosyal yaşamda aktivitelerinin artırılmasına çağdaş ve sosyal devlet anlayışının gereği olarak bakmaktayız. Kıbrıs sorunundan

kaynaklanan ve sporumuzun gelişmesinin önünde aşılmaz bir engel olarak duran sıkıntıların giderilmesinde, uluslararası spor kurum ve kuruluşlarıyla yapılacak temas ve görüşmeler toplumsal haklarımızın korunması, güçlendirilmesi ve kurumlarımız vasıtasıyla toplumsal irademizin göz ardı edilmemesi esası göz önünde tutularak desteklenecektir.

Dünyada ve ülkemizde sosyal yaşamın birleştirici unsurlarından biri olan sporun evrensel ve etik değerler çerçevesinde geliştirilmesine, denetlenmesine yönelik profesyonel kadrolarla çalışma yapma kararlılığındayız. Spor alanında kamu, özel, üniversite gibi farklı kesimler arasında işbirliğinin geliştirilmesi desteklenerek ilçelerimizde var olan spor tesislerinin eğitim kurumlarımızla koordineli şekilde kullanımını değerlendireceğiz. Geliştireceğimiz uygulanabilir projelerle sporun tüm branşlarında altyapı çalışmalarının hızla tamamlanmasını sağlayacağız.

Hali hazırda Anayasamızın 61. maddesi, "Devlet, her yaştaki yurttaşın beden ve ruh sağlığını geliştirecek, sporun kitlelere yayılmasını sağlayacak önlemleri alır, gerekli spor tesislerini yapar ve başarılı sporcuları korur" demektedir. Fakat birçok seçkin sporcumuz, spor federasyonumuz ve farklı branşlarda kurumsallaşmayı bekleyen kulüplerimiz başta olmak üzere gereken ilgi ve desteği görememektedirler. Birçok alanda olduğu gibi plansızlık ve vizyon eksikliği bugüne kadar gerekli adımların ya atılmamasına ya da ayrılan kaynakların yerleşmiş eski siyasi anlayışla küçük hesaplara kurban edilmesine neden olmuştur Spor'un tüm branşlarını dikkate alan bir spor politikası hayata geçirilecek ve tüm branşların kurumsallaşması sağlanacaktır. Spor mevzuatında yapılacak çalışmalarla sporumuzun uluslararası hukuka ve standartlara ulaştırılması yoluna gideceğiz.

16. Din ve Vicdan Hürriyeti

Anayasamızda da açıkça ifade edildiği üzere herkes, vicdan, dini inanç ve kanaat özgürlüğüne sahiptir. Kimse herhangi bir ibadete, dinsel ayin ve törene katılmaya ya da dini inanç ve kanaatlarını açıklamaya zorlanamaz, bu inanç ve kanaatlarından dolayı kınanamaz. Bu ülkenin kendine has yerleşmiş değerleri, bu ilkelerin toplum tarafından da benimsendiğini göstermektedir. Bizler, inanan, inanmayan; kendine göre ibadetini yerine getiren, getirmeyen; kendini herhangi bir dine mensup sayan, saymayan, herkese saygı gösterecek ve ülkenin yönetilmesine ilişkin politikalarımızı da bu temelde şekillendireceğiz.

Bu anlayışla kimsenin, siyasal veya kişisel çıkar ya da nüfuz sağlama amacıyla her ne şekilde olursa olsun herhangi bir dini, inancı, ibadeti ya da duyguyu istismar etmesine ya da kötüye kullanmasına müsaade etmeyeceğiz.

Din eğitim ve öğretiminin devletin gözetim ve denetimi altında yapılmasının Anayasal bir zorunluluk olduğunun bilinciyle, ülkemizde eğitim faaliyeti yürüten tüm kurumlarda eğitim bakanlığının bu açılardan tam ve etkili kontrol ve denetim uygulayacağı bir yapı oluşturacağız. Eğitim kurumlarında çağdaş, demokratik ve laik bir toplum olmanın gereklerine uygun eğitim verilmesinin güvence altına alınması temel hedeflerimizden olacak. Bizler din kültürü ve ahlak bilgisinin herhangi bir dini ya da meshebi

dışlamadan karşılıklı saygıya ve hoşgörüye dayalı olarak çağdaş bir anlayışla öğretilmesini mümkün kılacağız.

17. Toplumsal Cinsiyet Politikalarımız

Bu coğrafyada yaşayan herkesin, adalet ve eşitlik ilkesine dayalı, evrensel hak ve özgürlükler temelinde, toplumsal barış ilkesine uygun olarak yaşayacağı insan odaklı politikalar üretmek önceliğimizdir. Toplumsal cinsiyet politikamız, bu ülkede yaşayan herkesin ve her kesimin ayrımcılığa uğramadan, özgür bir vicdan ile yaşaması temelinde şekillenmektedir. Bu nedenle kadınların, LGBT bireylerin ve etnik, dini, dili, rengi, mezhebi, milleti, ulusal kökeni farklı bütün yurttaşlarımızın toplumsal cinsiyet temelinde eşit yurttaşlar olarak var olacağı, bağımsız bir toplumsal mutabakat esasına dayalı politikalar üretip, barışçıl ve çok kültürlülüğü içerisinde barındıran bir kamu alanı inşası politikalarımızın esas hedefi olacak.

18. Kamu Reformu

Ülkemizde kamuda çalışanlar bakımından bir yandan aşırı ve liyakata dayalı olmadan yapılan istihdamlar, diğer yandansa görevini olması gerektiği gibi yerine getiren için de getirmeyen için de değişen bir şey olmaması ve performans temelli bir yaklaşım ortaya konulmaması, kamu hizmetlerinin aksamasına, kalite açısından rahatsız edici bir düzeye gerilemesine ve verimliliğin düşmesine neden olmaktadır. Buna üçlü kararname yöntemi ile yapılan siyasi atamalar da eklendiğinde bugün kamuda geldiğimiz olumsuz nokta ortaya çıkmaktadır. Üstelik bu durum ülke kaynaklarının boşa harcanması sonucunu da doğurarak devlet kurumlarına olan güveni bütünlüğüne sarsabilmektedir. Öte yandan görevini olması gerektiği gibi çoğu zaman da başkalarının da açıklarını kapatacak şekilde fazladan çalışarak yapanların takdir edilecek çabaları bu durumu değiştirmeye yetmemektedir.

Kamuda önceliğimiz keyfi değil iyi tanımlanmış disiplin kurallarının tam ve eksiksiz uygulanması ve ödül-ceza mekanizmasının fiiliyatta da hayata geçmesi olacak. Çalışanlar için performans değerlendirmesini hayata geçireceğiz. Üçlü kararname sisteminin kapsamını daraltarak müşavirliği ortadan kaldıracacağız. Üst düzey kamu görevine atanacak kişilere asgari standartları sağlama şartı getirilmesi; görevden alınanların müşavir olması uygulamasına son verilmesi ve kamu görevlisiye eski görevine geri dönmesi yaklaşımının hayata geçirilmesi gerektiği düşüncesindeyiz. Öte yandan mevcut müşavir ordusunun büyük bir bölümünün elde ettiği haksız kazancın yeniden düzenlenmesinin yollarını zorlayacağız. Ancak böyle bir değişikliğin hayata geçmesi tarihinden bağımsız olarak müşavirlere görev vererek çalıştıracacağız ve bu görevleri kabul etmeyen ya da olması gerektiği gibi yerine getirmeyenlerin de maddi kazançlarını aşağıya çekecek tedbirleri alacağız.

Bir yandan kamuya istihdam edilecek kişilerin işinin ehli olanlarının seçilmesi görevini, diğer yandansa kişilerin atanmalarını, onaylanmalarını kadrolara yerleştirilmelerini, terfilerini, nakillerini ve görevden uzaklaştırma veya göreve son verme dahil tüm disiplin işlemlerini Kamu Hizmeti Komisyonu'nun yapacağını dikkate alarak, bu Komisyon'un objektif, menfaate dayalı olmadan profesyonelce kararlar alabilmesi için adım atacağız. Bu bağlamda Cumhurbaşkanlarının bu alanda tek başına yetki kullanmasını önleyerek üyelerin seçiminde yasama, yürütme, yargı ve sivil toplumun

dahil olduğu karma bir modelin hayata geçmesini yararlı görüyoruz. Komisyon'un üyeleri için getirilen asgari şartları günümüz koşullarına göre revize ederek örneğın üyelerin lise ve dengi bir okuldan olması koşulunu zorlaştırmak gerektiğini düşünüyörüz. Komisyon'un sınavları hazırlayan biriminin ayrıca ve özel olarak düzenlenmesi yoluna gideceğiz. Öte yandan Komisyon kararlarının gerekçeli olarak alınması ve sözlü sınavların görüntülü olarak kaydının tutulması, olası itirazlarda veya yargı yoluna başvurulduğunda daha adil sonuçların ortaya çıkmasına yardımcı olacağı gibi Komisyon yetkililerini de daha özenli ve tarafsız davranmaya zorlayacaktır.

Kamu reformu konusunda yıllarca söylenen ama yürürlüğe konulmayan yasanın bizatihi kendisi sorunların çözümü açısından yeterli olamayacaktır. Çünkü asıl sorunumuz gerek yeni düzenleme yapılmasında, gerekse var olan kuralların uygulanmasında siyasi irade ve kararlılık eksikliğidir. Bizler yeniden seçilme ve siyaseti bir meslek haline dönüştürme niyeti olmayan yeni bir siyaset anlayışıyla hareket edeceğimiz için bu siyasi iradeyi ve kararlılığı göstereceğiz.

Tarım, hayvancılık ve diğer başka pek çok alanda gerek istihdam gerekse rekabet ortamı açısından ciddi sıkıntı yaratan ve ciddiyetle ele alacağımız bir diğer konu ikinci iş yasağıdır. İşsiz olan insanlarımızın iş bulma imkanlarını zorlaştıran, hayatını yalnızca üretimden kazanan insanlarımızın ise ikinci iş yapanların piyasada yarattığı adil olmayan durum nedeniyle onlarla rekabet edememesi, bu yasak ve uygulanmaması bağlamında karşımıza çıkan sorunlardır. Bizler ikinci iş yasağını sıfır tolerans yaklaşımıyla uygulayacağız ve bu bağlamda hem denetimleri sıklaştıracak, hem de bunun tespiti durumundaki cezaları caydırıcı olacak şekilde artıracacağız. Kamu görevlilerine siyaset yasağı uygulamada bir yandan pek çok kişinin riayet etmediğı ve üye olmadan ama farklı şekillerde siyasi partilere destek verdikleri bir durum ortaya çıkarmış, diğer yandansa olumsuz bir durum yaratarak katılımcılığı sınırlamıştır. Siyaset de, toplumun bu alanda verimli olabilecek bir kesminin ortaya koyacağı katkıdan mahrum bırakılmıştır. Bizler bu konuda gerçekçi bir yaklaşım ortaya konulması gerektiğini ve dolayısıyla da kamu görevlilerine siyaset yasağının belirli şartlar çerçevesinde kaldırılması gerektiğini savunuyoruz. Çalışma saatleri dışında olması ve bir siyasi partinin yönetiminde yer alması durumunda kamu kurumunda yönetici konumda olamaması gibi şartların yer alacağı bir modeli hayata geçireceğiz.

19. Türkiye ile İlişkilerde Dostluk ve İyi Komşuluk

Güçlü tarihsel ve özel bağlara sahip olduğumuz müttefikimiz ve stratejik ortağımız olan Türkiye ile bugün var olan ilişkilerimizin sağlıklı bir temele oturtulması kaçınılmazdır. Bu bağlamda ihtiyacın ortak menfaatlere ve karşılıklı güvene dayalı bir ilişki olduğunu savunuyoruz. Ülkemizdeki siyasi yozlaşmanın Türkiye ile ilişkileri çeşitli söylemler üzerinden istismar eden yaklaşımlar şeklinde kendini göstermekte olduğunu; yıllarca hükümete gelen siyasi partilerin kendi üzerlerine düşen görevleri yapmamaları sonucunda bir yönetim zaafiyeti ve boşluğu ortaya çıktığını ve bunun çoğu zaman Türkiye tarafından doldurulduğunu, bu türden bir ilişki biçiminin de halkın kendine olan güvenini daha da aşındırdığını düşünüyörüz. Halkın kendi iradesini sorgulamasına ve toplumsal özgüvenin aşınmasına neden olan bu duruma son vermek için bir yandan kendi kendimizi iyi yönetmek ve bir yönetim zaafiyetine izin

vermemek, diğer yandansa Türkiye ile ilişkilerimizi uluslararası antlaşmalar temeline oturtmak gerektiğini düşünüyoruz.

Bu doğrultuda, Türkiye ile devletlerarası “Dostluk ve İyi Komşuluk Antlaşması” yapmak için adım atacağız. Bu antlaşmanın, karşılıklı ilişkileri tanımlama yanında, tarafların birbirlerinin egemenliklerine saygı duyacaklarını, iç işlerine karışma anlamına gelecek davranışlardan kaçınacaklarını vurgulayan bir içeriğe sahip olmasını hedefliyoruz.

Türkiye hükümetleri uzun süredir KKTC ile var olan tarihsel ve özel bağları çerçevesinde Kıbrıs İşlerinden Sorumlu Başbakan Yardımcılığı modeliyle bir bakanı bu konuda görevlendirmiş, ancak bugüne değin hiçbir KKTC hükümeti söz konusu bakanlığa karşılık gelecek bir muadil yapı oluşturmamıştır. Bu eksikliğin giderilmesi için Anayasamızın öngördüğü Bakanlıklardan bir tanesini, sadece Türkiye ile ilgili işlerden sorumlu Koordinasyon Bakanı olarak görevlendireceğiz. Bu Bakanlık, yukarıda belirtilen Dostluk ve İyi Komşuluk Antlaşmasının çizdiği çerçeve içerisinde, iki ülke arasındaki ilişkiye dair her konudaki koordinasyondan sorumlu olacak. Kamu kurum ve kuruluşlarının bu bağlamda yapacakları temaslar ve işlemler de bu Bakanlık kanalıyla tek elden yürütülecektir. Bu şekilde, zaman içerisinde uygulamada gelişen sağlıklı ilişki ve yapıların yarattığı sıkıntıların, özellikle de kurumlarımızın devre dışı kalmasının ve kamu otoritesinin sarsılmasının da önüne geçilebilecektir.

“Sivilleşme” başlığı altında yapılmasını öngördüğümüz savunma ve işbirliği antlaşmasını da müttefikimiz Türkiye ile ilişkilerimizin düzeltilmesi bağlamında önemli bir adım olarak değerlendiriyoruz. Öte yandan Türkiye ile kurulacak ortak menfaatlere ve karşılıklı güvene dayalı ilişki çerçevesinde KKTC kurumlarının tümünün en üst düzey yöneticilerinin KKTC vatandaşlarından oluşması uygulamasını hayata geçireceğiz.

Türkiye ile yapılan Ekonomik ve Mali İşbirliği Protokollerinin ülkemizde bütçe açıklarının kapatılması ya da maaş ödemeleri için finansman kaynağı olarak değerlendirilmesine son verilmelidir. Protokollere bu amaçla yaklaşılmamasının ne derecede sıkıntı ve dengesizliklere sebep olduğu bilinen bir gerçektir. İlgili protokollerin kurulacak güven ilişkisi çerçevesinde, ülkemizin ekonomik ve sosyal sorunlarına çözüm üretmek adına, Devlet Planlama Örgütümüz tarafından hazırlanacak yıllık programlar ışığında oluşturulacak taslak ve olanaklarımız üzerinden yapılmasının daha üretken ve adil sonuçlar doğuracağına inanmaktayız.

20. Su Konusu

Kıbrıs adası coğrafi konumu itibarı ile küresel iklim değişikliğinden etkilenen bir bölgede yer almaktadır. Halen yararlanılmakta olan mevcut yer altı su kaynakları aşırı çekim-yetersiz beslenme nedeniyle sürekli azalmış ve yer yer tuzlanma ve/veya tükenme tehlikesi ile karşı karşıya kalmıştır. Öte yandan ülkemizde halen koloni döneminden kalan güncelliğini tamamen yitirmiş su yasa ve tüzükleri kullanılmaktadır. Bu nedenle ülkemizin bütün su kaynaklarını, yer altı suyu, yüzey suyu, atık su, deniz suyu arıtma, yurt dışından gelen suyu içerecek bütünlüklü, etkin, güncel bir su yasası acil bir ihtiyaçtır.

Bu türden bir su yasası yanı sıra suyun kullanımı ve sektörler arası dağılımı ile ilgili düzenlemelerin, kısa, orta ve uzun vadeli bir planlamanın yer alacağı Su Eylem Planına da gereksinim vardır. Su konusunda görev yapan ve yapacak olan tüm paydaş birimlerin yer alacağı ve görev, yetki ve sorumluluk alanlarının belirleneceği düzenlemeleri bahse konu eylem planı çerçevesinde hızla hayata geçireceğiz.

Türkiye ile su konusunda hükümetlerimizin yaşadığı sorunlar plansız ve öngörüsüz siyasetin ürünüdür. Kendi üzerine düşeni zamanında yapmayan, kendi projesini hazırlamayan, bunun alt yapısını zamanında oluşturmayan hükümetler bu konudaki tutum ve davranışlarıyla Türkiye ile aramızda var olması gereken karşılıklı güven ilişkisini daha da zedelemişler ve sağlıklı olan ilişkinin çok daha zor bir hal almasına neden olmuşlardır. Türkiye'den borularla gelen suyun, bir yandan iyi yönetilmesi, diğer yandansa ülkemizdeki kaynakların da doğru kullanılarak korunması durumunda olumlu sonuçlar doğuracağını düşünüyoruz. Bizler Türkiye'den gelen suyun bir ada ülkesi olmamız nedeniyle bu kaynak açısından bir bağımlılık yaratmaksızın akılcı, verimli ve ekonomik kullanılması gerektiğine inanıyoruz.

KKTC'deki tüm su kaynaklarının yönetimi su yasası çerçevesinde KKTC'nin yetkili makamlarında olmalıdır. Borularla gelen suyun kullanımı ve dağıtımı KKTC halkının yararı doğrultusunda kamu/belediye ve özel işletmelerin de içinde olacağı bir konsorsiyum modeli ile çözümlenebilir. Karma bir model olarak tasarlanacak bu yapıda yerli yatırımcıların belirli oranda dâhil olacağı; tekelleşmeye neden olmayacak; belirli oranda bir yerli istihdamı mecbur kılan; ve merkezi idarenin ya da belediyelerin de belirli bir rol üstlenleneceği bir düzenlemenin gerekli olduğunu düşünüyoruz. Kuşkusuz o türden bir modelde en kritik nokta suyun fiyatına bir noktada kamu otoritesinin müdahale etme yetkisini elinde tutabilmesidir. Bizler bunun gerekliliğini savunuyoruz. İçme-kullanma-sulama su fiyatları KKTC yetkili makamları tarafından belirlenmeli ve denetlenmelidir.

21. Trafik ve Toplu Taşımacılık

1974 yılından bu yana trafikte yitirdiğimiz insan sayısı ve ortaya çıkan diğer zararlar düşünüldüğünde bu konuda çok ciddi bir çalışmanın yapılmasının gerekliliği anlaşılmaktadır. Yaşanan ölümler ve ebedi sakatlık halleri, toplumsal sorunlara ve gayri safi milli hasıla (GSMH) kaybına da neden olmaktadır. Bizler teknik uzmanlık gerektiren böyle bir konuda konunun uzmanlarının mutlaka devreye sokulması ve ortaya koyacakları görüşleri uygulama kararlılığı içerisinde olacağız.

Bugün yaşamakta olduğumuz trafik sorunlarının bir yandan çağdaş standartlara sahip olmayan yollarımızla, bu temelde denetlenmeyen yol projelerimizle, diğer yandansa trafik güvenliğini uygulamada tek bir merkezde ve otoritede toplayamamış olmamızla ilgili olduğu anlaşılmaktadır. Ancak bu nedenlerin uzmanlar tarafından doğru saptanması ve bir an önce tedbirlerin hayata geçirilmesi gerekmektedir. Partizanlık yapılarak sürücü ehliyeti verilmesinin önlenmesi ve sınavların zorlaştırılması, trafik mühendisleri yetiştirilip bu konudaki pek çok projenin uygulamaya geçmesi, öncesinde bu isimlerin yol projelerine onayının gerekli kılınması ve yetkili, siyasetten arınmış bir birimin Polis, Bayındırlık ve Ulaştırma Bakanlığı ve Başbakanlık arasında

kararları dikkate alınan bir koordinasyon birimi olarak kurulması konusunda somut adım atma kararlılığı içerisinde olacağız.

Diğer yandan, toplu taşımacılık sektörü ülkemizin öncü sektörleri olan turizm ve eğitime direk hizmet veren ve çok ihtiyaç olmasına rağmen hakkettiği veya olması gerektiği yerde olmayan önemli sektörlerden bir tanesidir. Bugüne kadar gelişmemesinde ve çağdaş bir yapıya sahip olamamasındaki esas sebep sektörün popülist yaklaşımlarla heba edilmesidir. Sektörün en büyük gelir kaynağı Eğitim Bakanlığı'na bağlı sözleşmeli öğrenci taşımacılığı olmasına rağmen, her yıl sektörden yapılan 23 milyon TL'lik hizmet alımı için çok geç ödeme yapılmakta ve aynı zamanda bu hizmet alımı her zaman partizanca yaklaşımlara malzeme edilmektedir. Sektör için temel hedeflerimiz, hizmet alımlarının siyasetten arındırılmasını, ödemelerin düzenli ve zamanında yapılmasını ve aynı zamanda hizmet kalitesi, uygun fiyat ve rekabete yönelik yatırımların teşvik edilmesini içermektedir.

Sektörle ilgili bir diğer önemli konu ise “T” izinsiz araçlar ile çok ciddi kayıt dışı korsan taşımacılığın yapılıyor olması ve bunu denetleyici ve caydırıcı hiçbir ciddi cezai uygulamanın olmamasıdır. Korsan taşımacılık aynı zamanda devlete ödenmesi gereken vergi ve yükümlülüklerin yerine getirilmemesiyle haksız rekabet ortamı oluşturmaktadır. Buna ilaveten, toplu taşımacılık sektörü ülkemizde ihtiyaç duyulmasına ve kazaları engellemenin en önemli çözümlerinden biri olmasına rağmen, bugüne kadar hiçbir hükümet programına konmamış ve hiçbir hükümetten gerektiği kadar destek görmemiştir. Sektörün köklü bir çözüme ve çok ciddi bir master planına ihtiyaç duyduğu kesindir.

Sektörü ilgilendiren güncel yasal düzenlemelere bakıldığı zaman, uygulamada ciddi sıkıntılar yaşandığı gözlemlenmekte ve yasal enstrümanların sektörün mevcut sorunlarına çözüm üretmede etkin bir araç olarak kullanılamadığı görülmektedir. Sektör için ilk hedefimiz yasanın ivedilikle çağımıza uygunlaştırılması ve sorunlara çözüm üretmek için yasanın etkin bir şekilde uygulanmasıdır.

Ayrıca sektördeki tüm “T” izinlerinin, kiralık izinlerin, taksi izinlerinin, kısacası kamu hizmeti vermek için alınan tüm ticari izinlerin verildiği Bayındırlık ve Ulaştırma Bakanlığı'na bağlı İzin Kurulu'nun siyasi erkten uzaklaştırılarak, siyasete alet olmayacak ve işin ehli uzman kişiler tarafından oluşturulacak özerk bir yapı altına alınması gerekmektedir. İlgili özerk yapı ayrıca sektörü ilgilendiren gümrük ve vergi politikalarının düzenlenmesinde de rol almalıdır.

Sektörün gelişmemişliği, üniversitelerin, hotellerin ve diğer tüm hizmet ihtiyacı duyan kurum ve kuruluşların kendi içinde hizmet üretmesini zorunlu hale getirmekte ve ülke kaynaklarının verimsiz bir şekilde israf edilmesine sebep olmaktadır. Bu sebeple kapsamlı bir master planı ile toplu taşımacılığın geliştirilip yüksek kaliteye taşınması hükümet değil bir devlet politikası haline getirmek şarttır. Bizler toplu taşımacılığın geliştirilerek kırsal kesimlere de ulaşmasını ve sektörün ülkemizin her noktasının gelişmesine önemli katkı sağlamasını hedeflemekteyiz. Bu bağlamda yukarıda bahsi geçen master planının oluşturulması ve planın etkin bir şekilde hayata geçirilmesi için gerekli tüm yasal ve yapısal düzenlemeleri yapmak temel hedeflerimiz arasındadır.

Ulaştırma konusunun bir diğer önemli alt başlığı denizciliktir. Denizcilik ile ilgili hedeflerimiz sektörün geliştirilmesini ve standartlarının yükseltilerek uluslararası kriterlere uygun hale getirilmesini, ilgili teşvik programlarının oluşturulmasını, kural işleyiş ve yasal düzenlemelerin ve takibinin yapılmasını, genç neslin denizciliğe kazandırılması ile ilgili çalışmaların yapılmasını, ve tüm bu hedeflerin etkin bir şekilde yerine getirilmesi için bir sivil toplum kuruluşu olarak Deniz Ticaret Odası'nın kurulmasını içermektedir.

Toplu taşımacılığın gelişmesi ve sürdürülebilir hale gelebilmesi için birleştirici bir yaklaşım ile kooperatifleşmeye gidilmesi, bir çok ülkede olduğu gibi ülkemizde de toplu taşımacılığın hayat bulması için çözüm olabilir. Bu bağlamda, sektörün hizmet ettiği tüm paydaşlarına köklü çözüm üretebilecek bir hale gelebilmesi, toplu taşımacılığın tek bir çatı altında toplanması ve tüm kırsal kesimlere de hizmet verebilecek hale gelebilmesi için kooperatifleşme yönünde gerekli düzenleme yapılması ve teşvik edici adımların atılması önem arz etmektedir.

22. Enerji

Enerji konusunda oluşturacağımız kısa, orta ve uzun vadeli politikaların çerçevesini oluşturan vizyonumuz aşağıdaki gibidir. Enerji konusunda aşağıdaki alt başlıklarda detaylandırılan hedeflerimizin yanı sıra uzun vadeli vizyonumuz:

- Enerji sektörünü düzenlemek amacı ile özerk bir Enerji Düzenleme Kurumu'nun kurulmasını;
- Ülkedeki enerji yoğunluğunun (birim gayri safi yurtiçi hasıla üretmek için tüketilen enerji miktarı) azaltılmasını;
- Güneş enerjisinin daha fazla kullanılabilmesi için şebeke kısıtlarının ortadan kaldırılarak, dağıtık ve şebeke boyutunda üretimin desteklenmesini;
- İş merkezlerinin, hotellerin, okulların, hastane ve kamu kurumlarının güneş enerjisi ile elektrik üretimine geçmesi için teşvik programı uygulanmasını;
- Küçük üreticilerin, dağıtık enerji üretimi yöntemi ile ülke ihtiyacının önemli bir kısmını üretmesinin sağlanması ile mesken ve işletmelerin artık tüketici değil, birer üretici olarak daha güçlü duruma getirilmesini;
- Kooperatiflerin ve diğer işletme birliklerinin yenilenebilir enerji üretim işletmeleri kurmaları desteklenerek, birer enerji üreticisi olmalarının sağlanmasını, ve dolayısıyla maliyetlerinin azaltılarak, rekabet güçlerinin artırılmasını, devlet desteği ihtiyaçlarının azaltılmasını;
- Elektrik şebekesinin yenilenmesi ve akıllı şebeke haline getirilmesi ile yenilenebilir enerjinin şebekede daha fazla oranda kullanılmasının önünün açılmasını;
- Evsel, hizmet sektörü, sanayi ve tarımsal atıkların bir depolama sorunu olmaktan çıkarak, atıktan enerji üretimi yöntemi ile bir enerji kaynağı haline dönüştürülmesini, ve bu şekilde enerji ithalatının azaltılmasını, cari açığın düzeltilmesini, ve çevrenin korunmasına katkı sağlanmasını;

- Ülkemizdeki üniversiteler ve uluslararası araştırma kurumlarının işbirliği ile var olan teknolojilerin ülkemizde daha yaygın kullanılmasının önünün açılmasını;
- Bir araştırma serbest bölgesi oluşturularak uluslararası fonların ve bilim insanlarının ülkemize çekilmesini, ve üniversitelerimizle birlikte ülkemizin bir enerji teknolojileri araştırma merkezi haline getirilmesini içermektedir.

22.1 Yenilenebilir Enerji ve Enerji Verimliliği

Ülkemizde uzun yıllardır devam eden elektrik enerjisiyle ilgili sorunların giderilmesi için yenilenebilir enerjiye yatırım yapmak gelinen aşamada bir zorunluluktur. Ancak bunun öncesinde ülkenin elektrik alt yapısının bir düzene sokulması, bu türden bir yatırımın başarılı olması için şarttır.

Yenilenebilir enerjiye geçişin ve bu doğrultuda yapılacak olan yatırımın ekonomiye katkısını üst düzeye taşımak için enerji verimliliği konusunda kararlı adımlar atacağız. Evlerde elektrik tüketimi büyük oranda ısıtma, soğutma ve sıcak su harcaması olarak kullanılmaktadır. Kamu kuruluşlarında elektrik önemli oranda ısıtma ve soğutma için harcanmaktadır. Bu harcamalarda kısıtlamaya gidilmesi adına mevcut hantal alt yapılar değiştirilecek ve çok daha verimli ve ekonomik alt-yapı yatırımlarıyla, ve yalıtım, enerji geri kazanma teknolojileri, ve ısı pompası vasıtasıyla jeotermal enerji kullanımı desteklenerek kamu kaynaklarının israf edilmesi azaltılacaktır. Böylece aşırı yüklenmeler de bir nebze aşağıya çekilecektir. Kamu kurum ve kuruluşlarında yapılacak bu yenileme, özeldede devlet bütçesine ek yük getirmeyecek finansal yapılarla, teşviklerle ve yasal düzenlemelerle desteklenecektir. AB'nin 2012'den beri uyguladığı, Türkiye'nin 2017'de uygulamaya koyacağı "binalarda enerji kimlik belgesi" uygulamasını başlatacağız. Böyle bir alt yapı üzerinde ülke genelinde bir yenilenebilir enerji çeşidi olan güneş enerjisine yatırım yapılarak mevcut rakamlar harcamaya bağlı olarak önemli ölçüde azaltılacaktır.

Tüm bunların istenilen sürede olabilmesi için toplumsal farkındalık ve duyarlılığa da ihtiyaç vardır. Bu duyarlılığı sağlamak amacı ile eğitimden sosyal ve geleneksel medyaya kadar birçok kanal kullanılacaktır. Özellikle gün içinde kullanılan elektriğin programlanması büyük bir önem arz etmektedir. Bu amaç doğrultusunda temel ihtiyaçlar dışındaki elektrik harcamalarının yoğunluğun olmadığı zaman dilimlerine kaydırılması sıklıkla yaşanan arızaları da büyük ölçüde azaltacaktır.

22.2 Doğal Gaz

Doğu Akdeniz'de tespit edilen ve sadece Kıbrıslı Rumlara değil Kıbrıslı Türklere de ait olduğu herkes tarafından ilke olarak kabul edilen yeni doğal gaz rezervlerinden çıkarılacak doğal gazın, dünya ticaretindeki maliyetler ve rekabet unsurları da dikkate alındığında, en makul yöntem olarak gerek bir çözüm durumunda gerekse çözümsüzlüğün devamı halinde Kıbrıs adasına aktarılması ve iki taraf arasında somut işbirliği modeli olarak kullanılmasını destekliyoruz. Doğu Akdeniz doğal gazının uluslararası piyasalara pazarlanabilmesi için, Akdeniz'e kıyısı bulunan ülkelerle deniz yetki alanları konusunda ortaya çıkan uyuşmazlıkların çözülmesini bir öncelik olarak değerlendirmekteyiz.

Doğu Akdeniz enerji vizyonumuz, mevcut gaz rezervlerinin öncelikle Kıbrıs'ın elektrik üretiminde kullanılması, aynı zamanda hane halkının ısınma ve tüketim ihtiyaçları için iç pazarda kullanılması, olası üretim fazlalığının da en fizibil olan alternatif hangisiyse oradan ilgili pazara satışının yapılmasıdır. Böylelikle mazot ve akaryakıt (fuel oil) ile çalışan ve karbondioksit salımı ile doğayı kirleten, etrafa kanser riski yayan üretim modelinden vazgeçilebilecek, daha çevre dostu enerjiye geçilmiş olunacaktır. Bu da desteklediğimiz 1997 Kyoto Protokolü'ne ve 2015 Paris Uzlaşmasına uygun bir çevre politikası izlenmesini sağlayacaktır.

23. Ekonomi

Kabul edilen ekonomik sistem ve vizyondan bağımsız olarak, her toplum yüksek olduğu kadar istikrarlı ve sürdürülebilir bir refah düzeyine ulaşmayı hedeflemektedir. Bu hedefe ulaşmak için sınırsız olan ihtiyaçlarla kıt (sınırlı) olan kaynaklar arasındaki dengesizliği azaltmak gerekmektedir. Bunu yaparken üç unsur öne çıkmaktadır. Öncelikle sınırlı olan kaynakların tümünden yararlanılmalıdır. İkinci olarak, bu kaynaklardan yararlanarak sınırsız olan ihtiyaçları en iyi şekilde karşılamak gerekmektedir. Son olarak, mevcut kaynakları en etkin ve verimli bir şekilde kullanarak üretilen mal ve hizmetlerin miktarını arttırmak hedeflenmelidir.

Bir ülke ekonomisinin hızlı büyümeyi gerçekleştirebilecek bir yapıya sahip olması için gerekli olarak kabul edilen temel unsurlar bulunmaktadır. Bu unsurlar, yüksek tasarruf ve dolayısıyla yüksek yatırım oranları, rekabetçi piyasaların varlığı, eğitime yapılan yatırımlar, verimli üretim için gerekli olan ileri teknolojiye dayalı teknik ve organizasyon sistemlerinin kullanımı, ve ihracata yönelik üretim yapısı şeklinde sıralanabilir.

Bu çerçevede, ülke kaynaklarımızın en etkin ve verimli bir şekilde kullanımı ile ülkemizin refah ve mutluluk düzeyini artırma hedefimize ulaşmanın stratejik bir vizyon ile mümkün olduğuna inanmaktayız. Ülke ekonomimiz ancak böyle bir vizyon ile kendi ayakları üzerinde durabilen ve kendine yeten, dışa bağımlılığı azalmış, değişime ayak uydurabilen, istikrarlı ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulabilecektir. Bu yaklaşımla oluşturulan ekonomik vizyonumuz aşağıdaki gibidir.

23.1 Model ve Temel Hedef

Ekonomik vizyonumuz, sosyal adaletin sağlanması temel amacını güden, bir yandan refah artışı ile yerel istihdam yaratan politikalarla şekillenecek, diğer yandansa yolsuzluklara ve israfa karşı etkili mücadelenin yer alacağı, tüketici ve işçi haklarının korunduğu, yatırımlara öncelik vererek reel sektörün geliştirileceği ve çevre dostu olan bütünlüklü bir piyasa ekonomisi modeline dayanmaktadır.

Temel hedefimiz sosyal devlet ilkesinin gereklerini tam anlamıyla yerine getirmek için, ülkemizin temel iktisadi sorunları olan işsizlik ve gelir dağılımı eşitsizliğini yatırım ve büyüme odaklı bir piyasa ekonomisi aracılığıyla kalıcı çözümler üretmektir.

Bunu hayata geçirmek için temel araçlarımız ülkemizin öncü sektörleri olan turizm, yüksek öğrenim ile destekleyici sektörler sanayi, tarım ve inşaat-konutu içermektedir. Vizyonumuz çerçevesinde ülkemizin öncü sektörlerine bir yenisini ekleyerek bilişim

sektörünü öncü sektörlerden biri haline getirmek de kullanılacak yöntemlerimizdendir. Yatırımları engelleyen sorunlara çözümler üreterek tüm öncü ve destekleyici sektörlerde yatırım ve yerel istihdam odaklı bir büyüme ve kalkınma modeli temel vizyonumuz çerçevesindedir.

23.2 Sosyal Adalet Temelli Piyasa Ekonomisi

Ülke yönetimine dair temel iki ilkemizden birini oluşturan sosyal adaletin temel hedef olarak kabul edildiği bir piyasa ekonomisinden ne anlaşılması gerektiğini tanımlamakta yarar görüyoruz.

23.2.1 Devletin Ekonomideki Rolü

Gelir dağılımındaki adaletsizlikleri ortadan kaldırmak ve daha genel anlamda sosyal adaleti sağlamak için devlet ekonomide düzenleyici ve denetleyici olmalıdır. Buna ilaveten, sadece belirli konularda (elektrik, su) ada ülkesi olmamız nedeniyle ülkenin bütünen dışa bağımlı olmasını engellemek için piyasada sınırlı da olsa bir rol üstlenmelidir. Bağımlılık yaratabilen hizmetlerde güveni sağlayan devlet, piyasadaki anomalileri dengelemek için öncelikle kural koymak, denetim yapmak, ve girişimi teşvik etmek gibi araçlara odaklanmalıdır. Bu bağlamda uzunca bir süredir dile getirilmesine rağmen hayata geçirilemeyen e-devlet uygulamasının tam olarak ve ivedi şekilde uygulanmaya başlanması bir zorunluluktur.

Haksız rekabeti ve tekelleşmeyi önleyici, fiyat istikrarı sağlayıcı bir düzenleme ve denetleme mekanizması adil bir ekonomik yapı için büyük önem arz etmektedir. Bu bağlamda bir enstrüman olması gereken KKTC Merkez Bankası, Başbakanlık Yatırım Geliştirme Ajansı (YAGA), KKTC Kalkınma Bankası ve Rekabet Kurulu gibi devlet kurumlarının piyasa üzerinde etkin bir rol oynayabilmeleri için özerk ve aynı zamanda çok iyi çalışır bir yapıya sahip olmaları gerekmektedir.

Devlet düzenleyici ve denetleyici işlevini yerine getirirken, yatırım ve iş yapma ortamındaki sorunları da gidermelidir. Kıbrıs Türk Ticaret Odası (KTTO) 2014-2015 Rekabet Edebilirlik Raporu'na göre, ülkemizde iş yaparken karşılaşılan en problemlili on faktör sırasıyla şu şekildedir: verimsiz devlet bürokrasisi, finansmana erişim, siyasal istikrarsızlık, yetersiz eğitilmiş işgücü, vergi oranları, hükümet istikrarsızlığı, vergi düzenlemelerindeki karmaşıklık, yetersiz altyapı kaynakları, kısıtlayıcı işgücü düzenlemeleri, ve döviz düzenlemeleri. Bir başka ifadeyle firmaların yatırım ve iş yapma ortamını kısıtlayıcı sorunların hemen hemen tümü devletin doğrudan kontrolü altında olan konulardır. Bu gerçek, devletin özel sektörün gelişimi adına atabileceği çok sayıda adım olduğu tespitini doğrulamaktadır.

Devlet bir yandan düzenleyici ve denetleyici rolünü yerine getirirken, diğer yandan ekonominin gelişim potansiyelini artırmak için yukarıda bahsi geçen sorunların çözümüne odaklanmalıdır. Yatırımları geciktirerek, özel sektöre hem finansal hem de paranın zaman değeri şeklinde maliyet yaratan bürokratik engeller kaldırılmalıdır. Bu hedefe ulaşmak için aşağıda açıkladığımız vergi oranları ve mevzuat politikalarının yanı sıra, gümrük işlemleri ile iş ruhsat ve faaliyet izinlerinin alınmasının sistematik bir yapıya kavuşturularak kolaylaştırılması en öncelikli araçlar olmalıdır. Bu araçları işgücü piyasaları düzenlemeleri, finansmana erişim ve altyapı yatırımları takip

etmektedir. İşgücü piyasaları düzenlemelerine paralel olarak, devlet, yukarıda detaylı olarak açıkladığımız şekilde, eğitim sistemini yapılandırarak yetenek ve kapasiteye göre yönlendirme yolu ile işgücü yaratılmasında da önemli bir rol oynamalıdır. Son olarak, ülke ekonomisinin büyümesi ve gelişmesi için kamu hizmetlerinin basitleştirilmesi, üretken ve verimli bir şekilde sağlanması devletin ekonomideki rolü açısından büyük önem arz etmektedir.

23.2.2 Sosyal Adaletin Sağlanacağı Alanlar

23.2.2.1 Eğitim

Yukarıda eğitim başlığı altında sosyal adalet ilkesi çerçevesinde herkese kaliteli bir eğitim hizmeti sunulması bağlamında genel politikamız ve atacağımız adımlar izah edilmektedir.

23.2.2.2 Sağlık

Yukarıda sağlık başlığı altında sosyal adalet ilkesi çerçevesinde sağlık hizmeti bağlamında genel politikamız ve atacağımız adımlar izah edilmektedir.

23.2.2.3 Kuralların Uygulanacağı Bir Çalışma Yaşamı ve İstihdam

Emek ve sermaye ilişkilerini, işsizliği önleyici ve dengeli bir şekilde düzenlemek, çalışma yaşamında iş sağlığı ve güvenliğinin, cinsiyet eşitliğinin ve adaletli bir gelir dağılımının sağlanması sosyal devlet ilkesinin olmazsa olmazları arasındadır.

Mikro, ve Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin (KOBİ) istihdam yaratma açısından çok önemli bir potansiyele sahip olduğu bilinen bir gerçektir. Bu noktadan yola çıkarak, mikro ölçekli işletmelere ve KOBİ'lere teşvik sağlanması, istihdama yönelik destek olunması, büyük işletmeler karşısında haksız rekabete maruz kalmadıkları ve büyümelerine olanak sağlayacak bir piyasa ortamı yaratılması sağlıklı bir çalışma yaşamı için büyük önem arz etmektedir.

Önceden belirttiğimiz gibi, ülkemizin temel iktisadi ve toplumsal sorunlarından bir tanesi işsizliktir. Bu temel sorunu çözmek için çalışma yaşamı ile ilgili atılacak dört farklı fakat ilintili temel adımımız bulunmaktadır:

İlk olarak, birçok ülkede örneğine rastlanılan etkin denetim sistemlerini uygulayarak özel sektörde yer alan belirsizlikler ve adaletsizliklerin ortadan kaldırılması hedeflenmektedir. Bu şekilde özel sektör cazip kılınacak ve özel sektöre işgücü katılım oranı artırılarak ekonominin her sektöründe ihtiyaca göre istihdam yaratılacaktır. Bu denetimlerde özellikle sosyal sigorta ve ihtiyat sandığı yatırımlarının yapılıp yapılmadığı, bu yatırımların gerçek gelir üzerinden yapılıp yapılmadığı, kaçak iş gücü, çalışma saatleri ve ek mesailerin ödenip ödenmediği noktalarına odaklanılacaktır. Şu anda ülkemizde bu alanlarda ciddi sıkıntılar vardır ve denetimlerde "sıfır tolerans" yaklaşımı şarttır. Özellikle geçmişte siyasilerin piyasadaki bazı kesimlerle kurduğu menfaat ilişkileri hukuk kurallarının uygulanmasını önlemiş ve özel sektör çalışanlarının aleyhine bir anomaliyi ortaya çıkarmıştır. Çalışma yaşamına dair kuralların uygulanmadığı bir sistemde sosyal adaletten bahsetmek mümkün değildir.

İkinci adımımız, işsizlik sorununu toplumsal bir mesele olarak ele alan bir yaklaşımla geniş kapsamlı eğitim reformlarını hayata geçirmektir. Reformlar, eğitim sisteminin işgücü piyasasının talepleri doğrultusunda yeniden yapılandırılması açısından büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda mesleki eğitimlerin günümüz ihtiyaçları doğrultusunda güncellenmesi ve çoğaltılması ile ara elemanlığın cazip hale getirilmesi şarttır. Buna ilaveten, üniversite mezunlarının özel sektörde istihdam edilebilirliğini artırmak için, üniversite öğrencilerinin tatil dönemlerinde staj yapmaları ve/veya müfredatlara belli dönemleri gerçek iş tecrübesi şeklinde geçen uygulamalı kurslar entegre edilmesi hedeflerimiz arasındadır. İş tecrübesi kazanarak mezun olan gençlere, özel sektörün ihtiyacına göre yönlendirilerek istihdam garantisi sağlanabilecektir. Öte yandan bu türden bir işbirliğinin sağlıklı çalışabilmesi ve meyvelerini verebilmesi için yabancı işgücü izinleri konusunda da gerekli ayarlamaları içeren bir modeli uygulamaya koyacağız.

Üçüncü olarak, girişimcilik teşvik edilerek, gençlerin özel sektörde girişim yapabilmesi için gerekli düzenlemeler yaparak uygun şartları sağlayacağız. Kendi işini kuracak gençlere ihtiyaç duyulan iş alanlarını belirledikten sonra bir teşvik paketi ile yönlendirme yapmak hedeflerimiz arasındadır. Uygulanabilecek teşvik yöntemlerinden biri, belirli bir süre geri ödemesiz, sonrasında ise düşük faiz oranları ile ödenecek 'başlangıç kredileri'dir. Bu bağlamda, mevcut uygulanan faiz destek programlarını benimsemekte fakat devlete karşı birikmiş yükümlülüğü bulunan mikro ve KOBİ'lerin yükümlülüklerinin yapılandırılmasıyla programlardan yararlanmaları gerektiğine de inanmaktayız. Yaratılacak istihdama, ihracata yönelik ve katma değeri yüksek üretime göre vergi muafiyeti veya indirimi gibi uygulamalar da teşvik yöntemlerimiz arasında olacak.

Son temel adımımız da YAGA'nın kapasitesini artırarak yerel istihdam yaratıcı yatırımların geliştirilmesini sağlamaktır. Yeni geliştirilen yatırımların özellikle yerli istihdam yaratmaları belli oranlarda konulacak koşullar çerçevesinde sağlanacaktır. Geliştirilecek özel yatırımların yanı sıra, özellikle altyapı, ulaşım, ve iletişim alanlarında aşağıda açıklanan Kamu Yatırım Bütçesi çerçevesinde kamu yatırımları da geliştirilecektir. Özellikle yaratacağımız bilişim sektörü çerçevesinde yeni yatırımları mümkün kılıp her bir yatırımın özellikle yerli istihdam yaratması için düzenleme yapacağız.

Yukarıda açıkladığımız temel hedeflerimize ek olarak, ülkemizin sürdürülemez bir yapıya kavuşmuş olan kamu istihdamı konusunda da çözüm politikalarımız aşağıdaki gibidir.

Kamu istihdam politikamız ihtiyaca göre ve liyakat esaslı bir istihdam yaklaşımını ilke edinmekten geçer. Öncelikle, emekliye ayrılan kamu çalışanlarının yerine mecbur kalınmadıkça başka istihdam yapılmayarak ve var olan aşırı personeli farklı birimlere yönlendirilerek çalışanların sayısı normal seviyelere indirilmelidir. Bu şekilde daha verimli ve organize çalışan birimler oluşturulabilecektir. Bununla birlikte var olan personel de kendi aldıkları eğitime uygun olarak ihtiyaç duyulan dairelere aktarılarak çok daha düzenli bir çalışma sistemi yaratılabilir ve halkın gerçek ihtiyacı olan hizmet sunulabilir. Bu düzenleme halkın alacağı hizmet kalitesini artırmakla kalmayarak, aynı

zamanda devlet bütçesinin yükünü de azaltacaktır. Yukarıda belirtilen ve birbirine bağlı olan, gerek özel sektöre teşvik ve çalışma yaşamına dair kuralların uygulanmasında denetimle “sıfır tolerans” politikası, gerek devletteki aşırı istihdamın ve buna dayalı verimsizliğin giderilmesi, sağlıklı bir çalışma yaşamı için hayatidir.

Asgari Ücret Tespiti

Yukarıda bahsedilenlerin yanı sıra, çalışma yaşamının bir diğer önemli unsuru asgari ücretin adaletli ve sistematik bir şekilde tespit edilmesidir. Özel sektörde yeni işe başlayan vasıfsız çalışanların gelirini belirleyen, vergi dilimlerinin oluşumunda kullanılan, ve ülkemizde birçok ödeneğin endekslediği asgari ücretin saptanma kriterleri belli değildir. Ekonominin birçok parametresini etkileyen asgari ücret Asgari Ücret Saptama Komisyonu’nda hangi kriterlere dayanarak ve nasıl yapıldığı bilinmeyen “pazarlık” usulü ile belirlenmektedir.

Birinci hedefimiz, Kıbrıs Türk Sanayi Odası, Kıbrıs Türk Ticaret Odası, Kıbrıs Türk Otelciler Birliği, Kıbrıs Türk İnşaat Müteahhitleri Birliği, ve Kıbrıs Türk Esnaf ve Zanaatkarlar Odası, ve ilgili sivil toplum örgütlerinin de temsilcilerinin dahil olduğu, geniş temsiliyete dayalı bir Asgari Ücret Saptama Komisyonu oluşturmaktır. İkinci olarak, asgari ücreti belirlemek için kullanılacak kriterlerin kurulacak geniş tabanlı komite tarafından ağırlıkları ile birlikte belirlenmesini ve asgari ücretin bu formülasyona göre revize edilmesini hedeflemekteyiz. Oluşturulacak sistem ile asgari ücret bilimsel ve rasyonel kriterlerle, toplumun farklı kesimlerini karşı karşıya getirmeden, uzlaşi yoluyla belirlenecek ve revize edilecektir.

23.2.2.4 Adil Bir Vergi Politikası

En temel iktisadi sorunlarımızdan biri olan adaletsiz gelir dağılımını düzenlemek ve sosyal devlet ilkesini yerine getirmek için en önemli araçlardan biri olan vergi mevzuatı hakkındaki vizyonumuz aşağıdaki ilke ve adımları içermektedir:

Vergi uygulamalarına ilişkin düzenlemeler adalet, eşitlik, genellik, mali güç ve uygulanabilirlik ilkeleri dikkate alınarak gerçekleştirilecek ve sosyo-ekonomik kalkınmayı engelleyen düzenleme veya uygulamalardan kaçınılacaktır. Vergilerin bütçeye kaynak sağlayan mekanizma olması yanında ekonomiye yön veren özelliğinden de yararlanılacaktır.

Re'sen vergilendirmenin haksız tarh edilmesi de dahil olmak üzere adaletsiz ve hiçbir esasa uymayan vergilendirme uygulamaları iktidarların siyasi rantı veya silahı olmaktan çıkartılıp, yasaları uluslararası esaslara ve AB prensiplerine uygun olarak düzenleyerek, sivil toplum temsilcilerinin de yer alacağı bağımsız takdir ve itiraz komisyonları (Vergi Tahkim Kurulu) oluşturulmak suretiyle halkın Vergi İdaresine duyduğu güvensizlik ortadan kaldırılacaktır.

Bu hedeflere ulaşmak amacıyla gerekli yasal düzenlemeler yapılacak, özellikle vergilendirilmenin basitleştirilmesiyle esnaf ve zanaatkarların, küçük firmaların, işletmelerin ve çok sınırlı olanaklarla faaliyet gösteren serbest meslek sahipleri ile tarımla uğraşanların vergi yükleri makul düzeye indirilecek veya bazı vergi yükümlülükleri istisna kapsamına alınacaktır.

Pul Vergileri Yasasındaki kurallar ve uygulamalar sadeleştirilerek ve pratikleştirilerek çağdaş vergicilik ilkeleri doğrultusunda yeniden düzenlenmek sureti ile gereksiz pul basım giderleri ve bu konuda halkın katlanmak zorunda olduğu zaman kayıpları önlenecektir.

Vergi gelirinin adaletli ve etkin kullanımını sağlamak amacıyla vergi tabanının genişletilmesi, vergi kaçırma olasılığının sıfıra indirilmesi amacıyla etkin denetim mekanizmaları ile yaptırımlar artırılacak ve tahsilat ile tebliğ ve icra işlemlerine etkinlik sağlanacaktır. Denetim mekanizmalarından bir tanesi yaygın olarak kullanılan kredi kartı takip sistemi olacaktır.

Genelde yürürlükte bulunan toplam vergi yükünün, özelde ise katma değer vergisi (KDV) gibi dolaylı vergi yükünün mal ve hizmet grupları da dikkate alınarak uluslararası normlar paralelinde azaltılması amacıyla belli bir program dâhilinde çalışmalar yapılarak halkın alım gücüne katkı yapılacak, gelir üzerinden alınan vergi gelirinin bütçedeki payının artmasına gerekli önem verilecektir. Geliştirilecek denetim mekanizmaları ile yapılan dolaylı vergi indirimlerinin tüketiciye ulaşması sağlanacaktır.

Yürürlükteki Gelir Vergisi Yasasında yer alan matrah dilimleri ve vergi oranları, halkımızın içinde bulunduğu sosyo-ekonomik durum da dikkate alınarak özellikle matrah dilimleri genişletilecek, azami vergi oranı da her yıl kademeli olarak makul ve mantıklı düzeye indirilecektir.

Yürürlükte bulunan teşvik sistemine ilaveten KKTC vatandaşı işsiz gençlerin istihdamını teşvik amacıyla işverenlerin bu kişilere yapacakları ücret ödemelerine ilaveten belli bir orana tekabül eden miktar kadar ek bir giderin daha işletme giderlerinden indirim yapılmasına olanak sağlamak için gerekli düzenleme yapacağız ve bunun denetlenmesini de sağlayacağız.

KDV’de mevcut olan ancak sıfır KDV oranında bulunan mal ve hizmet teslimleri dolayısıyla her ay sürekli artan “Devreden KDV” (KDV alacağı) bakiyesi bulunan vergi yükümlülerinin belli koşullar çerçevesinde devlet bütçesinden bu alacak bakiyelerini iade olarak almaları veya bu alacaklarının başka kamu alacaklarına mahsup etmelerine olanak sağlamak için gerekli yasal düzenlemeler yapılmak sureti ile uluslararası vergi hukuku ile uyumlaştırılacaktır.

Kalkınmada öncelikli yörelerde (birinci öncelikli yöreler olan Karpaz Yarımadası, Yeni İskele ilçesi, ve Güzelyurt ilçesi, ile Güney Mesarya ve Maraş bölgesinin de dahil olduğu tüm ikinci öncelikli yöreler) Teşvik Yasası kapsamı dışında yatırım yapan ve bölge gençlerine istihdam yaratan gerçek veya tüzel kişi işletmelerine dolaysız vergi uygulamalarında indirimli vergi oranları için düzenleme yapılacaktır.

Fiyat İstikrar Fonu Yasası, tamamen ve münhasıran bütçeye gelir sağlayan bir mekanizma olmaktan ziyade, dövizin değer kazanması dolayısıyla gıda, temizlik, akaryakıt ve benzeri temel ihtiyaç maddelerinin fiyatlarında meydana gelen artışları kısmen veya tamamen azaltmak amacıyla, fiyat istikrarını sürdürmek amacına yönelik

kaynak olarak kullanılmasına gerekli önem verilecektir. Bu uygulama ile özellikle dar gelirliilerin alım gücünün azalması olanaklar ölçüsünde önlenecektir.

Kayıt dışı ekonominin en önemli unsurlarından biri de kamusal vergi kayıplarına sebebiyet vermesidir. Bu nedenle, vergi adaletinin ve rekabet eşitliğinin sağlanması yanında devlet bütçesine de sağlıklı kaynak yaratmak amacıyla kayıt dışı ekonomi ile etkili mücadele için saptanacak plan ve programlar kapsamında uzmanlardan oluşturulacak bir kurulun gözetiminde izlenmesi, değerlendirilmesi ve yönlendirilmesi gerçekleştirilecektir. Bu değerlendirmeler yapılırken, bugüne kadar kayıt dışı ekonomi üzerine yapılan çalışmalar (örneğin 251-2013 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile hazırlanan “Kayıt Dışı Ekonomi ile Mücadele Eylem Planı” gibi) bir kenara atılmayacak, incelemelere dahil edilecek ve o öneriler de dikkate alınacaktır.

Kamu maliyesi mevzuatının AB ilkelerine uygun düzenlenmesi için bu konudaki çağdaş uygulamalara uyum sağlanması suretiyle ülkemizin rekabet edebilirlik kapasitesi güçlendirilerek yatırımların yapılması teşvik edilecektir.

Kamu maliyesi ve kamu kurumu ve kuruluşlarının bütçe uygulamalarına ilişkin nakit esasındaki muhasebe kayıtlarında birçok ülkenin uygulamak zorunda oldukları “Tahakkuk Esasında Muhasebe Kaydı” uygulamalarına geçilecektir. Böylece hükümetlerin bütçe performansları sadece yıl sonundaki nakit fazlalığı veya noksanlığı verileri ile değerlendirilmeyecek, devletin malvarlıkları ile borç ve alacakları ile değerlendirilecektir.

Vergi, gümrük ve diğer tahsil amirlerinin uygulamalarını sürekli denetleyerek ve raporlama mekanizmaları ile kamunun parasını korumak amacıyla bu kurumlarda iç denetim birimleri oluşturmak suretiyle istismarlar, görevi kötüye kullanmak veya zimmete para geçirme eylemlerine karşı caydırıcılık sağlanacak ve engellenecektir.

Mal sahipleri tarafından sürekli ikametgâh olarak kullanılan ve her alanı 150m2 aşmayan sosyal konut özellikli konutların taşınmaz mal vergileri %50 indirimli ödenmesi sağlanacak, buna karşın net 300m2 ve üzeri konutlar ile yüzme havuzlu olanların vergilendirme oran veya esas ve kıstasları artırılabacaktır.

Vergi uygulamalarına ilişkin sistem elektronik iletişim uygulamasına geçirilmek suretiyle bu konudaki kamusal verimsizlik kaldırılacaktır. Elektronik ortamda yapılacak işlemler sadece yükümlülere kolaylıklar sağlamakla kalmayacak ayrıca Vergi İdaresinin kurumlar arası koordinasyondan elde edeceği vergiye ilişkin çeşitli verilerden yararlanma olanağına da kavuşacağı için devletin vergi gelirlerinin artmasına büyük kaynak sağlayacaktır. Ayrıca beyanname verme, vergi ödemeleri ve diğer yükümlülüklerin yerine getirilmesi için çağdaş elektronik iletişim uygulamalarından yararlanılması için gerekli düzenlemeler yapılarak halkın yükümlülüklerini yerine getirmesinde gerekli kolaylıklar sağlanacaktır.

Örneklerine rastlanılan ödöl/ceza yönetmeliğı uygulayarak yukarıda bahsi geçen denetim ve yaptırım mekanizmalarına ek olarak, düzenli hesap tutan, vergi yükümlülüklerini eksiksiz yerine getiren işletmelere çeşitli teşvikler sağlanacaktır.

23.2.2.5 Sosyal Hizmetler

Sosyal adalet ilkesinin hayata geçirilebilmesi için devletin dezavantajlı birey ya da gruplara dönük olarak bazı özel düzenlemeler yapması gereklidir. Anayasamızın “Özel Olarak Korunma Hakkı” başlığı altında devlete yüklediği birtakım ödevler vardır. Buna göre devlet savaş ve görev şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul gazileri korur ve toplumda kendilerine yaraşır bir yaşam düzeyi sağlar. Benzer bir sorumluluk engelli bireyler, yaşlılar ve çalışamayacak durumda olanlar için de devlete yüklenmiştir. Kuşkusuz bu hususların Anayasa’da yer almış olması hayata geçirildiği anlamına gelmemektedir. Bu çerçevede Sosyal Hizmetler Dairesinin ve bağlı birimlerinin, özellikle de çocuk yuvasının güçlendirilmesi ve burada bulunan çocukların güvenliğinin sağlanması, yapımı devam eden engelsiz yaşam evi projesinin en kısa sürede tamamlanıp fiilen çalışmaya başlaması ve farklı gelişen bireylere burada yatılı hizmet verilmesi temel hedeflerimizdendir. Engelli bireyler konusundaki duruşumuz ise bahse konu başlık altında detaylı olarak anlatılmaktadır.

23.3 Kamu Maliyesi

Kamu maliyesinin temel hedeflerini, devlet faaliyetlerini iktisadi ve mali yönden ele almak ve bu faaliyetlerin neden olduğu sorunlara çözüm yolu aramak şeklinde sıralayabiliriz. Kamu ile ilgili işlerin yürütülmesi için gerekli gelirleri ve harcamaları iktisadi, mali ve hukuki yönden ele alan kamu maliyesinin en temel sosyal amacı vergi yükü ve gelirlerinin adaletli ve dengeli dağılımını sağlamaktır. Bu türden bir yaklaşım aynı zamanda sosyal adalet ilkesinin pratikte hayata geçmesini sağlayacak olandır. Diğer bir deyişle, adaletli ve dengeli bir şekilde belirlenen vergi oranları ile elde edilen vergi gelirleri de adaletli ve dengeli bir şekilde halka hizmet olarak geri dönmesi gerekmektedir.

23.3.1 Denetim

Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımını hedefleyen, şeffaf ve hesap verebilir bir kamu maliyesinin sağlanması için gerekli olan mekanizmanın oluşturulmasında ilk hedefimiz Sayıştay Başkanlığı’nın, Başbakanlık Denetleme Kurulu’nun ve Yüksek Yönetim Denetçisi’nin (Ombudsman) etkinliğini artırmak için gerekli yasal düzenlemeleri yapmaktır. Bu bağlamda Kamu İç Mali Kontrol Yasası ve ilgili tüzüklerin çıkartılması ve uygulanması şarttır. Yukarıda Yolsuzluklara Karşı Etkili Mücadele başlığı altında bu konulardaki görüşlerimiz ve atacağımız adımlar detaylı şekilde anlatılmaktadır.

23.3.2 Bütçe Disiplini

Esas olarak halkın ödediği vergilerden oluşan kamu bütçesinin şeffaf ve hesap verebilir olması kamu maliyesinin en önemli gereksinimlerindendir. Yukarıda bahsedilen denetim mekanizmalarının güçlendirilmesi, halkın ödediği vergilerin doğru kullanımına inancın artması ve dolayısıyla vergi yükümlülüklerine sadık kalınması ile kamu gelirlerinin artmasına önemli katkı yapacaktır.

Ayrıca, bütçe disiplini sağlanırken israf niteliği taşıyan tüm harcama ve ödenekler mercek altına alınacaktır. Örneğin, ek mesai ve ek tahsisat ödenekleri (ve bu tahsisatların emeklilik ikramiyelerine yansıtılması) mercek altına alınması gereken

konular arasındadır. Ek mesai gerektiren ya da kesintisiz 24 saat hizmet gerektiren kurumlarda (örneğin sağlık ve güvenlik) vardiya sistemine bağlı iş düzenlemeleri ile devlet kasasından ek para çıkması önlenmelidir. Gerek vardiya sistemine bağlı iş düzenlemelerinden gerekse diğer reformlardan dolayı yeni kamu görevlisi ihtiyacı olduğu zaman ilk olarak daireler arası nakil yöntemi uygulanmalıdır.

Bütçe disiplini sağlanmasında hayati öneme sahip olan bir diğer konu da Merkezi Devlet Yönetimi, Sosyal Güvenlik Kurumları, ve Yerel Yönetimleri kapsayan bütünlüklü bir Kamu Mali Yönetim Yasası'nın çıkarılıp eksiksiz bir şekilde uygulanmasıdır. Cari transferler kaleminde düzenlemeler ve gerekli tasarrufların yapılması da bütçe disiplini sağlanması açısından şarttır. Ayrıca kamu alacaklarının tahsiline ve kayıt dışı ekonominin kayıt altına alınmasına öncelik verilerek kamu gelirlerinin artırılması da bütçe disiplini oluşturmada hedeflerimiz arasındadır.

23.3.3 Kamu İhaleleri

Birçok alanda yapılan kamu ihalelerinin şeffaf, rekabetçi ve etkin bir sistem çerçevesinde yapılması için, ivedilikle Kamu İhale Yasası yürürlüğe konulmalıdır. Kamunun her türlü mal ve hizmet alımları ve satımları, kiralama ve kiraya verme işlemleri, onarım ve inşaat işleri ilgili yasaya uygun şekilde yapılmalıdır. Mevcut Devlet İhale Tüzüğü'nde belirtilen ve Bakanlar Kurulu'nun tüzük kapsamı dışında ihalesiz şekilde keyfi olarak yapabildiği "özellikli olan ihaleler" de Kamu İhale Yasası çerçevesine alınmalıdır.

Kamunun, halkın ödediği vergileri kullanarak ihale yapmadan, diğer bir deyişle, en uygun fiyat ve kalite sorgulaması yapmaksızın, mal veya hizmet satın alması kabul edilebilir bir durum değildir.

Kamu harcamalarının kontrol altına alınması ile kronikleşen bütçe açıkları sonlandırılarak kamu bütçesinin istikrara kavuşturulması ve mali disiplinin sağlanması ekonomiye güveni artıracığından yatırımların artması ve ekonomik gelişim sağlanması için büyük önem arz etmektedir. İsrafi önlenen kamu kaynaklarının sosyal devlet ilkesi çerçevesinde eğitim, sağlık, ve sosyal hizmetler alanlarında katma değeri yüksek altyapı yatırımlarına aktarılmasıyla ekonomik kalkınmaya önemli katkılar yapılabilecek, sosyal adalet ilkesi de soyut bir kavram olmaktan çıkıp gerçek anlamda uygulamaya geçmiş olacaktır.

23.3.4 Kamu Yatırım Bütçesi ve Projeler

Ekonomik büyüme bir ülkenin sermaye stokundaki ve işgücündeki artış ile bu üretim faktörlerinin üretkenliklerinin artması ile gerçekleşmektedir. Ulaşım ya da iletişim gibi alanlarda iyileştirme sağlayan kamu altyapı projeleri, sermaye stokunu ve işgücünü artırmakla kalmayıp tüm sektörlerde üretim maliyetlerinde düşüş sağlayarak ekonomik fayda yaratmaktadır.

Anayasamızın 134. maddesine göre, ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınma bir plana bağlanarak, bu plana göre gerçekleştirilir. İhtiyaç ve Anayasal zorunluluk olan, fakat geçmiş hükümetler tarafından terkedilmiş, kalkınma planlaması ülkemizin gelişimi için hayatidir. Bu çerçevede bir yıldan uzun bir dönemi kapsayacak şekilde tasarlanacak

bir Yatırım Bütçesi temel hedeflerimiz arasındadır. Yatırım Bütçesi oluşturulmasının temel amacı bütçe çerçevesinde planlama yaparak ekonomiye katma değer yaratmak için, turizm, yüksek öğrenim, ve bilişim öncü sektörleri ile, tarım-hayvancılık, sanayi ve inşaat destekleyici sektörlerinin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde altyapı yatırımlarına öncelik verilmesi ve reel sektörün desteklenmesidir.

Kamu-özel işbirliği çerçevesinde yapılması öngörülen kamu yatırım projeleri Organize Sanayi Bölgeleri'ne kapasite ve altyapı yatırımları, gerekli fizibilite çalışmalarında olumlu sonuca varılması durumunda, Lefkoşa-Gazimağusa yoluna gerçek bir otoban, Mahkemelerin şehir dışına çıkarılması, Kalecik için yeni bir liman, Gazimağusa limanının marınaya dönüştürülmesi, ve Lefkoşa, Girne ve Güzelyurt'a çok katlı park yerlerini içermektedir.

Yatırım Bütçesi çerçevesinde yapılacak olan projelerin fizibilite çalışmalarının ve yönetiminin Devlet Planlama Örgütü (DPÖ) ve YAGA aracılığıyla koordine edilmesi, ve projelerin yarattıkları ekonomik ve sosyal faydaya göre sıralanması bütçenin etkin kullanımı için önem arz etmektedir. Alternatif projeleri etkin bir şekilde değerlendirmek ve sağladıkları ekonomik ve sosyal faydaya göre önem sırasına koymak için fizibilite çalışmaları finansal, ekonomik, paydaş ve risk analizlerinden oluşan entegre maliyet-fayda analizlerine dayandırılmalıdır.

23.3.5 Gümrükler

Kamu maliyesinde önemli rol oynayan bir diğer konu gümrüklerdir. Mevcut sistemde gümrüklerin kamuya potansiyelinin çok altında gelir getirdiği bilinen bir gerçektir. Mevcut gümrük sisteminde önemli kayıplar yaşanmaktadır. Gümrüklerimizin daha etkin, modern, sistematik, şeffaf ve standart bir yapıya kavuşması için duruş ve politikalarımız şu şekilde özetlenebilir:

Öncelikle gümrük yönetiminin devletin kontrolünde olması gerektiğine inanmaktayız. Devletin temel görevi olan düzenleme ve denetleme rolünü yerine getirebilmesi için gümrüklerden sorumlu olması şarttır. Bunun yanı sıra, Avrupa'da standart haline getirilmiş yöntemlerin gümrüklerimize ivedilikle uygulanması gerektiğine inanmaktayız.

İlk olarak, otomasyon sisteminin kurulması ve bu sisteme elektronik tarayıcıların entegre edilmesi gerekmektedir. Elektronik tarayıcılar sayesinde gelen tır ve konteynerler en etkin ve hızlı bir şekilde kontrol edilebilmektedir. Elektronik tarayıcı sistemlerinin kurulumu için gerekli olan finansman geçmiş yıllarda proje üretilmediği için geri dönen kaynakların geri alınmasıyla sağlanacaktır. Ayrıca, yine Avrupa'da kullanılan risk grubu oluşturma yöntemi gümrüklerimizde de uygulanmalıdır. Bu yöntemle göre gelen mallar türlerine, ithal edildikleri ülkeler ve ithalatçılarına göre kategorilere ayrılmaktadır. Bu şekilde gümrük kontrollerinin yoğunluğu kategorilere göre belirlenmektedir. Buna paralel olarak, gümrüklerde mal muayene kapsamının daraltılarak, beyan esaslı kapsamının genişletilmesi gerekmektedir.

Yukarıda açıklanan reformların tüm gümrüklere aynı şekilde uygulanması, bölgeler arası standardizasyon sağlanması, ve gerekli işlemlerin ilgili gümrük memurlarının inisiyatifine kalmaması için tam ve etkin denetlenen bir sistemi hayata geçireceğiz.

23.4 Özelleştirmeye Dair Duruşumuz

Ulusal kurum ve kuruluşlarımızın bir bölümü, büyük ölçüde izlenen kısır ve yozlaşmış siyaset sayesinde ve popülist uygulamalarla, özellikle de aşırı istihdamla sürdürülmesi zor bir duruma getirilmiştir. Özelleştirmeye dair duruşumuz, topluma ait olan kurumların geri dönülmez şekilde satılmasına müsaade edilmemesi yönündedir. Bizler istikrarsız ve sürdürülemez bir yapıya sahip olan kamu kurum ve kuruluşlarının öncelikle yasal ve yapısal reformlarla iyileştirilmesi ve ayağa kaldırılması gerektiğini düşünüyoruz. Bu durum özellikle bir ada ülkesi olan ülkemizin enerji kaynakları açısından bağımsızlığını tamamen yitirmesi sonucunu doğuracak riskler söz konusu olduğunda geçerli olmalıdır. Reformlara rağmen sorun yaşayan kuruluşların hisselerinin halka arz edilmesini, ve bu şekilde sürdürülebilir ve çalışanlar ile halkın söz sahibi olduğu bir yapıya kavuşturulmasını desteklemekteyiz. Halka kaliteli hizmet ve uygun fiyat garantisi verebilmek adına gerektiği yerde kamu-özel işbirliği modellerini de değerlendirmekteyiz.

Özelleştirmenin yukarıda tarif edilen çerçeve içerisinde yapılması gerektiği hallerde, objektif kriterlere göre, kamuyu zarara uğratmadan (peşkeş çekmeden), şeffaf bir çerçevenin kullanılması şarttır. Ayrıca, bu durumlarda özelleştirme yasalarının yapılması, denetim amaçlı kurulacak denetim ve düzenleme sisteminin ve üst kurulların oluşturulması gerekmektedir. Öte yandan bu türden bir karar alınması durumunda tekelleşmeye yol açacak uygulamalardan kaçınılması, fiyatların halkı ekonomik olarak zora sokacak şekilde sonradan değiştirilmesinin önüne geçilecek tedbirlerin alınması ve olası diğer sosyal sıkıntılara karşı dikkatli olunması elzemdir. Bizler olası bir özelleştirme kararında özellikle bu hususlara dikkat edeceğiz ve öncelikle o kurumda reform yapılması ve halka arz yoluyla kurumu kurtarmanın yollarını arayacağız.

23.4.1 Orta ve Uzun Vadeli Hedef

Özelleştirmenin yapılıp yapılmaması kararı verilirken asıl kriter, her hal ve şartta değerlendirmede esas olması gereken ana unsur, halkın uzun vadeli yararı olmalıdır. Özelleştirmenin kısa vadeli ve günübirlik değil, uzun vadede halka yarar getirip getirmeyeceğine, örneğin daha kaliteli bir hizmetin verilip verilmeyeceğine bakılmalıdır. Yani amaç; kısa vadeli ödemeleri yaparak bütçeyi denkleştirmek değil, orta ve uzun vadede halkın yararlanabileceği yapılara kavuşmak olmalıdır.

23.4.2 Yasal ve Yapısal Reformlarla Kurumsallaşma

Çoğu zaman özelleştirilmesi söz konusu olan kamu kurumları, olağan şartlarda halkın yararına hizmet üretmek ya da piyasada haksız rekabeti önleyerek sosyal devlet anlayışıyla fiyatları dengeleyerek toplumda güçsüz olanı korumak gibi bir misyon yerine getirirler. Bu nedenle bir kurumun özelleştirilmesi gerekli mi gereksiz mi kararını verirken öncelikle bu kurumun yasal ve yapısal reformlarla kurtarılmasının mümkün olup olmayacağına dikkatlice bakılması gerekir. Öncelikle bakılması gereken budur. “Her zarar eden kurum kuruluş özelleştirilmelidir” diye bir prensip yanlıcıdır.

Zaten zarar eden kuruluşların normalden daha ucuza özelleştirildiği de bilindiğinden, zaman zaman bilerek iktidarlar tarafından zarar ettirilen kurumların da varlığı diğer ülkelerde de örneklerle belirlenmiştir.

Zarar eden kamu kuruluşlarının öncelikle kurumsallaşması, mali ve idari açıdan sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulması yönünde adım atılmalıdır. Ancak bu adımlar atıldıktan ve kurumun kurtarılması için bir çaba ortaya konulduktan sonra gerçekten özelleştirmesinin gerekip gerekmediği ya da daha farklı modellerle sıkıntının aşılmasının mümkün olup olmadığı anlaşılabilecektir. Kurumsallaşma kavramını özelleştirmeden bağımsız olarak düşündüğümüz zaman da yine bu adımdan ülke ekonomisinin çok olumlu bir şekilde etkileneceği aşikardır. İktisadi teşebbüslerde gerçekleştirilecek kurumsallaşma süreci ülkemizin ekonomik performansını büyük ölçüde münferit yöneticilerin başarısına veya başarısızlığına bağımlı olmaktan çıkartacaktır. Bu değişimle kurumsallaşmamış yapının yarattığı istikrarsızlıklar önlenerek ekonominin yatırım ortamı da iyileştirilmiş olacaktır.

23.4.3 Bağımlılık Yaratabilen Kurumlar

Ülkenin bütünen dışa bağımlı olmasına sebep olabilecek kurumların (elektrik, limanlar, telekomünikasyon) özelleştirilmesi kararı ise çok daha dikkatli bir değerlendirme gerektirir. Bu kurumların yasal ve yapısal reformlarla kamunun elinde kalıp, toplum yararına dönüştürülmesi yolu öncelikle takip edilmelidir. Örneğin bu gibi kurumlara kamudan, ilgili sivil toplum örgütlerinden, işinin ehli kişilerden, partizanca düşünmeyecek ve hatta partinin zararına bile olacak olsa doğrudan şaşmayan, akademik çevrelerden ve/veya özel sektörden kişilerin atanması kritik bir uygulama olarak hayata geçirilebilir. Bu kişilerin iktidar partisi tarafından önerilmesi ama gerekirse meclis tarafından onaylanması sağlanabilir. Böylece kritik kurumlarda daha özerk bir yapı kurgulanabilir.

23.4.3.1 Elektrik Kurumu

Hiç şüphe yok ki her ülke için hayati önem taşıyan hizmetlerden birisi elektriktir. Ülkemizde hali hazırda kısmen özelleştirilmiş olan elektrik enerjisi konusunda vizyonumuz şu şekildedir:

Öncelikle, ülkemiz için bütünen dışa bağımlılık yaratma riski bulunan elektrik hizmetiyle ilgili olarak Kıbrıs Türk Elektrik Kurumu'nun (KIB-TEK) özelleştirilmesinin ve kurumun ortadan kaldırılmasının yanlış bir strateji olacağına inanmaktayız. Daha önce de belirtildiği üzere, KIB-TEK'in yasal ve yapısal reformlarla istikrarlı ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulmuş şekli ile kamuya ait olması ve elektrik üretim faaliyetinde paydaşlardan biri olması ülkemiz için hem ekonomik hem de stratejik açıdan büyük önem arz etmektedir.

Özerk bir yapıya kavuşturulmuş ve siyasetten tamamen arındırılmış bir KIB-TEK, enerji piyasasının adil bir şekilde regüle edilmesi (düzenlenmesi) ve tekelleşmenin önlenmesi konularında önemli bir rol oynamalıdır. Düzenleyici kurum olarak KIB-TEK, tüketicilere kaliteli, kesintisiz ve uygun fiyatlarda elektrik sağlanmasını temel vizyon olarak benimsemeli ve bu konuda etkin faaliyetlerde bulunmalıdır. Öte yandan bir ada ülkesi olan KKTC'de kamunun elektrik üretiminin bütünen dışında kalması günün

sonunda enerji bağımlılığı yaratacağından stratejik açıdan doğru olmayacaktır. İşte bu nedenle de KIB-TEK elektrik enerjisi piyasasında, mevcut yapısı değiştirilerek var olmayı sürdürmeli, belirli bir üretim kapasitesini her hal ve şartta elinde bulundurmalıdır. KIB-TEK ayrıca çevre dostu elektrik üretiminin sağlanmasında da önemli bir düzenleyici role sahip olmalıdır.

Kıbrıs Türk Hava Yolları örneğinde olduğu gibi, hayati öneme sahip olan kurumlarımızın uzun vadede tamamen kaybedilmemesi için halka arz edilmesini, diğer bir deyişle halkın ortaklığına açık bir yapıya dönüşmesini desteklemekteyiz. İstikrarlı ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulmuş KIB-TEK'in halka arz edilmesi hem çalışanların hem de halkın şirket üzerinde söz sahibi olması anlamına gelmektedir.

Halka arz edilen ve şeffaf bir şekilde iyi yönetilen bir KIB-TEK ile, dünyanın en büyük enterkonnekte elektrik şebekesi olan Avrupa Enterkonnekte Elektrik Ağı'na (ENTSO-E) katılımını desteklemekteyiz. Türkiye Cumhuriyeti'nden elektrik alınmasını tek bir tedarikçiden elektrik alınarak, bu konuda bir tür bağımlılık ilişkisi oluşturma şeklinde değil, Türkiye ve Güney Kıbrıs elektrik ağları üzerinden ENTSO-E'ye bağlanarak, ağın sağladığı serbest piyasadan uygun fiyatlarda elektrik alımı modeline dönüştürülmesi kaydıyla desteklemekteyiz. Üstelik böyle bir model enerji çeşitliliği sağlayacağı için verimliliği ve reel sektörün girdi maliyetlerini de olumlu yönde etkileyecektir.

ENTSO-E'ye katılım tüketicilere uygun fiyatlarda kaliteli ve kesintisiz elektrik sağlanabilmesi için rasyonel bir yöntem olduğunu düşünmekteyiz. Ayrıca, ENTSO-E'ye dahil olunması durumunda, yenilenebilir enerji kullanımının, üretiminin ve satışının da kolaylaşacağı ve enerji üretim sektöründe yeni girişimlere imkan sağlanacağı düşünülmektedir.

KIB-TEK'in üretici ve regülatör rolleriyle ENTSO-E dahil olması, ülkemizin enerji sektörünün önemli bir yapılandırma ve verimlileştirme sürecinden geçmesine vesile olacaktır. Bu da ülkemiz için elektrikte bağımlı bir yapının ortaya çıkmasına engel olacak olan KIB-TEK'in arzu edilen istikrarlı yapıya kavuşmasını ve bunun sürekli olmasını destekleyecektir.

23.4.3.2 Limanlar

Ekonomimizin yıllardır tanınmamışlıktan ve izolasyonlardan önemli derecede zarara uğradığı, bu durumun ticareti zorlaştırmak bir yana çok maliyetli hale getirdiği tartışılmayacak bir gerçektir. Diğer bir gerçek ise, tanınmamışlık ve izolasyonlardan bağımsız olarak, ülkemizin liman muamele hizmetlerinin etkin olmaktan uzak, verimsiz ve dolayısıyla maliyetli bir şekilde yapılıyor olduğudur. Yapılan incelemeler göstermektedir ki, dünyada artık kullanılmayan, teknolojik yeniliklerle desteklenmemiş, elverişsiz (gümrük ve) liman muamele hizmetlerine sahip olmamız, uluslararası izolasyonların ithalatta yıllık yarattığı ek navlun maliyetlerinin neredeyse üç katına kadar ekonomik verimsizlik masrafı yaratmaktadır.

Aşağıda detaylandırılan dış talebe dayalı büyüme stratejimiz ve ithalatın önemli rol oynadığı ada ekonomimizin yapısı göz önünde bulundurulduğu zaman, limanlarımız

bizim için kaybedilmesi durumunda bağımlılık yaratabilecek olan kurumlar arasında yer almaktadır. Liman muamele işlemleri liman hizmetleri (konteyner, pilotaj/römorkaj, vinç, antrepo, güvenlik vb.), teknisyen hizmetleri, mühendislik ve mimarlık hizmetleri, teknisyen yardımcılığı hizmetleri, maliye hizmetleri, ve kitabet hizmetleri şeklinde kısımlara ayrılmaktadır. Bu hizmetlerin yukarıda diğer özel öneme sahip kurumlarımız için bahsettiğimiz gibi öncelikle yasal ve yapısal reformlarla iyileştirilmesi zorunludur. Bu iyileştirilmeye rağmen sürdürülemez bir yapıda olan bazı hizmetlerin ise yapılacak fizibilite çalışmaları ertesinde kamu-özel ortaklığı modeliyle işletilmesini desteklemekteyiz. Gümrük ve limanların bu yöntemlerle modern, etkin, verimli ve düşük maliyetli bir yapıya kavuşturulmasını hayati görmekteyiz. Yapısal reformlar ve modern bilgi işlem teknolojileriyle geliştirilmiş gümrük ve limanlarımızın uluslararası standartlara uygun, düşük maliyetli ve yüksek verimliliğe sahip bir yapıya kavuşturulması temel hedeflerimiz arasındadır.

Bunu sağlamak için öncelikle KIB-TEK gibi gelir-gider sorumluluğu olacak olan bir Liman İdaresi kurulması gerektiğine inanmaktayız. İlaveten, halihazırda taşeron işçi kiralınması ile sürdürülen elle işlem (yükleme-boşaltma) hizmetleri ile benzeri hizmetlerin, tercihen yerli işletmeler tarafından kamu-özel işbirliği çerçevesinde sağlanmasını desteklemekteyiz. Bir diğer hedefimiz de, gümrük işlemlerinde olduğu gibi, liman muamele işlemlerinde de bölgeler arası standardizasyon sağlanması ve bu işlemlerin ilgili liman çalışanının inisiyatifine kalmaması için tam ve etkin denetlenen bir sistem oluşturmaktır.

23.4.3.3 Telekomünikasyon

Günümüz koşullarında telefon kullanımının mobil iletişime kaymasından dolayı sabit telefonlar önemini kaybetmiştir. Telekomünikasyonun bir diğer bacağı olan internet hizmeti ise gün geçtikçe önem kazanmaktadır. Özellikle internet altyapısı, kalitesi, hız ve güvenilirliği çerçevesinde incelendiği zaman Telekomünikasyon Dairesi'nin sürdürülebilir bir yapıya sahip olmadığı aşikardır. Aşağıda açıklanan bilişim sektörü vizyonumuz doğrultusunda, ve ülkemizin genel olarak internet ulaşımının en üst düzeyde olabilmesi için telekomünikasyon hizmetlerinin rasyonel şekilde yönetilmesi gerekmektedir. Bu nedenle Telefon İdaresi'nin sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulabilmesi için, idari, mali ve hukuki yapılandırılmasına öncelik vereceğiz. Bizler, Telefon İdaresi'nin daha kaliteli ve rekabetçi bir anlayışla piyasa ekonomisi içindeki faaliyetlerini sürdürebilmesi için, "Gelir Ortaklığında Kamu-Özel İşbirliğini" destekleyeceğiz. Öte yandan Telefon İdaresi'nin kendi ayakları üzerinde durabilmesi, altyapı yatırımlarını yapabilmesi, arızalara anında cevap verebilmesi, araç gereç ve teçhizat alımlarını kendi imkanlarıyla sağlayabilmesi, daha kaliteli ve daha verimli hizmeti tüketiciye ulaştırabilmesi için sürdürülebilir ve kendi kendine yeten bir bütçeye sahip olması gerektiğine inanmaktayız. Bu bağlamda, GSM Operatörlerinin lisans devrinden dolayı taahhüt edilen hazine katkı payının belli oranlarda Telefon İdaresinin altyapı yatırımlarına aktarılmasını destekleyeceğiz.

Özellikle gelir ortaklığında kamu-özel işbirliğinin ve kendi kendine yeten bir bütçeye sahip bir Telefon İdaresi ile halkımızın yüksek hızda ve kesintisiz internete kavuşmasını ve dolayısıyla yaşam kalitesi, üretkenlik ve bilişim alanında oluşacak iş imkanları çerçevesinde refah düzeyinin artmasını hedeflemekteyiz.

23.4.4 Denetim

Yukarıda da anlatıldığı üzere elden çıkarılması durumunda ülke açısından bağımlılık yaratabilecek kurumlar reform yoluyla kurtarılamıyorsa, öncelikle halka arzın önü açılarak azınlık hisselerinin korunmasını yararlı bir yöntem olarak görmekteyiz. Bu kurumların faaliyet gösterdiği sektörlerde devletin kurallar açısından düzenleyici ve denetleyici olması, regülatör görevini ciddiyetle yerine getirmesi gerekmektedir. Tam da bu noktada, Rekabet Kurulu'nun etkin şekilde devrede olması son derece önemlidir. Mevcut yapısının daha da güçlendirilerek rekabet ortamını bozacak kurum, kuruluş ve kişilere gerekli yaptırımını uygulayacak özerk bir Rekabet Kurulu ülkemiz için olmazsa olmazdır. Zaten hedefimiz olan AB'de de bu konu son derece önemli bir yer tutmaktadır. Tüketicilerin haklarını koruyan yasaların hiç taviz verilmeden uygulanması ve yanlış yapan özel sektör kuruluşlarının da doğruya yönlendirilmesi gerekmektedir.

23.4.5 Zamanlama

Öte yandan özelleştirme yapıp yapılmayacağı kararının alınacağı zamanlama da kritiktir. Örneğin hükümetin demokratik meşruiyeti tartışmalı bir durumda bulunması durumunda verilecek özelleştirme kararı tabi ki sağlıklı olmaz. Demokratik meşruiyeti ve toplumsal desteği çok az olan bir hükümetin özelleştirme yoluna gitmesi kendini kurtarmaya yönelik bir adımdan başka bir şey olmaz.

23.4.6 Şeffaflık

Özelleştirme kararının verilmesi, özelleştirmenin yapılması ve ertesinde de uygulanması, yani sürecin tamamı şeffaf bir süreç olmalıdır. Buna ek olarak, YAGA gibi ekonomik hayatın içinde çok daha etkin olması mümkün olan ancak çeşitli kaygılarla verimli çalıştırılmayan kurumlarımızın da desteklenmesi ve güçlendirilmesi gerektiğini düşünüyoruz.

23.5 Sektör Odaklı Stratejik Eylem Planları

23.5.1 Dış Talebe Dayalı Büyüme Stratejisi

Sektör odaklı stratejik eylem planlarının, özellikle iç pazarımızın küçüklüğü göz önünde bulundurulduğu zaman, üretim ve hizmet düzeyini yüksek oranlarda artırabilmek için dış talebe dayalı bir büyüme stratejisi çerçevesinde oluşturulması gerekmektedir.

Dış talebe dayalı büyüme stratejimizi, kapsamlı eylem planları çerçevesinde aşağıda detaylandırılan öncü, destekleyici, ve yeni yaratılacak olan bilişim sektörlerine etkin bir şekilde uygulamak temel hedeflerimiz arasındadır. Bu stratejimizin önemli bir parçası olarak, YAGA ortaklığında tüm sektörler için dış talebe yönelik yatırım yapabilecek potansiyel yatırımcıların tespit edilmesi, ve bu yatırımcıların bürokrasi ile ilgili yasal işlemlerinde kolaylıklar sağlanmasını mümkün kılacağız.

Bu bağlamda, ileride oluşması muhtemel ticari ihtilaflarda, hakemlik sisteminin devreye gireceği ve en çok altı ay gibi bir sürede ihtilafların sonuçlanabileceği bir tahkim kurulu oluşturulması temel amaçlarımız arasındadır. Ülkeye doğrudan yabancı yatırımcı çekebilmemiz için, mevzuatımızda eksik olan Tahkim Yasası'nı ivedilikle

hazırlayıp yürürlüğe koyacağız. Hazırlanacak Tahkim Yasası altında oluşturulacak Tahkim Kurulu, ihtilafların yargıya intikal etmesine gerek kalmaksızın bağımsız hakemler tarafından değerlendirilip sonuçlandırılmasını sağlayacaktır.

23.5.2 Öncü ve Destekleyici Sektörler

Sektörlere yönelik olarak tasarlanacak stratejik eylem planları ekonomik büyüme ve gelişme için büyük önem arz etmektedir. Bu bağlamda, mevcut yapıda güçlü olan sektörlerin yanı sıra gelişme potansiyeli olan yeni sektörlerle de öncelik verilmesi gerekmektedir. Ülkemizin küçük ölçekli bir ada ekonomisine sahip olduğu unutulmamalıdır. Bu yapı ışığında turizm ve yüksek öğrenimin ekonomimizin öncü sektörleri olarak belirlemek rasyonel bir seçim olacaktır. Ayrıca, tarım, sanayi ve inşaat-konut sektörleri de destekleyici (tamamlayıcı) sektörler olarak belirlenmelidir.

Öncü ve destekleyici sektörlerin yanı sıra, vizyonumuz katma değer ve nitelikli istihdam yaratma potansiyeli çok yüksek olan ve aşağıda detaylandırdığımız bilişim sektörünü de üçüncü bir öncü sektör yapma hedefini içermektedir. Ülkemizin yüksek öğrenim sektörü ve mevcut altyapısı göz önünde bulundurulduğu zaman, bilişim sektörünün kolaylıkla geliştirilebileceği ve yine aşağıda açıkladığımız bu türden bir hizmetin ihracatına dayalı büyüme stratejisinde de önemli bir rol oynayacağı aşikardır.

23.5.2.1 Turizm

Kendi ayakları üzerinde duran ve toplumun genelinin ekonomik refahtan adil pay almasını hedefleyen bir ekonomik yapı için turizm sektöründe planlamaya dayalı ciddi bir yeniden yapılanma hayata geçirilmelidir. Burada temel hedef sürdürülebilir bir turizm sektörü yaratarak bunu bir devlet politikası haline dönüştürmek; turizmi yerli istihdam ve yerli üretimi desteleyecek şekilde yeniden yapılandırmak ve ekonominin diğer sektörleri ile karşılıklı olarak birbirini besleyecek şekilde faaliyet gösterecek planlı bir sisteme geçmektir. Ekonomik vizyonumuzun iki öncelikli sektöründen birisini teşkil edecek olan turizmde bu hedeflerin gerçekleştirilebilmesi için gerek kamuyu gerekse turizm konusundaki paydaşları bağlayacak bir master plan hazırlayarak hayata geçireceğiz. Bu planın hayata geçirilmesinde gerekli olacak koordinasyonu ve denetimi, kurulacak olan özerk bir Turizm Örgütü ve ilgili bakanlık yapacaktır.

Turizm sektörünün büyümesi ve bu alandan elde edilen gelirlerin artırılması için dünyada hızla değişen iletişim teknolojileri de kullanılarak ülkemize özgü etkili bir tanıtım ve pazarlama stratejisi geliştirilip kısa sürede hayata geçireceğiz. Bunu hayata geçirirken profesyonel bir kadro ile çalışacak Kıbrıs Türk Turizm Tanıtma Kurumu oluşturacağız. Bu strateji tasarlanırken bugüne değin hazırlanan ancak kağıt üzerinde kalan ve uygulanmayan çalışmalardan da yararlanacağız. Aynı zamanda nitelikli turist sayısının ve turizm gelirlerinin artırılması için hedef ülkeler seçerek tanıtım ve pazarlama stratejilerini bu doğrultuda şekillendireceğiz. Bu bağlamda zaman zaman kamu kaynaklarının boşa kullanılmasına neden olan çok sayıda fuara katılım yaklaşımı yerine izlenecek stratejiye uygun olan fuarları hedef alacağız. Böyle bir tanıtım ve pazarlama stratejisi gerek genel anlamda ülkemizin gerekse ülke içerisindeki bazı turizm bölgelerinin markalaştırılması anlayışıyla tasarlanacaktır. Bunun hayata geçirilmesinde sektördeki tüm paydaşlarla birlikte hareket edecek olan ilgili bakanlık bütçede bu konuda dünyadaki örnekleri esas alan bir yüzdeliği

ayıracaktır. Bu tür harcamalar dahil genel anlamda turizm için ayrılacak fonun turizm maksatları dışında kullanımına kesinlikle izin vermeyeceğiz ve her tür keyfi kullanım ihtimalini ortadan kaldıracak düzenlemeleri hayata geçireceğiz.

Turizmde yaşadığımız en önemli sorunlardan birisini oluşturan ve özellikle KKTC'nin maruz kaldığı kısıtlamalardan kaynaklanan ulaşım sıkıntısının olumsuz etkilerinin azaltılmasında teşvik sisteminin belirli bir olumlu etkisi olduğu söylenebilir. Ancak biz teşvik sistemini sektörde faaliyet gösteren tüm paydaşların görüşlerini dikkate alarak ve olabildiğince geniş kesimlere yarar sağlayacak ve şeffaf olacak şekilde revize edeceğiz. Bu değişiklikler aynı zamanda özel ilgi turizmini (sağlık, kongre, eko, inanç, tarih, yat, golf, su altı dalgıçlığı vb) ve daha genel anlamda turizmin çeşitlendirilmesini de destekleyecek nitelikte olacaktır.

Turizmde kalifiye yerli işgücünden yararlanma stratejisini planlı bir biçimde hayata geçireceğiz. Buna göre bir yandan bu niteliklere sahip bir işgücü kapasitesinin eğitimle yaratılması, diğer yandansa yerli işgücünün kullanımının turizm alanında faaliyet gösteren işletmeler için belirli oranlarda zorunlu kılınması esas olacaktır. Ülkemizde bulunan üniversitelerin turizm bölümleri ve yüksek okullar ile işbirliği halinde, burs programlarıyla desteklenen ve karşılığında zorunlu hizmetin de yer alacağı bir sistemle sektörün ihtiyaç duyduğu nitelikli personelin yerli işgücünden sağlanmasını mümkün kılacağız. Aynı zamanda nitelikli işgücü planlaması yanında sertifikasyon sistemine geçilmesi için de adım atacağız.

Sektörün KKTC'ye özgü birtakım mal ve hizmetlerin kullanımını destekleyecek nitelikte planlanması, ülkemiz turizmde markalaşma sürecine ayrı bir katkı sağlayacaktır. Bu nedenle turizm alanında teşvik olarak faaliyet gösteren tesisler öncelikli olmak üzere tüm tesislerin döneme ve faaliyete uygun yerli ürün kullanmalarını sadece teşvik etmeyecek aynı zamanda da belirli oranlar dahilinde zorunlu kılarak uygulanmasını sağlayacağız.

Bunlar yanında turizm sektörünün desteklenmesine dönük olarak, ülkede turistik yatırımların ya da faaliyetlerin yoğun olduğu bölgelerde turistlerin yararlanabileceği temel sağlık hizmeti sunulması ve turistlerin ülkede bulundukları süre zarfında belirli bir sigorta kapsamına dahil edilmeleri anlayışıyla planlama yapılması hedeflenmektedir. Öte yandan müze ve ören yerlerinin turistik maksatlarla çok daha verimli kullanılması, tarihi eser bulunan bölgelerde inşaat izni verilmemesi, turistlerin taşınmasında adaletsizliğe neden olacak her türlü uygulamanın önlenmesi, turizm ile uyumlu olmayan ve çevreye zarar verebilecek aktivitelerin durdurulması ve ülkenin doğal güzelliklerinin korunmasının sağlanması yönünde kararlı olunacaktır. Kuşkusuz tüm bunların sağlıklı şekilde yapılabilmesi için olmazsa olmazlardan birisi bu sektördeki durumu doğru analiz etmemize yardımcı olacak sağlıklı verilerin bir an önce toplanmasıdır. Bu sektörde kapsamlı ve detaylı bir veri bankası oluşturmak, öncelikli olarak atacağımız adımlardan birisidir. Bu aynı zamanda vergi ve teşvikler konusunda denetim ve planlama yapmamıza da yardımcı olacaktır.

23.5.2.2 Yüksek Öğrenim

Yüksek öğrenim, ülkenin kalkınmasında pek çok sektörü dolaylı olarak besleyen, en önemli iki öncü sektörden birisi olarak ciddiyle ele alınması ve planlama yapılması gereken bir alandır. Üniversitelerimizden mezun olan yabancı öğrencilerin ve velilerinin kaliteli bir eğitim, doğru bir strateji ve uygulama ile ülkemizin gönüllü elçilerine dönüşecekleri, tanıtım açısından önemli katkı yapacakları bir gerçektir. Öte yandan gençlerimizin, gerek mezuniyetleri ertesinde istihdam imkanı bulabilmeleri, gerekse kaliteli bir eğitim alarak hayata atılmaları planlamaya dayalı bir yüksek öğrenim politikasıyla mümkündür. Bu noktadan hareketle yüksek öğrenimde aşağıdaki temel ilkelere dayalı bir yol haritasını hayata geçirme hedefiyle hareket edeceğiz:

- Yüksek öğrenimde başarının öğrenci sayısı ya da üniversite sayısı ile ölçülmesi yaklaşımı yerine, verilen eğitimin kalitesini, mezun olan öğrencilerin mezuniyetleri ertesindeki iş bulma oranlarını ve dünya üniversiteler sıralamasında hangi noktada bulunulduğunu esas alan bir yaklaşım ortaya koyacağız;
- Ülkemizdeki üniversitelere öğrenci kabulünde YÖDAK tarafından da denetlenen asgari bir eğitim seviyesinin esas alınmasını mümkün kılacağız. Ülkemizdeki yerleşim yerlerinin ölçeğini, barınma ihtiyaçlarına ne oranda yanıt verilebileceğini ve yerel yönetimlerin temel beledi hizmetleri sağlamadaki kapasitesini de dikkate alarak kontrolsüz ve plansız şekilde yeni üniversite açılması yaklaşımı yerine, mevcut üniversitelerimizin kapasite ve kalite artırımı yaklaşımıyla hareket edeceğiz. Bu çerçevede ilgili bakanlığın ve YÖDAK'ın kısmen söz sahibi olduğu yeni üniversite açma ön izin prosedürünü keyfi kararlara ve oldu bittilere izin vermeyecek şekilde yeniden düzenleyeceğiz. Öte yandan ekonomik açıdan yaşamın neredeyse durduğu Güzelyurt, Karpaz ve Maraş gibi bazı bölgelerde gerek ekonomik canlılık sağlanması, gerekse daha spesifik olarak istihdam imkanı yaratılması için mevcut üniversitelerin fakülte yahut araştırma ve eğitim birimlerini bu bölgelere kaydırmalarını teşvik edeceğiz.
- Yüksek öğrenimde kalite aynı zamanda kaliteli öğretim üyeleri ve görevlileriyle mümkündür. Bu açıdan üniversitelerimizdeki akademisyenlerin dünyadaki kaliteli yüksek öğrenim kuruluşlarında olduğu gibi performans kriterleri temelinde değerlendirilmeleri bizim için esastır. Bu bağlamda akademik ünvanların keyfi olarak kullanılmasının ve intihal gibi akademik hırsızlık örneklerinin önüne geçilebilmesi önceliğimiz olacaktır. Bu açıdan YÖDAK'ın gözetiminde objektif değerlendirme yapabilen, caydırıcı cezaları fiilen ve gecikmeksizin uygulamaya koyabilecek bir mekanizma oluşturacağız.
- Ülkemizdeki üniversitelere kayıt yaparak gelen bazı yabancı öğrencilerin yüksek öğrenim maksadı dışında yaşamını sürdürdüğü bilinmektedir. Uyuşturucu, yasa dışı para transferi, kaçak işçi ve fuhuş benzeri adli olayların önüne geçmek için ülkemizdeki üniversitelerle işbirliği halinde sıkı bir denetim uygulamasını hayata geçireceğiz.

- Ülkemizdeki üniversitelerin bazı bölümlerine herhangi bir planlama yapılmaksızın çok sayıda KKTC vatandaşı öğrenci alınmış ve zaman içerisinde ülkenin ihtiyacının çok ötesinde öğrenci bir nevi “diplomalı işsiz” durumuna sokulmuştur. Öte yandan bazı bölümlerde kaliteden ödün verilmesi halkın can ve mal güvenliğini tehlikeye sokabilecek durumları da ortaya çıkarabilmektedir. Bu konuda tedbir alınmaması durumunda özellikle bazı meslekler bakımından toplumsal sıkıntılarla karşı karşıya kalmamız kaçınılmazdır. Son dönemde örneğin eczacılık alanında gerekli olduğuna inandığımız mesafe tüzüğü uygulamasının hayata geçirilememiş olması, bu planlama eksikliğiyle de doğrudan bağlantılıdır. Bu sıkıntıları gidermek için şu iki adımı atacağız:
- 1. Ülkemizde, ister KKTC isterse dünyadaki başka üniversitelerden hangi bölümden kaç kişinin mezun olduğunu, bu kişilerin hangi mesleği yapmakta olduğunu ya da işsiz olduğunu içerecek ve herkesin kolaylıkla ulaşabileceği, sürekli olarak güncellenen bir veri bankası kuracağız;
- 2. KKTC’de bulunan üniversitelerin belirli bölümlerine, ülkemizin ihtiyaçlarını da dikkate alarak KKTC vatandaşları açısından sınırlama koyma uygulamasına geçeceğiz.

Araştırma - Geliştirme (AR-GE) Merkezleri

Bir ülkenin rekabet gücünü artırıcı faktörlerden biri de araştırma ve geliştirmedir. Halkımızın yaşam kalitesinin artırılmasına, ülkemizin genel AR-GE politikalarının belirlmesine, özel sektörle üniversiteler arasındaki AR-GE çalışmalarının ve yeniliklerin desteklenmesine, bilim ve teknoloji alanlarında yenilikçi, katılımcı ve sürdürülebilir bilimsel araştırmalar yapılmasına olanak sağlayan ve bilimsel AR-GE çalışmalarının genelinden sorumlu Araştırma ve Geliştirme Merkezi olarak hizmet edecek bir devlet kurumuna ihtiyaç vardır. Bu kurum, bilim insanlarımızın yurt içi ve yurt dışı akademik faaliyetlerini burs ve ödüller ile destekleyecek, üniversitemizin, kamu kurumlarımızın ve sanayi sektörümüzün projelerine kaynak yaratarak, ülkemizin rekabet gücünün artırılmasını hedefleyecektir.

Dolayısı ile kurulacak olan kurum ile özellikle üniversitelerin araştırma ve geliştirme kurumları olarak da çalışmalarda bulunmaları ve hem devlet hem de özel sektörün ihtiyaçlarını giderme noktasında araştırmalarda bulunabilmeleri sağlanabilecek, üniversitemizin kaliteleri ve rekabet güçleri artacak ve dünya üniversiteleri ile yarışabilir bir düzeye getirilmesi mümkün olabilecektir. Üniversitelere bilimsel projeler için gerekli maddi kaynaklar da AR-GE Merkezi üzerinden sağlayabileceğiz.

Ayrıca ‘Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Yasası’ uyarınca vakıf üniversitelerinde olduğu gibi özel üniversitelerde de Teknoloji Geliştirme Bölgeleri kurulması teşvik edilecektir. Böylece üniversitelerle diğer sektörler arası bilgi alışverişini artırılabilecek ve sektörlerin daha üretken bir yapıya kavuşmasına önemli katkılarda bulunacaktır.

AR-GE ile doğrudan ilişkili bir sorun olarak ülkemizde veri eksikliği önemli bir problem teşkil etmektedir. İlgili AR-GE Merkezi, Teknoparklar ve bilimsel çalışmalar yürüten kesimlerin daha üretken olabilmesi için İstatistik ve Araştırma Dairesi’nin yeniden

yapılandırılması, ve daire tarafından hazırlanacak olan Resmi İstatistik Programı çerçevesinde geliştirilecek elektronik veri bankaları önem arz etmektedir. Güvenilir veriye kolay ulaşımın sağlanması ülkemiz için üniversiteler ve teknoparklar tarafından AR-GE çalışmalarının artırılması ve ekonomide üretim ve kalite artışı anlamına gelmektedir.

23.5.2.3 Tarım ve Hayvancılık

Toprak, insanoğlunun hayatını idame ettirebilmesi için gerekli olan gıda ve beslenme için olmazsa olmazdır. Öte yandan toplumların kendi ayakları üzerinde durması ve bağımlılıktan kurtulabilmesi için sürdürülebilirliğinin sağlanması gereken en önemli unsurlar arasında yer alır.

Ülkemizde siyasi değişikliklerin sıklığı zaten iyi kurgulanmamış olan tarım politikalarını istikrarsız ve kısa vadeli kılmıştır. Tarım sektörünün ivedilikle bu sürdürülemez yapıdan kurtarılması ve siyasi değişimlerden bağımsız olarak devamı sağlanacak bir master planı çerçevesine kavuşturulması gerekmektedir.

İlgili tüm paydaşların dahil edilmesiyle kısa, orta ve uzun vadeli hedefler çerçevesinde hayata geçireceğimiz tarım master planının temel hedefi; toprak analizlerinin ve kontrollerinin eksiksiz yapıldığı, en verimli üretim koşullarına sahip, üreticilerin kalite ve verimlilik konularında eğitildiği, dünya pazarları ile rekabet edebilen, erkencilik gibi kârlı özelliklerden yararlanabilen, ve niş ürünlerle dünya pazarlarında ticaret olanağına sahip bir tarım sektörü oluşturmaktır. Bu çerçevede şekillenen tarım vizyonumuz aşağıdaki gibidir.

Kooperatifleşme

Öncelikle ülkemizdeki “çiftçi” kelimesinin tanımı yapılmalıdır. Çiftçilerin aynı zamanda memur olmaları önlenerek haksız rekabetin ortadan kaldırılması ile çiftçiliğin teşvik edilmesi ve çiftçilikle uğraşan kişilerin alanlarında uzmanlaşmaları için profesyonel yardım almaları sağlanmalıdır. Ülkemizdeki toprak sahipliği sorunundan dolayı, toprak sahibi olduğu için “çiftçi” olarak sınıflandırılan kesimin mağdur olmasını önlemek adına, ancak aynı zamanda da üretimi iyileştirmek ve ülkenin zarar görmesini önlemek için, kooperatifleşme veya şirketleşme modelleri üzerinde durulmalıdır.

En kısa şekli ile; kooperatife üye olan kişilerin ürünleri (toprakları) profesyonel ekipler tarafından yönetilmelidir. Belirlenecek kurallar dahilinde gerekirse tür değişikliği yine bu yöneticiler tarafından yapılmalıdır. Üretimden pazarlamaya kadar tüm aşamalar kooperatiflerin kontrolünde olmalıdır. Dünyada örnekleri bulunan bu uygulamada üreticinin ürünü kooperatif tarafından yönetilmekte, yıl sonunda elde edilen kârdan masraflar düşülerek üreticilerin üretim alanları ve ürünlerine göre paylarına düşen rakamlar hesaplarına yatırılmaktadır.

Dünya Pazarları ve Sertifikasyon

Ülkemizde yıllardan beridir süre gelen “önce üret sonra pazarla” mantığından vazgeçilmeli “önce pazarla sonra üret” modeline geçilmelidir. Dünya pazarlarında talep edilmeyen ürünlerin, veya dünya ile fiyatlar yönünden rekabete girilemeyecek

ürünlerin üretiminden vazgeçilmelidir. Profesyonellerin yapacağı çalışmalar neticesinde belirlenecek olan ürünler, dünya pazarlarının istediği kalite standartlarını (örneğin GLOBALG.A.P., organik tarım v.s.) sağlayacak şekilde üretilmelidir.

Tarım sektöründe bir kalite sistemi olarak da değerlendirilen GLOBALG.A.P, tarladaki üretime odaklanan, entegre tarım prensiplerini benimseyen, gıda güvenliği ve kalite açısından güven duyulabilecek bir sistemdir. Bununla birlikte, Zararlılarla Entegre Mücadele (Integrated Pest Management) ve Entegre Ürün Yetiştiriciliği (Integrated Crop Management) yöntemlerinin izlenmesini öngörmektedir.

Ülkemizde sadece yurt dışı için üretilen ürünlerde değil, iç pazarda üretilen ürünlerde de Gıda Güvenliği ve AB standartlarında üretim yapılabilmesi için GLOBALG.A.P. ve benzeri İyi Tarım Uygulamaları'nın yaygınlaştırılması için çalışmalar yapılacaktır. Bu tür uygulamalar sayesinde üreticiler alacakları eğitim ve danışmanlıklar sayesinde maliyetlerini azaltma, kaliteyi ve verimliliği artırma ve dolayısı ile de kârlılığını artırma imkânına ulaşmış olacaklardır. Aynı zamanda da, üretilen ürünler kontrollü ve tüketiciler için güvenli ürünler olabilecektir.

Ülkemizde üretilen ürünlerin yurt dışında, birinci elden bizim tarafımızdan satışını sağlama yolları aranmalıdır. Kıbrıs Türk Ticaret Odası ile Kıbrıs Türk Sanayi Odası'nın Türkiye'de kâr amacı gütmeyen bir şirket açması, ve kurulacak olan kooperatif veya şirketlerin mallarını bu şirket üzerinden dünya pazarlarına ihraç etmesi yöntemler arasındadır. Böyle bir girişim ihracatçılarımızın mevcut durumda Türkiye'den özel şirketlerle komisyon karşılığında yaptıkları anlaşmalara gerek kalmamasını sağlayacaktır.

Sulu Tarım

Ülkemizin suya kavuşması, ülkemiz tarımı adına çok önemli bir gelişme olmakla birlikte, yanlış yönetilmesi geri dönülemeyecek sorunlara yol açabilecektir. Örneğin, Mesarya'nın kontrolsüz bir şekilde sulu tarıma açılması, toprağın yapısı, taban suyu seviyesinin yüksekliği ve havzanın doğal bir drenaj sistemi olmaması nedeni ile büyük bir tuzlanma riski taşımaktadır. Bu suyun, pazarlanamayan veya pazarlanması için büyük teşvikler ödenen ürünlerin sulanmasında kullanılması bir diğer hatayı teşkil edecektir.

Ülkemiz iklim koşulları ve dünya pazarlarında ticaret olanaklarını dikkate alarak, master plan çerçevesinde alternatif niş ürün ve pazarları da kapsayan bir program dahilinde suyun iyi yönetimi sağlanmalıdır. Ülkemize özgü niş ürünler için aşağıda açıkladığımız Araştırma Geliştirme (AR-GE) çalışmaları desteklenerek, bir girişimcilik programı çerçevesinde halihazırda niş olan ürünlere (örneğin hellim, ceviz macunu, harnup pekmezi, çakızdez, karayağ vb.) yenilerinin eklenmesi, bu ürünlerin markalaştırılması, coğrafi tescilleştirilmesi ve pazarlamasının artırılması önem arz etmektedir. Bu şekilde, bu ürünleri üreten gerek başlangıç gerekse mevcut işletmelerin sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulması önceliklerimiz arasındadır. Yine aşağıda açıklanan teşvik sitemimizde de niş ürün kavramı yer almaktadır.

Hayvancılık

İnsanların sağlıklı yaşayabilmeleri, dengeli beslenmeleri ve özellikle de zihinsel kapasitelerini yeterli kullanabilmeleri için düzenli olarak hayvansal protein tüketmeleri gerekmektedir. Hayvancılık sektörü halkın dengeli ve yeterli beslenmesini sağlamakla kalmayıp aynı zamanda birçok sektöre hammadde sağlarken birçok sektörün de piyasası durumundadır. Bununla beraber kırsal kalkınmanın önemli bir unsuru ve gizli işsizliğin önlenmesinde belirleyicidir. Ülkemizin en önemli ihraç ürünlerinden olan hellimin son dönemdeki tescil gelişmeleri de dikkate alındığında bu sektörün önemi daha net anlaşılmaktadır.

Ülkemiz hayvancılığının yıllardan beri süregelen sorunları hayvan hastalıkları ile kapsamlı mücadelede yetersiz kalınması, bakım ve yönetim eksiklikleri, kaliteli kaba yem üretiminin yetersizliği, maliyetlerin yüksekliği, pazar ve pazarlamadaki hatalar, yasal mevzuatın eksik olması, çiftlik hijyenine önem verilmemesi, eğitim ve yayın hizmetlerinin çok sınırlı olması ve hayvan ırklarında verim yönünden ıslah çalışmalarının olmayışıdır. Kamu hayvancılıkla ilgili politikalarını türlerin ekonomik katkılarını, bölgesel ve global pazarlardaki gelişmeleri ve gıda güvenliği kriterlerini dikkate alarak belirlememektedir.

Ülkedeki hayvansal üretimde hedefimiz sektörün kaliteli, güvenli ve yeterli hayvansal gıda üretmesi, üreticinin yaşam kalitesinin yükseltilmesi ve kırsal kalkınmaya katkıda bulunulması, bunları yaparken çevrenin korunması, hayvan refahının geliştirilmesi ve ihraç edilebilir seviyede üretim yapılmasını sağlamaktır. Hayvansal üretimin her aşamasında kamunun kısa süreli politik kaygılara öncelik vermeden , bilimsel veriler ışığında, ülke yararını gözeterek, tüm ilgili paydaşlarla istişare içinde, denetleyici, yol gösterici, destekleyici olması hedefimizdir. Bu kapsamda hayvansal üretimle ilgili devlet kurum ve kuruluşları, fonksiyon odaklı olarak yeniden yapılandırılarak, tam işlevsel hale getirilecektir.

Hayvancılık sektörü için hedeflerimiz:

- Ülkemizde hayvan hastalıklarından ari duruma gelinmeden gıda güvenliğinden ve rekabet edebilir hayvansal ihraç ürünlerinden söz edebilmek mümkün değildir. Hayvansal üretimin sürdürülebilirliği ve karlılığını belirleyen temel bileşenlerin başında hayvan sağlığı gelmektedir. Bu nedenle ülkemizdeki hayvan hastalıklarının kontrolü, eradikasyonu (ortadan kaldırma) ve izleme programlarının ivedilikle hayata geçirilmesi planlanmaktadır. Bu bağlamda Hayvan Sağlığı yasasında öngörülen tüzükler ve gerekli tüm mevzuat AB normlarına uygun olarak tamamlanacak ve uygulamaya konulacaktır.
- Hayvancılıkta destek, sadece üretim miktarına değil, güvenilirlik, verimlilik, ve kaliteye destek verme şeklinde düzenlenecek ve çiğ sütteki teşvik sistemi üretilen sütün kalitesi temel belirleyici olacak şekilde düzenlenecektir. Bu şekilde yüksek kaliteli ve güvenilir süt üretimi teşvik edilecek, hijyen kurallarına yeterince önem vermeyen, kayıt dışı işlemler azaltılacak ve ürünlerin hijyenik şartlarda işlenip tüketiciye sunulması sağlanmış olacaktır.
- Ülkemizdeki hava sıcaklıkları düşünüldüğünde üretilen sütün işlenmeye gidinceye kadar, soğutulmadan çevre ısisına maruz kalması büyük riskler

taşımaktadır; bu nedenle ülkede açık (soğutulmamış) süt üreten tüm hayvancılık işletmelerine belirli bir süre verilerek açık (soğutulmamış) süt üretiminden soğuk zincire geçilmesi sağlanacaktır.

- Hayvancılık sektörü gelişmiş olan ülkelerde uygulandığı şekilde hayvancılık örgütlerinin, kooperatif ve birliklerin, işleve yönelik yapılandırılmasının desteklenmesi, etkinliklerinin artırılması, ürünlerin üretimi, toplanması, işlenmesi, satışı ve pazarlanmasında daha etkin hale getirilmeleri hedeflenmektedir.
- Hayvan yetiştiricilerinin tüm Avrupa Birliği ülkelerinde uygulanan hayvancılık danışmanlık hizmetlerinden yararlanması ve gerek üretim teknikleri gerekse hayvancılık uygulamalarını iyileştirmeleri için altyapı oluşturulması hedeflenmektedir.
- Hayvansal üretimde sertifikalı üretim sistemine geçilmesi için gerekli desteğin sağlanması planlanmaktadır. Yine önemli bir denetim mekanizması olan çapraz uyum (cross compliance) sistemine göre standartlara ve resmi denetimlere uygunluk durumuna göre teşvik ve uymayanlar için teşvik kesintisi sistemlerinin hayata geçirilmesi öngörülmektedir.
- Ülkedeki et üretim sektörünün çiftlikten sofraya kadar her aşamada sağlık ve hijyen kurallarına uygunluğunun etkin denetiminin sağlanması ve halk sağlığı açısından büyük riskler taşıyan kayıtsız ve hijyen kurallarına uyulmadan yapılan denetimsiz kesimlerin önlenmesi önceliğimizdir.

23.5.2.4 İmalat Sanayi

Bir diğer tamamlayıcı sektör olan imalat sanayi tarımsal imalat, süt mamulleri, gıda ve içecek sektörü, ahşap ve metal işleyen hafif sanayi gibi önemli üretim dallarını içermektedir.

İmalat sanayi ülkemizin sınırlı olan mal ihracatının önemli bir kısmını oluşturmaktadır. 2001'den bu yana imalat ihracatının toplam ihracata oranı incelendiği zaman imalat ihracatının toplam içindeki payının ortalama %60 civarı olduğu görülmektedir. Genelde küçük ve mikro ölçekli işletmelerden oluşan imalat sanayi, ihracata önemli katkı sağlamasının yanı sıra, ekonominin öncü sektörlerine girdi sağlaması açısından da büyük öneme sahiptir.

İmalat sanayi sektörünün tespit edilen sorunlarının başlıcaları şu şekilde sıralanabilir: organize sanayi bölgelerinin kapasite ve altyapı eksiklikleri, organize sanayi bölgelerinin plansız tahsisi, enerji maliyetlerinin yüksekliği, hantal bürokratik yapı, denetim mekanizmasının çalışmaması, kalite standartlarının belirlenmemiş olması, işletmelerin kurumsallaşma düzeyinin yeterli olmaması, teknoloji yetersizliği, atıl kapasite, finansmana erişim (yüksek faiz oranları, teminat ihtiyacı), ihracattaki sorunlar, kurumsallaşma eksikliği, kümelenme ve işbirliği faaliyetlerinin eksikliği.

Yukarıda bahsi geçen sorunların giderilmesi ve imalat sanayinin dış pazarda rekabet gücünü artırmak için aşağıdaki politikaları hedeflemekteyiz.

- Organize sanayi bölgelerinin alt ve üst yapı sorunlarının kurulacak bir çalışma grubu ile tespit edilip sorunların ivedilikle giderilmesi için gerekli yasal düzenlemelerin yapılıp hayata geçirilmesi;
- Devlet kaynaklı teşvik sisteminin, desteklenen yatırımların belirli orandaki girdilerinin belirli standartların sağlanması şartıyla iç piyasadaki sanayi sektöründen yapılmasını sağlayacak şekilde yenilenmesi;
- Küçük ve Orta Boy İşletmeleri Geliştirme Merkezi'nin (KOBİGEM) yasal bir statüye kavuşturularak kapasitesinin ve etkinliğinin artırılması;
- Özellikle mikro ve küçük boy işletmelerin devlete karşı birikmiş yükümlülüklerinin yeniden yapılandırılması ile mevcut faiz destek programlarından yararlanmalarının sağlanması;
- Yukarıda bahsedildiği gibi, gümrük ve limanların modern bilgi işlem teknolojileriyle geliştirilerek uluslararası standartlara uygun, düşük maliyetli ve yüksek verimliliğe sahip bir yapıya kavuşturulması ile ihracat-ithalat kaynaklı sorunların çözümü;
- Teknolojik ve otomasyona dayalı, verimli ve çevre dostu üretim yapılması için gerekli mevzuat düzenlemelerinin yapılması;
- Sanayi bölgelerinde enerji tasarrufu yapılması ve alternatif enerji kaynaklarından yararlanılması için dünyada kullanılan özel bankalar aracılığıyla faiz destekli ve uzun vadeli yatırım programlarının başlatılması;
- Organize sanayi bölgelerinin denetiminin devlette kalarak yönetiminin (temizlik, enerji arzı, giriş çıkış, güvenlik vs.) Kıbrıs Türk Sanayi Odası'na devredilmesi;
- Kıbrıs ile özdeşleşmiş tüm ürünlerin Türk Patent Enstitüsü ve benzeri kuruluşlardan Coğrafi İşaret Tescili'nin alınmasına yönelik girişimlerin ve söz konusu tescillere yönelik imalat sanayinin geliştirilmesinin desteklenmesi;
- İmalat sanayinin diğer sektörleri besleyici unsur olabilmesi için gerekli yasal düzenlemelerin hayata geçirilmesi, sektörler arası işbirliğinin ve girişimlerin desteklenmesi;
- İmalat Sanayideki atıl kapasitenin giderilmesine yönelik ve aynı zamanda dış pazarda rekabet edilebilirliğin artırılması bağlamında kümelenme girişimlerinin desteklenmesi, özellikle yurtdışı pazarlarda tek marka altında çeşitli ürünlerin tanıtılması.

23.5.2.5 İnşaat Sektörü

Ekonomide birçok alt sektörü etkileyen inşaat sektörü ekonomik büyümeye önemli oranda katkı yapmaktadır. Sektörün temel sorunu olan mülkiyet ile alakalı belirsizliklerin politika uygulamaları ile giderilmesi sektörün büyümesine ve genel olarak ekonomik gelişime önemli katkılar sağlayacaktır. Ayrıca, sektörde yerli ve yabancı alıcıları olumsuz etkileyen izin çıkarılması, tapu devri ve altyapı bağlantıları vb. ile ilgili bürokratik sorunların ve zaman maliyetinin çözümlenerek bu işlemlere etkinlik kazandırılması sektöre katkı yönünde atacağımız en önemli adımlar arasında yer alacaktır.

23.6 Bilişim Sektörü

Ülkemizin yeterli doğal kaynaklarının olmayışını ancak insan kaynaklarının geliştirilmesiyle ve buna bağlı olarak yüksek katma değerli sektörlerin desteklenmesiyle avantaj haline getirebiliriz. Bu doğrultuda iyi bir planlama ve yatırım stratejisi geliştirerek, ülkemizin öncü ve destekleyici sektörlerinin yanında çok gelişmiş bir bilişim (örneğin yazılım ve bilgisayar oyunu geliştirme) sektörüne sahip olmasının mümkün olduğuna inanmaktayız. 2009 yılından beridir gündemde olan fakat siyasi istikrarsızlıklar ve irade eksikliğinden dolayı faaliyete geçirilemeyen ülkemizi bir Bilişim Adası'na dönüştürme vizyonunu desteklemekteyiz.

Bilişim sektörünün ülkemize uygulanan izolasyonları aşmasının mukayeseli olarak diğer sektörlerle göre çok daha avantajlı olması, ülkedeki bilişim alanında yetişmiş ve/veya yetişmekte olan uzmanların da doğru alanlarda değerlendirilmesini sağlayacaktır. Bilişim alanındaki gelişmelere katalizör olabilecek mevcut üniversitelerin de varlığı oldukça önemlidir. Bilişim sektörü-üniversite işbirlikleri yüksek oranda istihdam sağlamakla birlikte, yurtdışında ülkemizin bir alanda daha temsil edilmesini sağlayacaktır.

Ülkemizin bilgi ekonomisi koşullarına adapte olması, yeni pazarlara erişime ve yeni hizmet alanlarının yaratılmasına önemli katkı sağlayacaktır. Bunun yanında, bilişim sektörünün gelişmesi, diğer sektörlerdeki firmalara da teknik destek sağlayarak, firmaların ISO 27000 gibi uluslararası bilişim standartlarına erişmelerine yardımcı olacaktır. Bilişim sektörü gelişmiş bir ülkenin olmazsa olmazı kamunun bilgi işlem teknolojileriyle etkin ve üretken bir yapıya kavuşturulmasıdır. Bu bağlamda e-devlet sistemine tüm kurumlarımızla ivedilikle entegre olunmasını hedeflemekteyiz.

Ülkemizde sağlıklı bir bilişim sektörü gelişmesi için fikri mülkiyet (intellectual property) haklarını koruyan yasal düzenlemelerin yapılması önem arz etmektedir. Ayrıca sektörün hızlıca gelişmesi için büyük önem arz eden Bilişim Suçları, Telif Hakları, Elektronik Ticaret, Teknoparklar ve AR-GE yasaları da ivedilikle geçirilecektir.

23.7 Teşvik Sistemi

Yatırım ortamının iyileştirilmesiyle birlikte firmaların performansına dayalı, kaliteli, sertifikalı ve pazarlanabilir üretimi destekleyen, yenilikçiliği ve ekonomik çeşitliliği artıran, niş ürünlerin ve girişimciliğin desteklendiği, ve KOBİ'lerde dönüşümü destekleyen bir teşvik sistemi sektörel gelişim için önem arz etmektedir. İlgili teşvik sistemi, ekonomide yeni faaliyet alanları oluşturmak, ekonomik ve toplumsal anlamda getirisi yüksek olan yatırımların, ve girişimci genç yatırımcıların desteklendiği bir çerçeveye sahip olmalıdır.

Ayrıca, teşvik sistemi özellikle KOBİ'lerin bilgi iletişim teknolojisini kullanma, uluslararası kalite standartlarına uyum sağlama ve uluslararası pazarlara ulaşımı konularında da destek sağlayacak bir şekilde tasarlanmalıdır. İhracat için verilen teşvikler, kaliteli ürünlerin pazarlanabilir hale gelebilmesi hedefi ile, üreticilerimizin veya ihracatçılarımızın rekabet gücünü artıracak navlun teşviki şeklinde verilmelidir.

Tutarlı bir gelişim vizyonu ile ülkemizin niş alanlarında rekabet gücünü artırıcı, yeni dış pazarlara giriş stratejileri ve bu pazarlar ile daha kuvvetli bir ihracat bağlantısı kurabilme çerçevesine sahip bir teşvik sistemi stratejik eylem planlarının vazgeçilmez bir parçasıdır. Teşvik sistemini oluştururken girdi-çıktı yöntemleriyle sektörler arası etki analizi yapılması, ve teşvik, yatırım, ve mali destek imkanlarının inceleme sonuçlarına göre değerlendirilmesi önemlidir.

23.8 Para ve Bankacılık

Bankacılık sektörü piyasaya mali kaynaklar sağlayarak ekonomik büyüme ve kalkınma için büyük önem arz eden yatırımların finanse edilmesinde kilit rol oynamaktadır. Bireylerin bankacılık ve finans sistemiyle ilişkisi incelendiği zaman üç temel alan öne çıkmaktadır. Bunlar finansal ürün ve hizmetlere erişim, finansal eğitim ve finansal tüketicinin korunmasıdır. İç içe geçen bu konular çerçevesinde bankacılık sektörümüzün istikrarlı bir yapıda ekonomik gelişim için önemli katkılar sağlamasını hedefleyen vizyonumuz aşağıdaki unsurları içermektedir

23.8.1 Finansal Ürün ve Hizmetlere Erişim

Finansal ürün ve hizmetlere erişim finans sisteminin en önemli unsurunu oluşturmakta ve hane halkı ve firmaların kredi, mevduat, sigorta, ödeme işlemleri gibi çeşitli finansal ürün ve hizmetlere yeterli düzeyde ve uygun şartlarda (fiyatlarda) ulaşabilmesini ifade etmektedir.

Özellikle 2000-2001 yıllarında bankacılık sektöründe gerçekleştirilen reformlar bankacılık sektörünün sağlıklı ve istikrarlı bir şekilde gelişmesini sağlamıştır. Buna rağmen, bu konuda yapılan araştırmalarda finansmana erişim sorunu ‘iş yaparken karşılaşılan en problemli faktörler’ arasında ‘verimsiz devlet bürokrasisi’nden sonra en üst sıralarda yer almaya devam etmektedir. Bu durum aslında bankaların gelişiminde ve kârlılığında bir sorun olmamasına rağmen, müşteri memnuniyetinin yüksek olmadığını göstermektedir ve işletmelerin istedikleri şekilde sektörün kredi imkânlarına erişim sağlayamadıkları anlamına gelmektedir. Bankacılık sektörüne güvenin artırılması ve sektörün istikrarlı büyümesinin sürdürülebilir olması adına müşteri memnuniyeti büyük önem arz etmektedir. Müşteri memnuniyetinin sağlanması için de hizmet kalitesinin ve çeşitliliğinin artırılması, masrafların düşürülmesi ve müşteri odaklı hizmet politikası benimsenmelidir.

Müşteri odaklı hizmet politikasıyla firmaların finansmana olan talep ve erişiminin artırılması, özel sektörün istihdam artırıcı yatırımlar yaparak ülke ekonomisinin büyümesine önemli katkı yapmasına imkân vermektedir. Firmaların katma değer ve özellikle yerli istihdam yaratan projeleri için uzun vadeli kaynaklar ve bu kaynakları sağlamak için de yine uzun vadeli bir finansman modeli kurulması ekonomik kalkınma için hayatidir.

23.8.1.1 Finansman Maliyeti

Finansmana erişimin kolaylaştırılmasına paralel olarak, finansman maliyetini düşürücü politikalar ekonominin büyüme ve istihdam lokomotifleri olan KOBİ’lerin büyümesi ve ekonomik kalkınmaya olumlu katkılar sağlamaları adına büyük önem teşkil etmektedir. Yukarıda bahsedildiği gibi, finansman maliyeti ülkemizin yatırım ve

iş yapma ortamındaki sorunların arasında yer almaktadır. Buna ek olarak, bankacılık sektöründe faaliyet gösteren bankaların (özel, kamu eliyle yönetilen, şube) kredi faiz politikalarının önemli farklılıklar göstermesi sektöre olan güvenin azalmasına etki edebilmektedir.

Bankacılık sektörünün en yüksek kredi hacmine sahip olan yerel (özel) bankaların kredi faiz oranlarının kamu eliyle yönetilen ve şube bankalarına göre daha yüksek olmasının nedenleri, yerel bankaların müşterilerine diğer bankalara göre daha yüksek mevduat faiz oranı sunmalarının yanı sıra, şu şekilde sıralanabilir. (i) Yerel bankalar yüksek kâr marjı ile çalışmaktadır; (ii) Yerel bankaların ürün çeşitliliğinin az olması daha fazla müşteriye hitap edemeyerek 'ölçek ekonomisi' kavramından yararlanamamalarına neden olmaktadır; (iii) Yerel bankalar şube bankalarının aksine küçük bir pazar içerisinde faaliyet göstermektedirler; (iii) İzolasyonlardan dolayı aracı bankalara komisyon ödemek zorunda oldukları için maliyetleri özellikle şube bankalarına göre daha yüksektir.

Faiz dışında finansman maliyetini yükselten bir diğer önemli unsur bankaların tahsis ettiği faiz dışı masraflardır. Bu masraflar dosya masrafı, komisyon, ekspertiz ücreti, ipotek tahsis ve fekki ücretleri, erken ödeme cezası, ve konut, hayat ve ferdi kaza sigortalarını içermektedir. Bankaların faiz dışı gelirleri incelendiği zaman yıllar itibariyle önemli artış oranları görülmektedir.

Bankacılık sektörünün piyasaya uygun şartlarda, şeffaf ve çeşitli finansman imkanları sağlaması için gerekli yasal düzenlemeleri yapacağız. Bu başlık altında temel hedefimiz finansmana ulaşımı kolaylaştırmak, hızlandırmak ve genel olarak finansman maliyetini azaltmak olacak.

23.8.2 Finansal Eğitim

Finansal eğitim, tüketici ve yatırımcıların finansal ürünler, kavramlar ve riskler hakkında bilgilendirilmeleri ve bu konularda farkındalıklarının ve yetkinliklerinin artırılması anlamına gelmektedir. Finansal ürün ve hizmetlere yönelik bilgi ve bilincin artırılması ve yatırımcı tabanının genişletilmesiyle bu ürünlere olan talebin artırılması ekonomik büyüme ve kalkınma için önem arz etmektedir.

Hedefimiz, dünyada örnekleri bulunan bir Finansal Eğitim Eylem Planı çerçevesinde hane halkı ve firmaların finansal ürün ve hizmetler hakkında bilgilenmesini sağlamak ve dolayısıyla bu ürünlere erişimin ve ürünlerin bilinçli kullanımının artırılmasıdır. Geri dönmeyen kredilerin ve mazbataların bu kadar arttığı bir ekonomik yapıda bu türden bir düzenlemenin belirli bir olumlu katkı yapacağı aşıkardır.

23.8.3 Finansal Tüketicinin Korunması

Finansal tüketicinin eğitiminin yanı sıra haklarının korunması da istikrarlı bir finans sistemi oluşturulması için önem teşkil etmektedir. Finansal tüketicinin korunması kavramı, finansal kuruluşlar ile tüketicilerin arasındaki alışverişin hakkaniyetli ve adil bir ortamda gerçekleşmesi için gerekli altyapının sağlanması anlamına gelmektedir.

Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) bünyesinde oluşturulan Finansal Tüketicinin Korunması Görev Gücü tarafından “Finansal Tüketicinin Korunmasına Yönelik Üst Düzey İlkeler” belirlenmiştir. Bu ilkeler; ‘düzenleyici ve denetleyici çerçeve’, ‘gözetim kuruluşlarının rolü’, ‘tüketicilere eşit ve adil şekilde davranılması’, ‘finansal hizmetlere ilişkin açıklamalar ve şeffaflık’, ‘finansal eğitim ve farkındalık’, ‘hizmet sağlayıcıların ve yetkililerin mesleki sorumluluğa sahip olmaları’, ‘tüketici varlıklarının hile ve suistimale karşı korunması’, ‘tüketici bilgilerinin ve gizliliğinin korunması’, ‘şikâyetlerin işleme konulması ve çözümü’ ile ‘rekabet’ konularını kapsamaktadır.

Finansal kuruluşlarda tüketicilerin şikâyetlerinin değerlendirildiği ve sonuca bağlandığı iç mekanizmaların oluşturulması, ve bunların belli prosedürlere ve hesap sorulabilirlik esaslarına bağlanması finansal tüketicilerin korunması için önem taşımaktadır. Finansal Eğitim Eylem Planı’na ek olarak, finansal tüketicinin korunmasına ilişkin düzenleme ve denetim kapsamının iyileştirilmesi, bu konuda sorumlu kuruluşların idari kapasitesinin artırılması, ve finansal tüketici haklarının ihlaline ilişkin şikâyetlerinin etkin bir şekilde çözümlenmesi gibi unsurları içeren bir Finansal Tüketicinin Korunması Eylem Planı da hedeflerimiz arasındadır. Ayrıca daha çağdaş ve sağlıklı bir bankacılık sistemi için yıllardır beklenen yeni Bankalar Yasası’nın geçirilmesi ve özellikle düzenleme ve denetim mekanizması görevi gören KKTC Merkez Bankası Teşkilat Yasası’nın da yenilenerek etkin düzenleme ve denetim yapabilme kapasitesinin artırılması, hem sektörel hem de kamusal güvence sağlayacaktır.

23.8.4 Borç Alacak İlişkisi

Katma değerli ve istihdam yaratıcı yatırımlar için finans erişimi kolaylaştırılırken aynı zamanda bankacılık sektöründe borç-alacak ilişkisinin sürdürülebilir bir yapıya getirilmesi hayatidir. Tahsili gecikmiş alacakların sürekli artış gösterdiği bir bankacılık sektörü ekonomik büyümenin istikrarlı bir şekilde gerçekleşmesini riske atmaktadır.

23.8.4.1 Kredi Sicil Birimi

Bireysel ve ticari kredilere ulaşımı kolaylaştırması ve sürdürülebilir bir kredi sistemi oluşturması adına, dünyada örneklerine rastlanılan (örneğin, Türkiye’de Kredi Kayıt Bürosu - KKB), kişi ve kurumların kredi performanslarını denetleyecek özel bir birim kurulması gerekmektedir. İlgili birim, bireylerin ve şirketlerin borç batağına sürüklenmelerini önlediği gibi kredi sicili iyi olan yatırımcıların finansmana erişimini kolaylaştırmaktadır.

KKTC Merkez Bankası’nda (KKTCMB) mevcut olan kredi kayıt sistemi yavaş çalışmakta ve online erişim sağlamamaktadır. Bu sistemin, bankalar ve Bankalar Birliği’nin işbirliği ile kurulacak bir Kredi Sicil Birimi ile ikame edilmesi, ve tüm bankaların ve finansal tüketicilerin online olarak sisteme ulaşabilmesi için teknolojik altyapının kurulması bankacılık hedeflerimizin üst sıralarında yer almaktadır. Bu hedeflere ulaşmak için ayrıca Bankalar Birliği’ni reforme ederek sektörde etkinliğini artıracğıız.

23.8.4.2 Tavan ve Temerrüt Faizleri

Faiz, mazbata ve icra konuları borç-alacak ilişkilerinde büyük önem teşkil etmektedir. Bilindiği üzere, kredi işlemlerinde alınacak ve verilecek en yüksek faiz oranları belirleme yetkisinin sınırsız bir şekilde Meclis'ten başka bir organa devredilmesi Yüksek Mahkeme tarafından Anayasa'ya aykırı bulunmuş ve önceden Meclis'ten KKTMB'na devredilen bu yetki iptal edilerek faiz belirlenmesi serbest piyasa koşullarına bırakılmıştır. Mevcut duruma bakıldığı zaman, bankacılık sektöründe bu konuda herhangi bir sınırlama mekanizması bulunmamaktadır.

Hukuka intikal eden davaların uzun yıllar sürmesi muhtemel olan ülkemizde, ödenmemiş borçların faizleri katlanarak artmakta ve içinden çıkılmaz bir toplumsal sorun oluşmaktadır. Bu soruna kalıcı bir çözüm üretmek toplumsal huzurun yanı sıra bankacılık sektörünün sağlıklı işleyişi için büyük önem arz etmektedir.

Dünyada birçok ülkede örneğine rastlanılan kredi ve temerrüt faizlerinde tavan uygulamasını yukarıda bahsi geçen borç faizlerinin katlanarak artması sorununun çözümü olarak görmekteyiz. Bu çerçevede çıkarılacak kapsamlı bir Faiz Yasası ile tüketici kredileri sözleşmelerine düzenleme getirmek hedeflerimiz arasındadır.

İlgili yasal düzenleme ile finansal tüketicileri korurken, verdiği krediyi geri alamadığından dolayı sermayesi atıl duruma düşen bankalar için de çözüm üretilmesi sektörün istikrarı için önemlidir. Bu bağlamda, mahkeme süreçlerinin hızlanması için gerekli düzenlemeler, iş uyuşmazlıklarında hakemlik kurullarının oluşturulması, ve icra kurumunun hızlı ve etkin bir şekilde çalışmasını sağlayacak düzenlemeler hedeflerimiz arasındadır.